Revistă editată
de Centrul Cultural
Teleorman
*
Apare la Alexandria

Caligraf

11
Anul XIX, nr. 210
noiembrie 2019

REVISTĂ DE CULTURĂ • APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

Editorial

Scamatorii literare

Valoare esenţială a democraţiei, dreptul la libera exprimare trebuie privit, asumat şi pus în practică, fără niciun fel de ingerinţă. S-a dus, credem, vremea când vorbeam pe şoptite, cu fereală, să nu fim auziţi de ascuţitele urechi ale puterii de odinioară. Vremea când scriitorii, de pildă, erau nevoiţi să facă adevărată echilibristică, pentru a deruta teribila cenzură comunistă. Sau, în nu puţine cazuri, să accepte compromisul împăciuitor, spre a-şi salva şi vedea tipărite cărţile.

Uniunea Scriitorilor din România numără cu puţin peste 2000 de membri. Alte zeci, pe merit, aşteaptă validarea. În afara lor însă, se află, într-o continuă, încrâncenată şi învolburată „lucrare”, dublul sau triplul acestora. În marea lor majoritate, veleitari incurabili, grafomani, insistenţi şi agresivi, care şi-au făcut din arta literară o preocupare menită a le umple timpul, a le satisface măruntul orgoliul, a stârni invidia prietenilor, a megieşilor. Pe ei nu-i interesează neapărat valoarea propriilor creaţii. Se simt bine în mediocritatea lor, nu dau seamă nimănui, întrucât, nu-i aşa, dreptul la exprimare (la scris!) e sfânt! Dacă s-ar opri la „cercul lor strâmt”, i-am lăsa cufundaţi în mărginirea lor, nu ne-ar deranja cu nimic. Deranjul şi uluirea noastră survin atunci când neodihniţii mâncători de verbe, de metafore sleite, ies din carapace, se fandosesc pe strada mare, pe la evenimente culturale, etalându-şi chinuitele lor „opere” scoase la edituri anonime, de cartier sau de apartament, acolo unde nu funcţionează defel exigenţa, criteriul valorii. Torturează asistenţa, îşi expun, fără jenă, volumele alături de mari scriitori de pe raftul de aur al literaturii naţionale, dau autografe, cu gesturi superioare şi îngâmfate.

Cunoaştem asemenea specimene. Se laudă între ele. Se înghesuie să ocupe neapărat locul din faţă. Îşi lăbărţează numele pe afişe. Freacă pragul revistelor, cerşind publicarea. Să te ferească Dumnezeu să nu-i iei în seamă, să-i respingi, gura lor se umple imediat de invective! Un aşa-zis prozator dedat la scris la vârsta când ar trebui să-şi plimbe nepoţii prin parc, îşi mângâia, mai zilele trecute, debutul editorial, lăudându-se că şi-a compus, în mare parte, „romanul”, în metrou, în drum spre serviciu (!). Mai scot încă un volum, îmi explică, surâzător, fac rost de câteva cronici, şi-mi depun dosarul la Uniune. Mâine-poimâine, ies la pensie, voi beneficia şi eu de indemnizaţie… L-am întrebat care este cea mai recentă carte pe care a citit-o. Eu nu citesc pe nimeni, eu scriu, zicea, frecându-şi mâinile.

Aşadar, dreptul la libera exprimare, deşi e un câştig al tuturor, atunci când este înhăţat şi mânuit de neaveniţi, naşte, cum se spune, monştri. Caricaturi în rame poleite. Circari plutind pe sârma întinsă între lipsa acută de talent şi închipuitele aplauze.

Poate fi stopată obsedanta lor năvală? Nu, dar, măcar, încercăm. Aşa cum procedează, de ceva vreme, revista noastră fanion – „România literară”, prin noua sa rubrică „Rebut”, „destinată acelor creaţii care văd lumina tiparului strict în virtutea dreptului la libera exprimare, în absenţa oricărei legături cu literatura”. Exemplul ei ar trebui preluat şi de alte publicaţii literare şi culturale. Poate aşa se va face ceva ordine în ierarhiile literare, în preferinţele cititorului derutat şi asaltat de apele nămoloase ale maculaturii…

Florin Burtan

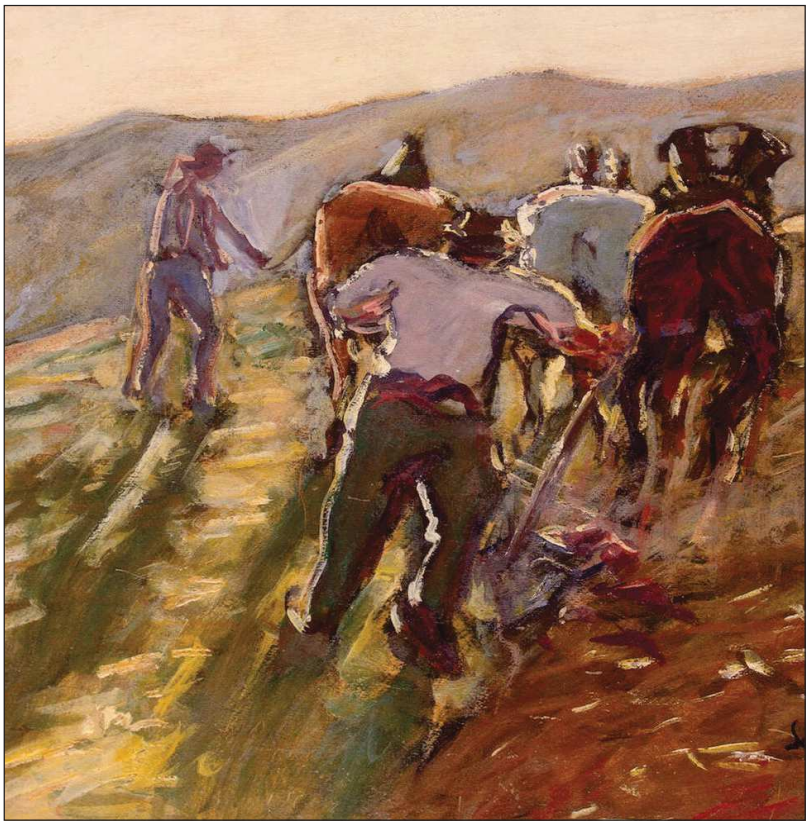

La arat, *Rene Seyssaud*, pictură în ulei pe carton, 1902-1903, Muzeul de Stat de Arte Frumoase, Moscova, 1953

Constantin Salcia

Veni-voi într-o vreme

Mi-s genele pufoase şi grele de căldură
Prin iarba pân-la glezne şi grâul pân-la brâu,
Înoată amintirea cu sufletul la gură,
De parc-ar trece anii prin matca unui râu.

Amiaza îşi desfoaie miresmele pe şes
Şi lanurile poartă tot aurul în ele,
Mă văd şi azi pe brazdă sau toamna la cules,
Pe câmpurile dragi copilăriei mele.

O mare de privelişti se scutură-n covoare
Şi mii de braţe urcă spre cerul cu belşugul,
Purtându-şi nostalgia pe lungile răzoare,
La capătul vieţii se odihneşte plugul.

Când obosit amurgul coboară ca-ntr-o carte
Pe drumurile albe, bătătorite-n mers,
Un lung şirag de care se-aude de departe,
Cu fiecare roată călcând pe câte-un vers.

Mă văd copil prin praful ce poleieşte zarea
Sau lângă-mbrăţişarea atâtor bolovani,
Alături de tata încovoind spinarea,
Cum au făcut pe vremuri toţi moşii mei ţărani.

Neţărmurite holde şi dunări de porumb,
Păduri nestrăbătute la margine de veac…
Cum v-au cuprins uitarea, cu norii ei de plumb,
Să nu vă mai găsească trecutul meu sărac!

Voi aţi rămas să duceţi, cu anii mai departe,
Fermecătoarea slovă la care azi mă-njug,
Şi nu vedeţi cum singur prin golurile sparte,
Îmi plimb copilăria pe coarnele de plug.

Veni-voi într-o vreme, cu ploile de vară,
S-adun recoltă nouă din bobul plin şi greu,
Şi să mai văd o dată pe care drum plecară
Toţi cei pe care astăzi îi port în versul meu.

● Eveniment cultural ● Istorie literară ● Cronică literară ● Breviar ● O carte - două cronici ● Avanpremieră editorială ● Cartea de critică literară ● Cartea de proză ● Note de lectură ● Poesis ● Pagini de istorie ● Chenar liric ● ● Proză scurtă ● Oaspeţi la Caligraf ● Moromeţiana ● Eveniment editorial ● ● Simpozion internaţional ● Revista revistelor ● Meridiane literare ●

http://www.culturateleorman.ro/category/revista-caligraf/

Eveniment cultural de excepţie

Zilele Bibliotecii Judeţene „Marin Preda”

Ca în fiecare din ultimii ani, Biblioteca Judeţeană „Marin Preda" din Alexandria a fost luată cu asalt, cu ocazia celui mai important complex de manifestări organizate aici. Scriitori – poeţi şi prozatori, critici şi istorici literari, publicişti şi ziarişti, artişti plastici, editori, bibliotecari, autorităţi judeţene şi locale au avut ca ofertă activităţi culturale dintre cele mai diverse. Deschiderea s-a făcut în prezenţa preşedintelui Consiliului Judeţean Teleorman – Dănuţ Cristescu, a viceprimarului Alexandriei - Augustin Ioan, a directorilor Bibliotecilor judeţene Argeş, Braşov, Brăila, Călăraşi, Neamţ şi Tulcea.

Un moment important l-a constituit decernarea premiilor revistei „Caligraf” pe anul 2019. Pe baza voturilor juriului prezidat de Horia Gârbea – membru al Consiliului director al Uniunii Scriitorilor din România, premiile au ajuns la Simona Grazia Dima (poezie), Dan Miron (proză), Nicolae Dina (critică literară) şi George Băicoianu (debut editorial). Viorel Fota, managerul Bibliotecii din Alexandria a acordat, de asemenea, diplome de excelenţă unor autorităţi şi şefi ai instituţiilor de profil din Argeş, Braşov, Brăila, Călăraşi, Neamţ şi Tulcea.

Lansări de carte

Pe parcursul celor trei zile au avut loc mai multe lansări de carte. „Răni călătoare” (proză scurtă) de Florin Burtan, „Literatură de ieri, literatură de azi. Cronici literare” de Stan V. Cristea şi „Maxinne” de George Băicoianu au fost prezentate în prima parte de „critici de meserie”. Alte noutăţi editoriale au venit de la Elena Armenescu – „Tainele împărăteşti” şi „111 cele mai frumoase poezii”, Victoria Milescu – „Biografie cu păsări”, Domnita Neaga – „Cântec în Arcadia”, Daniela Trandafir – „Insomniile Danei”, Viorel Ciobanu – „Dimitrie Cantemir şi conştiinţa unităţii naţionale”, Dorin Radu – „Pe dealul lui Baran”. Şi sâmbătă lansările de carte au avut un loc special: „Scrisul este rugăciune” de Cristian Gabriel Moraru, „Industria judeţului Teleorman, la sfârşitul secolului XX şi începutul secolului XXI” de Paul Şchiopu, „Sufletul din cuvânt” de Emilia Stroe, „Castigat ridendo mores” de Gheorghe Olteanu.

Ateliere profesionale

Interesant a fost şi schimbul de experienţă cu genericul „Împlinirea 3D – o provocare pentru biblioteci”, moderat de Daniel Nazare, manager la BJ din Braşov. Dacă şeful Direcţiei pentru cultură Teleorman, Ştefan Nedelcuţă-Apope, s-a referit la „Patrimoniul cultural construit şi nevoia de intervenţie urgentă”, mai mulţi bibliotecari au prezentat comunicări pe teme profesionale. Gianina Burcea s-a referit la obiectivele Centrului de performanţă „Niculae Moromete”, unde liceeni vor lua parte la activităţi educative ce favorizează comunicarea, lucrul în echipă, competiţia şi competenţa.

Expoziţii, momente artistice

Câteva expoziţii s-au regăsit în program. Cea documentară, intitulată „Să citim istoria din ziare” cuprinde peste 20 de publicaţii din perioada 1919-1939, piese aparţinând jurnalistului colecţionar Ştefan Stan. Alte două expoziţii de grafică, respectiv de pictură – „Autumnala” de Costel Lupu şi „Simboluri religioase” de Eugenia Dumitriu au încântat privirile participanţilor. Tematica acestor expoziţii a cuprins şi „155 de ani de la înfiinţarea CEC” – din colecţia Teodor Săceanu, „Maşini de epocă” – colecţionar Liviu Sorinel Sandu, „Cărţi cu autograf” (din patrimoniul BJ Teleorman) şi „Magia hârtiei” (Palatul Copiilor Alexandria). Recitalul muzical Ovidiu Scridon, „Muzică, poezie şi dansuri populare” cu Asociaţia „Dai o şansă”, momentul folcloric „Fluieraşii de la Dobroteşti” au dat un ton optimist atmosferei.

Cartea a fost regina, totuşi

Concursul de lectură „Bătălia Cărţilor” (faza judeţeană), din al cărui juriu au făcut parte prof. Anca Vasile, prof. Felicia Dogaru şi poetul Florin Burtan, membru al Uniunii Scriitorilor, a arătat buna pregătire a celor mai tineri utilizatori ai serviciilor BJ. De apreciat gestul directorului Bibliotecii Judeţene Braşov, Daniel Nazare, care a completat premiile câştigătorilor. „Copiii noştri talentaţi” (tot faza judeţeană).

De la un asemenea eveniment nu puteau lipsi oferte ale unor edituri, printre care „Aius” din Craiova, cele mai cunoscute reviste fiind „Mozaicul”, „AntiLethe” şi „Carmina Balcanica”.

Cu speranţa că nu mi-a scăpat nimic din ceea ce s-a întâmplat pe parcursul a trei zile, trebuie să mai remarc modalitatea armonioasă în care managerul Viorel Fota şi harnicul său colectiv au dus la capăt un program bogat, divers. De altfel, profesionalismul lor este demonstrat şi de premiul acordat recent la Miercurea Ciuc de Asociaţia Naţională a Bibliotecarilor şi Bibliotecilor Publice din România.

Ştefan Stan

Cărţi primite la redacţie

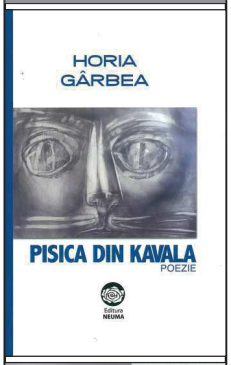

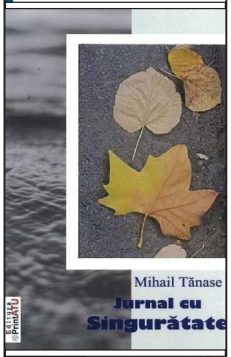

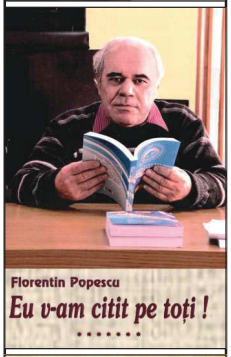

Caligraf
Revistă de cultură
Editor:
Centrul Cultural Teleorman
Apare sub egida
Uniunii Scriitorilor din România

FLORIN BURTAN
redactor-şef

STAN V. CRISTEA
secretar general de redacţie

Ana Dobre, Liviu Comşia, Nicoleta Milea, Marian Nazat, Stan Ştefan. Tehnoredactare: Vladimir Mutu

Revista Caligraf este membră a Asociaţiilor Revistelor, Imprimeriilor şi Editurilor Literare (ARIEL), înfiinţată în baza Hotărârii judecătoreşti şi recunoscută de către Ministerul Culturii. Revistă fondată de Ziarul Teleormanul.

Răspunderea pentru conţinutul articolelor publicate aparţine autorilor acestora. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Revista **Caligraf** este editată de Centrul Cultural Teleorman (director, **Ileana Popa**).

ISSN: 1582 - 1412

Adresa redacţiei: str. Ion Creangă, nr. 52 - 54, Alexandria, judeţul Teleorman
În atenţia colaboratorilor: textele se trimit în format electronic, cu diacritice, la următoarele adrese de e-mail:
floreaburtan@yahoo.com ; **stan_v_cristea@yahoo.com**

Istorie literară

Stan V. Cristea

Ana Dobre. Dedublarea eului creator

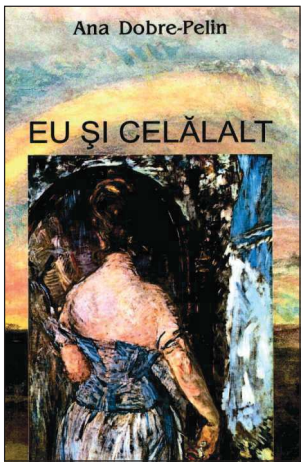

O carte construită bipolar – este vorba de ultimul volum publicat de Ana Dobre, ***Eu și celălalt. Proză scurtă*** (Târgoviște, Ed. Bibliotheca, 2018, 218 p.), cu o prefață de Ștefan Mitroi și un cuvânt al autoarei, care semnează de această dată Ana Dobre-Pelin – aduce în prim-plan imaginea dedublată a unei scriitoare cu o personalitate puternică. Afirmată ca un critic literar bine ancorat în realitatea literară, mai ales de după anul 2000, atentă la viața cărților și la lumea scriitoricească, deopotrivă, colaborând la o seamă de reviste de real prestigiu și publicând mai multe volume de eseuri și de istorie și critică literară - *Utopiile realului* (2007), *Rinocerii și Don Quijote* (2007), *Lecturi empatice* (2009), *Ștefan Mitroi – optzecistul fără generație* (2011), *Miron Radu Paraschivescu – eternul eretic* (2011), *Miron Radu Paraschivescu – eternul eretic*, ediția a doua revăzută și adăugită (2013), *Litere și sensuri* (2013), *Cărți privite în ochi* (2014) -, Ana Dobre a simțit însă nevoia de a se înfățișa în fața cititorului și în ipostaza de prozatoare. A ales, evident, metoda dedublării eului creator, prin intermediul unei cărți, intitulând-o *Eu și celălalt* (pentru că autoarea nu ne avertizează explicit, ne gândim la dubla ipostază: criticul și prozatorul) și semnând-o Ana Dobre-Pelin (astfel, polarizarea este foarte clară: Ana Dobre – criticul, Ana Dobre-Pelin – prozatorul). Într-un cuvânt de început, ne și avertizează că, din această carte ce cuprinde proze scurte și interviuri, se vor vedea „cele două imagini: omul și scriitorul, adică eu și celălalt eu al meu", cel care scrie nefiind altcineva decât „Eul creator" (așadar, dublu ipostaziat, sub chipul criticului literar, pe care îl cunoaștem din cărțile publicate anterior, și sub chipul prozatorului, din cartea de față). Metoda dedublării la care apelează autoarea ne obligă, însă, să vedem că se folosește de mai multe oglinzi pentru a o transpune în paginile cărții, adică se folosește de mai multe ipostaze ale eului: pe de o parte, sinele are o individualitate proprie, în timp ce eul care se ridică din sine dedublează această individualitate; adică: eul pendulează între sine și celălalt, scriitoarea însăși pendulând între persoana fizică și ființa interioară, dar și între autocunoaștere și cunoașterea de către ceilalți, fără de care literatura ei nu poate exista cu adevărat. Admițând că „Scriitura presupune absolută sinceritate" și, deci, credința în cuvânt, scriitoarea admite și că „Oamenii te pot trăda, literatura niciodată." Și mai admite, apelând la vorbele lui Marin Preda, că „Sentimentele sunt adevărate, întâmplările sunt inventate."

Partea întâi a cărții, *Eu și celălalt*, cuprinde nouă texte – schițe și povestiri - pe care autoarea le numește, simplu, „proze de factură și formulă literară diversă". *Așteptările lui Candid Toma* abordează problema condiției scriitorului în lumea de azi. Candid Toma scrisese o nuvelă și trăia un sentiment de dedublare, dacă era el cel care o scrisese și tot el cel care o imaginase, conchizând că povestea îi aparținea, dar trebuia să-și împărtășească bucuria, așa că o trimite pe e-mail unor prieteni. Unul îi promite că o va citi, Inocențiu îi declară că este un mare prozator, Radu îi trimite un mesaj care îi provoacă o euforie, iar Marcu crede că povestea este „o mărturie despre lumea de azi", care este o altă „eră a ticăloșilor"; doar Gloria Hârbu îi spune că nu-i plăcuse, că nu este literatură, că este vetustă. Finalul, cam grăbit, încheie povestea sub un tir de întrebări, pe care le putem sintetiza prin dilema: „pentru cine scrie autorul" și prin autoiluzionarea scriitorului: „Iată, eu pot fi fericit: am fost citit de cinci persoane! Cine și-ar mai putea dori mai mult?..." *Soarele de la miezul nopții* este o parabolă, pusă sub un glas misterios: „Urmează lumina din interior!", fiind vorba despre „un stejar care visează" și despre „ultimul lui vis" – o dedublare a lumii de pe Terra pe o altă planetă din univers, unde, totuși, fiecare trebuia să-și găsească drumul, dându-i-se o nouă șansă. Noul lider întâlnește trei maturi și un copil; unul dintre maturi vrea o mașină ultimul răcnet, al doilea este în politică și vrea puțină putere, al treilea a cunoscut deznădejdea și vrea liniște și pace în suflet, iar copilul vrea să se joace. Liderul, în schimb, vroia să scrie, ca să povestească „întâmplarea aceasta și altele multe care așteaptă veșmintele vorbirii", să aducă în lume creația sa și să-și înmulțească „talantul". „Soarele de la miezul nopții" îi adusese în dar o poveste și, astfel, el, Scriitorul, avea o nouă șansă: „Mi-am luat încrezător haina de lumină. Începea o nouă zi." *La fuite en avant* (Fuga înainte) apelează la o haină mai degrabă eseistică, inserând reflecții despre trecerea timpului și despre viață, despre faptul că oamenii vor certitudini și despre tainițele sufletului, despre omul primordial și adevăr. Textul este și el tot o parabolă: Dumnezeu a vrut să ascundă adevărul pe pământ și a trimis mai mulți îngeri să caute locul cel potrivit, însă abia al treilea înger, care a străbătut pământul „în lung și în lat, în înalturi și în ascunzișuri", crede că adevărul trebuie ascuns „în sufletul omului". *Incognito* relatează întâlnirea un locatar cu personajele unor cărți, din „Levantul" lui Cărtărescu și dintr-o carte a lui Andersen. Personajele dispar, dar apar alte umbre: „Suntem personajele tale.", îi spun acestea, iar apoi: „Tu ești creatorul nostru! Pirandello al nostru! De când te căutăm!" În cele din urmă, locatarul se culcă și visează că se afla într-un castel în Argentina, unde un regizor discuta cu echipa, iar când se trezește îi spune soției ce-a visat, încheind: „Ce lume o mai fi și asta, când nu mai știi dacă ești om, personaj sau autor!" Dar dilema se adâncește și mai mult: „Doamne, ce lume e asta în care nu știi dacă există cu adevărat?" *Eterna prostie cu alți proști*, cu un moto din Caragiale („Proștii mor, dar prostia rămâne."), reia tema lui Creangă cu drobul de sare. În casa lui Gheorghe se strânsese lumea ca la urs; soacră-sa și nevastă-sa urlau că dacă televizorul din perete îi cade copilului în cap; Gheorghe le zice că sunt niște proaste, că va pleca în lume și se va întoarce doar dacă va găsi proști mai mari. Pleacă Gheorghe în lume, iar cele două femei hotărâsc să se ducă la baba Săndica, să le arunce-n bobi, astfel urmărindu-l pe unde trecea: acesta dă peste unii care asfaltau drumul cu țăpoiul, apoi peste unii care vroiau să facă un pod, aveau puntea, dar n-aveau picioarele podului, în fine dă peste lume multă care se holba la un ecran mare unde se discuta despre măriri de salarii și pensii, iar o doamnă le explica sârguincioasă pe flipchart cum stă treaba, „trecând din aberație în aberație, apoi în paradox și… viceversa". După toate cele văzute, Gheorghe se-ntoarce acasă, căci a văzut o grămadă de proști. Povestea se-ncheie ironic, parodiind finalul basmelor: „La proști noi, formule noi! Eu am încălecat pe-un mercedes ca să nu-i vedem prea des!" *Album de familie*, deși este o poveste de-a dreptul autobiografică – este povestea bunicii, care era la sfârșitul toamnei, spusă pe prispa casei, la umbra unui gutui bătrân, care era dublul bunicului care nu se mai întorsese din război -, evocă deopotrivă lumea satului vechi, diferit de cel de azi. Povestea este „mitologia familiei". *Căprioara din vis* este o altă poveste, zguduitoare prin drama unei femei supuse umilințelor ca urmare a aplicării, în timpul regimului comunist, a măsurilor impuse prin decretul privind creșterea natalității. Maria, profesoară la o școală de sat, este trezită într-o dimineață de săgeata unei raze care îi încheiase visul cu o căprioară care căuta în zăpadă un loc unde să-și nască puiul. Revenirea la realitate este umbrită de dramele din sat, provocate de avorturile care nu se puteau face la spital, fiind interzise prin decretul ceaușist. Visul se prelungește în viața reală, fiindcă la controlul ginecologic obligatoriu, Maria află că este însărcinată, iar când se apropie nașterea, este dusă cu salvarea la spital, cunoaște aici lumea femeilor, pleacă din spital înainte să nască, dar peste mai multe zile este adusă din nou cu salvarea și naște un băiețel; îi revine în fața ochilor visul: „Eram căprioara și acesta este fiul meu!" *Frumoasa și Bestia* este o poveste care învăluie un episod autobiografic (după cum îl vom regăsi relatat într-un interviu). În vara lui 1977, Alina vine în București ul care arăta ca „un uriaș rănit", spre a susține examenul de admitere la Teatru; însoțită de tatăl său, pentru că „și moldovenii când pleacă la București, tot moldoveni caută", o găsesc, după câteva peripeții, pe Mariana, consăteanca lor, care-i primi și o găzdui pe Alina pe timpul examenului. Proba orală s-a dat la Teatrul Național, candidații fiind călăuziți de Anda Caropol; a fost repartizată la comisia condusă de Dem Rădulescu, care, atunci când a trecut prin sala în care așteptau toți, „îmbrăcat lejer cu o cămașă albă și blugi, i s-a părut imens, un alt uriaș cu care trebuia să se confrunte"; la finalul probei s-a văzut pe lista celor respinși. Și-a promis, totuși, că în București nu se va mai întoarce niciodată, ori decât ca un învingător: „Își dorea ca locul să o accepte, își dorea să îmblânzească bestia… să o transforme în om." În fine, *Doi regi* este povestea a două destine paralele: a regelui Mihai, cel silit să abdice și care suferise un exil nedrept, și a lui Carol Caraiman, născut într-un sat din Moldova de Sud, care îndurase și el multe pe timpul regimului comunist datorită numelui pe care-l purta. Carol Caraiman urmărise la televizor emisiunile despre viața regelui Mihai, iar moartea îl găsise în patul lui de-o viață. A fost înmormântat în aceeași zi cu regele Mihai, care a fost purtat pe un afet de tun, apoi dus cu trenul regal până la Curtea de Argeș, el, Carol Caraiman, fiind dus la cimitir cu un car tras de doi boi. Povestea vorbește, așadar, despre: „Doi regi – fiecare în felul său, fiecare stăpân pe regatul lui, ambele la fel de zadarnice și iluzorii ca tot ce ține de lumea aceasta…"

Analizând mai atent cele nouă proze, remarcăm nu doar rigoarea construcțiilor, cât mai ales sarcasmul, umorul și ironia cu care prozatoarea își însoțește discursul, consensualizarea viziunii epice cu realitatea lumii despre care vorbește, fie cu o anume empatie (în prozele obiective, precum: „Album de familie", „Căprioara din vis", „Frumoasa și Bestia", „Doi regi"), fie cu o ironie extrem de bine dozată (precum în prozele de factură livrească: „Așteptările lui Candid Toma", „Soarele de la miezul nopții", „La fuite en avant", „Incognito", „Eterna prostie cu alți proști"). Am remarcat, de altfel, că nu de puține ori decriptăm situații și motive livrești, pe care prozatoarea știe totuși să le integreze într-un discurs care separă foarte bine apele. În același timp, decelăm – în câteva proze - obsesia dedublării: personajele lui Cărtărescu și ale lui Andersen vs. personajele noului Pirandello; lumea proștilor din povești vs. proștii din lumea de azi; sau: gutuiul – dublul bunicului care nu s-a mai întors din război. Dedublarea este o obsesie a întregii cărți, de altfel, despre care autoarea însăși ne avertizează de la bun început, prin numele său și prin titlu.

A doua parte a cărții, *Eu și ceilalți*, adună la un loc patru interviuri: „Cât trăim ne configurăm permanent locul pe care-l ocupăm" (realizat de Tănase Dănăilă, în 2008), „Dacă este o dovadă de înțelepciune să accepți ceea ce nu poți schimba, e nevoie de forță interioară să lupți pentru ceea ce crezi că poți schimba" (realizat de Ion Bădoi, în 2008), „La un alt ceas al istoriei" (realizat de Carmen Dumitrescu, în 2009) și „Nu aș vrea să se știe despre mine decât că sunt un om obișnuit cu o mare dragoste pentru literatură" (realizat de Mihai Stan, în 2016). În general, interviurile relevă fapte biografice (scriitoarea este născută în satul București, aparținând de comuna Ivești, județul Galați; în București s-a născut și Ștefan Petică, în Ivești este născută Hortensia Papadat-Bengescu și tot aici este născut I. Valerian, iar în aceste locuri au trăit personajele lui Victor Ion Popa, din romanul „Velerim și Veler, Doamne"), dar pune în evidență, cu putere, și nostalgia satului (cu oamenii săi, cu credințele, tradițiile, obiceiurile și mentalitățile locului), a familiei (tatălui său, Pavel Pelin, pictor decorator, și mamei sale, Catrina Pelin, casnică, le datorează enorm de multe, de aceea, în semn de gratitudine, a adăugat și numele lor la numele său de pe coperta cărții), a copilăriei și anilor de școală primară și de gimnaziu de la București și ai celor de liceu de la Tecuci, cu un accent aparte pe anii studenției de la Iași, unde a avut câțiva profesori de marcă (pe Constantin Ciopraga, Mihai Drăgan, Petru Ursache, Alexandru Husar, Elvira Sorohan, Maria Platon, Marina Mureșan, dintre aceștia, Mihai Drăgan încurajând-o și veghindu-i primele afirmări literare), punctând apoi etapele carierei didactice (cu primii ani de profesorat, stabilirea în Teleorman și obținerea doctoratului în Filologie, cu o teză despre Miron Radu Paraschivescu, având-l conducător științific pe acad. Eugen Simion) și etapele deveniri scriitoricești. Deopotrivă, dialogurile pun în lumină ipostaza de scriitoare – de critic literar (cineva a și văzut-o drept o „Doamnă de Fier" a criticii literare) și eseistă (cu o receptivitate deschisă față de literatură și față de lumea de azi, văzută mai ales prin prisma moralității și a demnității), cu respect față de adevăratele valori și un cult față de scriitorii clasici ai literaturii române, începând de la Mihai Eminescu și până la Marin Preda, în care – cum spune la un moment dat – se regăsește cel mai mult. Reținem, în context, și dihotomia dintre „eul profund" și „eul empiric", respectiv dintre artist și om, pe care o subliniază într-unul dintre interviuri, fără însă a continua asocierile cu dihotomia dintre „eu" și „celălalt eu", dintre „om" și „scriitor".

S-o spunem, totuși, cinstit, anume că volumul *Eu și celălalt* – o carte construită, insolit, pe un sumar bipolarizat: proză și interviuri - pune, de fapt, în evidență un adevărat spectacol al personalității care se află dincolo de aceste două nume: Ana Dobre și Ana Dobre-Pelin, pe care, desigur, va trebui să le urmărim de-acum încolo în paralel. Suntem convinși, Ana Dobre va continua să fie un critic activ, aplicat și incisiv, iar Ana Dobre-Pelin va fi capabilă, cu talentul ei robust, ilustrat prin prozele la care ne-am referit aici, din care am văzut că știe nu numai „să povestească", ci și „să intelectualizeze" pagini bine esențializate, să dea oricând la iveală și alte texte de o mai largă respirație, ba chiar și construcții romanești, după cum ne-o dovedește, acum, prin abilitatea cu care și-a articulat discursul prozastic și personajele. Suntem doar curioși să vedem care dintre cele două ipostaze își va asuma de-acum încolo întâietatea…

Cronică literară

Ana Dobre

Senzoriale şi extrasenzoriale...

Categoric, unii oameni au suflet de poet. Sunt, altfel spus, de o sensibilitate care contagiază tot ce ating. Lumea pe care o percep este lumea pe care o visează. Ei se instalează în acest vis şi transcriu metaforic *stări*, mai ales stări, senzorial şi extrasenzorial, obiecte, peisaje răsfrânte în aceste stări. Reprezentările lor sunt puternic marcate de ideal, nu pentru că ei nu ar avea organ pentru perceperea realului, dar pentru că aura pe care o proiectează asupra lumii şterge contururile până la totala contopire a realului cu idealul.

Iar aceasta îi plasează dincolo de senzorial, în *extrasenzorial*.

Mă gândesc că, poate, de aceea, Ileana Popescu Bâldea, în care se pot recunoaşte semnele hipersensibilităţii, aşadar, un suflet de poet, a ales să-şi intituleze volumul de poezii tocmai aşa – *Extrasenzorial**.

Adierile lirismului se resimţeau şi în volumele de proză: *Ape spre nimic* (2018), *Viaţă îmbrăcată subţire* (2018), *Păsări şi umbre* (2019), încât se poate spune că epicul şi liricul sunt, în plămădirea personalităţii artistice a scriitoarei, complementare, nu alternante.

Urmărim în acest volum, *Extrasenzorial*, o aventură de cunoaştere, un mod personal de a descoperi lumea la suprafaţa şi în profunzimile ei, un mod de a se înfiora, de a o contempla şi de a o transfigura în imagini care să reflecte stările poetice pe o gamă ce translează de la simpla observare la contemplare şi meditaţie. Ileana Popescu Bâldea nu este doar un observator atent la detalii şi nuanţe. Ea reflectă mai mult lumea pe care o visează, lumea spre care aspiră: „Mereu mi-am dorit un castel/ din cuvinte/ Cu ferestre de hârtie/ înclinate spre cer/ Fără camere/ doar un pian/ un birou/ şi-un taburet/ Cu o uşă de aer/ să se deschidă spre voi/ şi un pod din litere/ peste întrebările/ lumii// La capătul lui/ stau într-o carte veche/ strâng din pleoapele/ sub flacără/ şi dansez pe liniştea/ unei păsări”...

Dacă dialogul nu poate antrena un altul în comunicarea cu celălalt, ea se supune autoscopiei, într-un solilocviu ce relevă o dedublare, pentru ca, prin autocunoaştere, să ajungă la cunoaşterea de sine. E un *sens giratoriu* care o orientează în această lume a virtualităţii simbolice, posibil revelatorie de sens şi de sensuri. *Ziua* la care visează şi la care aspiră poeta este ziua stării de graţie, a revelării sinelui: „va veni o zi în care ne vom întâlni la o masă din ploaie/ eu voi sta pe un taburet de nor tu pe unul de vânt (...)// vei acoperi cu genele fericirea/ tristeţea o vei coborî adânc în măduva oaselor (...)// îmi vei povesti senin (...)// eu îţi voi spune cum aleargă fluturii mei extraterestri...”

Starea de contemplare o întoarce pe Ileana Popescu Bâldea către meditaţia ce-i revelează metafizica existenţei. O tristeţe transcendentă o învăluie şi-i învăluie tablourile sufleteşti pe care, indirect, le răsfrâng aparentele pasteluri. *Defect de zbor*, *Defect de iulie*, *Nopţi*, *Efect de lună* sunt pasteluri metafizice, *efecte* ale unui mod personal de a răsfrânge luminile şi umbrele în caleidoscopul său liric.

Poezia este pentru Ileana Popescu Bâldea partea eternă a acestei existenţe metafizice: „poezia nu există/ doar umbra ei e în cuvinte/ când aleargă cu faţa spre lună/ şi noi o tot agasăm/ cu întrebări/ despre ce nu va fi/ vreodată// poezia este/ zbor de...” Umbra poeziei concurează eternitatea. Motivul romantic al umbrei este reinterpretat, pus în relaţia dual creator-creaţie. Gestul creatorului repetă creaţia divină. Creatorul este el însuşi un demiurg, de unde această sugestie a intermedierii între celest şi terestru: „eu sunt doar o fărâmă din sufletul acesta/ pe care vi l-a împărţit vouă/ Dumnezeu”.

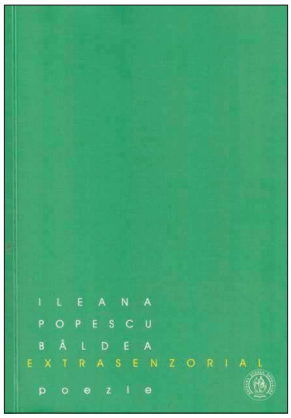

Tulburătoare sunt confesiunile eului. Ileana Popescu Bâldea lasă impresia că-şi caută un loc în universul pe care-l creează. Ea nu se vrea un demiurg absent, ci unul ancorat în realul idealului, prezent în propria creaţie. Haosul pe care-l ordonează capătă coerenţă prin cuvântul capabil să construiască o lume în care oamenii să rămână „mereu în alb”, în aura iubirii şi a speranţei. Atunci, într-un repetabil *uneori* – e sugestivă repetarea acestui adverb de timp care o plasează într-un timp timbrat afectiv, cu valenţe mitice –, „lucrurile devin îngeri”, iar poeta poate povesti „un sceanriu cu Dumnezeu”, adică propria aventură de cunoaştere, urcând treptele spiritualităţii şi ale spiritualizării. La capătul acestui drum către sine, ea poate clama: „dă-mi alt nume/ în tabăra aceasta medievală/ numită viaţă”, schimbând viaţa cu un destin.

Convertirea vieţii în destin o situează în ipostaza unui contemplativ pentru care timpul nu se mai scurge consecutiv, fiind receptat simultan, într-o singură dimensiune – a prezentului continuu. Viaţa este *eterna alergare*, dar destinul revelează sensul, revelându-i menirea ca om şi artist: „Alerg. Sunt calul destinului meu. Stropi de mare/ pe lună. Pe şa cu ultima stea din cele şapte. (...)/ Alerg. Calul destinului se îmbracă în fluturi. Aprinde cu/ aerul un vis de niciunde./ Se-nalţă pe două picioare. În nări cu iubire şi abur de poeme nescrise...” Cu ecouri nichitastănesciene, imaginea are, totuşi, relevanţa stării de exultare a trăirii care o plasează acolo, în *extrasenzorial*, într-un loc şi timp spre care nu încetează să aspire şi pentru care-şi pregăteşte eul la întâlnirea cu sinele. Dedublarea este implicită: „seara cândva – aproape vei muri/ viaţa îţi va da o clipă de răgaz cât să stropeşti luna/ obosită să privească printr-un ziar/ cum spui pământului că în libertatea ta nu are loc nimeni/ că ai avut o problemă de concentrare/ când ai aruncat anii în decor/ ca pe-o ruptură aşezată faţă de masă/ pentru un cuvânt// şi tot viaţa îţi va da o clipă de răgaz cât să stropeşti luna/ obosită să privească printr-un ziar/ cum spui pământului că în libertatea ta nu are loc nimeni/ că ai avut o problemă de concentrare/ când ai aruncat anii în decor/ ca pe-o ruptură aşezată faţă de masă/ pentru un cuvânt// şi tot viaţa îţi va pune o pereche de şosete subţiri/ să nu-ţi răneşti cioburile prin nisip/ când vei ridica mâna stângă/ să-ţi închini aliajul care te-a împietrit,/ egoismul, buha,/ alienarea şi masca...”. Acest *dincolo*, *dincolo de piele*, aşadar, de tine însuţi, de concret, îi revelează „clipa din culisele unui vis”, un vis în care te poţi multiplica, iar, uneori, „poţi fi un băţ/ de care cineva se împiedică/ apoi îl aruncă// alteori/ doar un gând de păianjen/ ce scrie/ pe ape...”

Ileana Popescu Bâldea nu închide povestea acestei călătorii la capătul eului într-o notă coşmarescă, deşi unele imagini ar sugera o apocalipsă: „va veni o zi în care păsările vor fi verzi/ cerul va îngenunchea la răsărit printre pietre/ un rest de soare se va insinua prin ridurile pământului/ şi va închina lumina de păianjen adâncului// întunericul va privi îngerii cu umbrele lor de mână/ cum vor călca frunze pe caldarâmul ultimei străzi din/ sonete/ şi va schimba filele de cenuşă cu neuronii lor dintâi/ doar ochiul meu drept rătăcit în tenebre/ va citi zbuciumul vântului ars lumină pe cruce/ şi urletul lupilor din luna pusă sub căpătâi...”, pentru că sensul ultim este dat de creaţie. Cerul poetei nu se populează cu demoni. Pe clapele acestui imens pian, se materializează visul de creaţie suficient pentru a roti *altfel* „lumea asta dintâi”. De aceea, tonalitatea se amestecă, răsfrângând culorile iubirii şi ale speranţei: „...între libelule/ sunt câte puţin din fiecare nimic/ mă rotesc uşor pe scaun/ *romantic music for piano*/ şi scriu...”

Poeta Ileana Popescu Bâldea creează stări lirice, observând, contemplând, meditând asupra vieţii, existenţei, destinului. Aceste stări, uneori, o camuflează în hainele de imagini, alteori, o revelează în aureola sensului pe care nu-l uită niciodată. Da, lumea are un sens: creaţia. Este concluzia la care a ajuns poeta evadând în *extrasenzorial*.

* Ileana Popescu Bâldea, *Extrasenzorial*, Editura Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019.

Scriitori din Teleorman, la Gaudeamus

Târgul de carte Gaudeamus, ediţia 2019, iniţiat şi organizat de Radio România, s-a desfăşurat în perioada 20-24 noiembrie, marcând totodată 30 de ani de la momentul istoric al Revoluţiei Române din Decembrie 1989.

Pe parcursul celor cinci zile, târgul a găzduit sute de mii de titluri de carte şi peste 800 de evenimente, lansări şi prezentări de carte, sesiuni de autografe, dezbateri pe teme literare, culturale şi editoriale.

Ca şi la ediţiile precedente, printre numeroşii autori, care şi-au lansat cărţile în cadrul târgului, s-au aflat şi scriitori din Teleorman, ale căror recente volume s-au bucurat de atenţia publicului cititor, a confraţilor literari prezenţi la manifestare. Astfel, Florin Burtan şi-a prezentat volumele „Răni călătoare” (proză) şi „Tărâmul pierdut” (versuri), ambele apărute la Editura Neuma, volume despre care a vorbit Horia Gârbea, preşedintele Filialei Bucureşti Poezie a Uniunii Scriitorilor din România, iar Ana Dobre Pelin, cartea de proză „Secretele Otiliei”, Editura Hoffman Contemporan.

Alături de cei doi valoroşi autori, care au acordat autografe cititorilor prezenţi la târg, s-au aflat confraţii lor teleormăneni Stan V. Cristea, Nicoleta Milea, Nicoleta Stăvărache, bibliotecarele Nicoleta Alexe, Dana Onel, Livia Badea, de la Biblioteca judeţeană „Marin Preda” Teleorman, însoţite de managerul lor, Viorel Fota.

Breviar

În căutarea Atlantidei

Poeme de dragoste. Gânduri mărturisite la ceas târziu, când doar liniştea se aude foşnind în odaia luminată de vise, de aşteptări, de melancolii şi nedumeriri. Un obsedant dialog între două inimi, care se tot caută. O permanentă căutare a unei închipuite Atlantide. Atlantida din noi înşine, fermecătoare, pipăibilă doar cu degetele… sufletului, ale imaginaţiei.

Acestea par a fi elementele definitorii ale poetei Flori Cristea, din recentul său volum „Ca o poveste de Şeherezadă” (Editura Anamarol, 2019). O poveste, care nu se mai sfârşeşte, nu are cum, întrucât, nici autoarea nu-şi doreşte acest lucru. O poveste lirică, străbătută de răni diafane, de insomnii calme ori învolburate. „Viaţa mea nu va mai fi la fel fără tine, Cum n-a mai fost la fel nici cu tine în ea. Nu ştiu dacă va fi mai rău sau mai bine, Ştiu doar că vieţii mele îi va lipsi ceva. Ai fost ca un cântec când totu-i tăcere, Ai fost ca o rază ca străbate prin nori, Luminând, dând culoare dimineţilor mele, Picurând stropi de rouă ofilitelor flori. Poate nici n-ai fost! Poate-ai fost o părere, Un vis neştiut ce-l visez tocmai azi. Dar ai colorat dimineţile mele Şi ţi-ai uitat sărutarea la mine pe-obraz.” (*La despărţire*). Rostire sinceră, un candid şi cald „portret” al absenţei celui drag, cuprins în metafore limpezi.

O poezie a maturităţii depline, autoarea stăpânind, fără oscilaţii, demersul creator, întrucât, aşa cum subliniază editorul cărţii, Rodica Elena Lupu, „scrisul îţi cere, pe lângă darul înnăscut, multă trudă, puţină îndrăzneală, enormă exigenţă şi nu de puţine ori înţelepciunea de a suporta dureroasele înfrângeri existenţiale. Zidirea nu se înalţă fără jertfă.”

Despre incurabilii visători

Se pare că lui Ştefan Vida Marinescu nu-i este nimic străin din ce se întâmplă în vastul şi neodihnitul spaţiu al literelor noastre contemporane. Posesor ale unei bibliografii impresionante, în care se manifestă ca poet, eseist, critic literar, monograf, publicist, editor, Ştefan Vida Marinescu este de departe cel mai neobosit şi înzestrat confrate al nostru, care acordă o atenţie deosebită şi constantă şi scriitorilor din Teleorman. Le comentează cărţile, le ierarhizează, ale aduce în faţa cititorului, provocându-l la lectură şi ajutându-l să le înţeleagă mai bine.

Volumul de faţă, „Fantaşti şi fantezişti contemporani” (Editura Semne, Bucureşti, 2019) cuprinde cronici literare dedicate unor autori (cu marca fanteziei), mai mult sau mai puţin cunoscuţi, ale căror volume, e de părere comentatorul, merită consemnate: Daniel Corbu, Adrian Costache, Rodica Bretin, Robert David, Chris Ghimoiu, Ilie Olaru Delavulpeşti, Oana Durican, Mihail Grămescu, Adina Lupai, Victor Martin, Lucian Merişca, Monica Mureşan, Ana Maria Negrilă, Cristian Radulian ş.a.

Aproape jumătate din paginile aceste cărţi îi este dedicată poetului teleormănean Theodor Răpan, cu ale sale impresionante volume… voluminoase de sonete, despre care criticul literar spune: „Mare artizan de vers rotund, ritmic şi meditativ, de muzicalitate, viziune şi armonie a reveriei metafizice, Th. Răpan este expresia unui tumult interiorizat, cu darul compoziţiei riguros-limpidă, rafinată şi ordonată în tipare sonetiste ce sugerează desăvârşirea formală, estetică a unei scrituri excepţionale… Spiritul poeziilor atestă cultură şi inteligenţă, fiind o sublimare a unei poetici, programatică şi spiritualizată, stilizând reflecţii, senzaţii, obsesii, meditaţii filosofico-metaforice.”

Acest studiu critic este, totodată, şi un îndemn de a ne apropia de scriitorii din zona fanteziei, a fantasticului şi a formulei science-fiction. **(F.B.)**

O carte - două cronici

Nicoleta Milea

„Răni călătoare”, o poetică a prozei

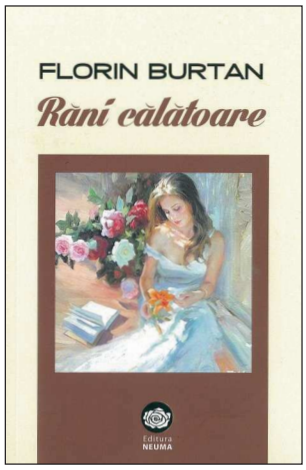

Proze de poet. Scrise cu un condei muiat în cerneala realității de ieri și de azi, dar și în curcubeul magiei și al fantasticului. Altfel de proză decât cea scrisă de înaintașii săi, Gala Galaction, Zaharia Stancu, Marin Preda sau contemporanul Ștefan Mitroi.

Satul lui Florin Burtan nu are nimic din „doctrina evanghelică” a lui Gala Galaction, el se proiectează pe un altfel de fond liric și poematic. Nemurirea satului, fie și numai în literatură, îl îndeamnă pe autor să-i imortalizeze condiția, la un moment dat, într-un microcosm epico-liric exprimat cu o intensitate devoratoare. Modalitățile specifice sunt cele ale receptării afective, ale retrăirilor memorative, ale înțelegerii unei configurații spirituale, care fac proba unui spațiu și a unui timp devenite, aproape, amintire. O lume își transferă, prin condeiul autorului, trăirile din viață în cuvânt, incitând interesul cititorilor.

La fel ca Zaharia Stancu, Florin Burtan este îndatorat „propriei biografii”. Cunoașterea intuitiv-artistică își trage seva din imagini și reprezentări individuale. El statornicește viziunea unei comunități spirituale în care și-a desfășurat o bună parte a existenței sale, cu accent pe surprinderi de nuanțate subtilități. Retrăgându-se în cuvânt, sporește contemplarea estetică a locurilor compatibile satului sudic, din perspectiva infinității spiritului în particularizarea tendințelor și mișcărilor sale de expresie. Tranzitoriul își caută locul într-o diversitate de ipostaze, găsindu-și expresia majoră, original conturată în acest cult al adorării satului românesc ce înalță și înnobilează.

Imaginea prototipului țăranului, așa cum o identificăm în proza lui Marin Preda, țăran „care trăiește cu convingerea că existența sa reprezintă lucrul cel mai însemnat din univers” nu o întâlnim la Florin Burtan, pentru că personajele lui conștientizează inevitabilitatea schimbărilor. O realitate momentan semnificativă, inevitabil, va trăi și prăbușirea/ trecerea iremediabilă. Un simplu raționament de existență devine astfel o întemeiată judecată tipologică. În sufletele personajelor prozei lui Florin Burtan rămân amintirile și, mai presus de orice, intuirea și descoperirea seninătății, văzută ca o condiție a împăcării cu sinele.

Dacă în proza lui Ștefan Mitroi identificăm aproape «un mit al forței „noimelor”, un fel de esențe originare, a numelor autohtone», la Florin Burtan personajele, cele mai multe, poartă numele real al inșilor sau al persoanelor devenite personaje, dar nu lipsesc nici poreclele moștenite sau dobândite. O intuită fuziune, de real și intim, identificăm în numele imperativelor timpului povestirilor cu planuri care esențializează și transfigurează artistic o lume purtătoare de sens. Este evidentă preponderența moralului asupra psihologicului. Acțiunea într-un spațiu geografic real nu exclude spațiul lăuntric, pentru că, până la urmă, acesta este decisiv în soluționarea conflictului interior.

Răni călătoare sunt prozele care impresionează prin lirismul ascuns între cuvinte, prin muzicalitatea imprimată textelor, prin trecerea, abia sesizabilă, de la concret la ficțiune și invers.

Povestirile lui Florin Burtan – de dragoste mistuitoare, de viață și de moarte – sunt de o frumusețe rară, te iau martor și te călătoresc prin concretul palpabil, prin visele *de dincolo* ale celor ce se odihnesc pe *Dealul Lacrimilor*, asemenea lui moș Ciucă, cel care îngrijea fântâna ce nu trebuia lăsată să moară, fântână care pentru el era casa lui, cu temelie de cer… pentru că și în cerul de dincolo e nevoie de ocrotit și vindecat o fântână.

Cincisprezece proze și o formă unică de autoexprimare a unei individualități artistice.

Te determină să-ți potolești setea minții și a sufletului, bând rouă și mângâind răni, din narațiuni precum: *Moartea fântânii, Căderea din cântec, Fuga din copilărie, Privighetoarea, Frumoasa telefonistă, Prin poarta închisă trece doar vântul, Vorbe de viață, Satul de țărână,* plecând, singur sau împreună cu naratorul, *La capătul lumii.*

Parcurgând, pas cu pas, povestirile, descoperim tot atâtea similitudini ale titlului/ titlurilor cu strategiile adoptate de autor ca să-și convingă cititorul de realitatea întâmplărilor pe care le relatează cu o profundă și autentică sensibilitate. Toate ajung la sufletul cititorului, dar *Satul de țărână* se identifică, mai mult ca oricare, cu spiritual locului aflat la răscrucea existenței sale.

Cea mai amplă povestire din volum, *Satul de țărână*, ilustrează dinamica satului și implicit a societății, surprinse într-un moment crucial de schimbare, la jumătatea secolului al XX-lea: „Vremuri tragice, dureroase. Odată semnată nenorocita cerere de intrare la *colectiv*, oamenii au simțit că le fuge pământul de sub picioare. Nu orice pământ, nu un pământ oarecare, fără chip, fără nume, ci *pământul* lor. Cel de demult și dintotdeauna. Pentru că, mai întâi a fost el, pământul grâului și al păinii. Pământul ierbii și al pădurilor. Pământul aburit de rouă, scăldat de soarele soarelui, mângâiat de lună și de freamătul stelelor. Pământul de pe Dealul Lacrimilor, în care se odihnesc și se vor odihni toți. Ei, oamenii, au venit niței mai încoace. L-au luat]n brațe, ca adevărații stăpâni ce erau. L-au însemnat cu pecetea sufletului lor, nu cumva să se certe unul cu altul. Nu s-au mai dezlipit de el nicio clipă. Dormeau în brațe cu el. Respirau împreună cu el. îi ascultau bătăile inimii lui de pământ bun și roditor.”

În evoluția povestirii, facem cunoștință cu cei care însuflețesc faptele și întâmplările, care mai de care nume sau porecle de faimă: Zvâcanu, Mărnică, Nicamin, Fane Sărau, Tapai, Florian, Minel, Bojan, Ioniș, Bancău, Nicula, Fane Firci, Renți, Jenica, Vasile Boambă, Țugoi, Damian, Feliandru, Cristea-cobzaru, Stelică Țâțai, Ghimpețean, Țâcâiașu, Gogoșaru, Costică, Mișu Cristea, Miltiade, Biduș, Milena, Gicu Mazilu, Rița, Pangrețoaia, Portofel, Cascadoru, Ciocârlie, Iordan Mușutucu, Odadidă, Păscălie, Ciucalete, Clanțetu, Cocoș, Fâsâiac, Breșonde, Gedericâ, Niculina Catafoci, Tufuțălu, Ionel Noiembrie, Salcâmaș.

Pe lângă aceștia, îi mai amintim pe Roberto și Angelo, două pete de culoare, care au legătură cu satul, doar prin intermediul fetelor plecate „după un job”, în afară, cu gândul la o altfel de viață.

Nu lipsesc nici personalitățile politice care înviorează viața evenimentelor satului, cu prilejul campaniei electorale: Minunea Blondă, Roberta, Monica, „trupa de șoc”: Blaga, Berceanu, Videanu.

Traseul parcurs de la vremurile de altădată: „Când lumea se învolbura și clopotele băteau a război, (pământul) îl împăturea, cu grijă, cât să încapă în sângele lor, se duceau să și-l apere. Se mai și murea, pe-acolo. Întru amintirea celor dragi, rămașii acasă săpau câte-o fântână, zideau troițe la capul locul”, până la proiectata întâlnire a „candidaților” cu alegătorii, reuniți sub genericul *Istorie și continuitate* sau marcarea acestui eveniment istoric de către poetul satului cu versurile dedicate doamnei Blonde, *Poem de admirație pentru cea mai frumoasă femeie-politician*, sunt, de fapt, pașii către dispariția nu numai a comunității tradiționale, ci și a satului ca entitate.

Tema este a unui timp istoric trăit pe viu, evidențiind raportul unei generații cu vremea ei, aflată într-o schimbare traumatizantă. Impactul istoriei asupra individului este inevitabil, iar fractura timpului este una dramatică. Printr-un fel de magie a cuvântului și o logică internă a povestirii, autorul surprinde un moment crucial din viața satului. Duritatea momentului trăit de săteni este fixată printr-un limbaj de o poetică distinctă, extrem de sensibilă, care pune în evidență structura spirituală și afectivă a scriitorului, în fapt, un liric rafinat.

Tehnici și procedee care țin de „gen și metodă”, sub aura harului, construiesc opera la granița dintre real și fictiv, pitorescul oamenilor și al comportamentelor fiind proiectat pe un fond ce poate fi caracterizat ca definitoriu pentru stilul autorului.

Volumul *Răni călătoare* dă măsura admirabilei înzestrări scriitoricești a unui poet de o remarcabilă sensibilitate, sedus de farmecul prozei scurte.

Rafinament narativ

După excelentul volum de versuri *Tren printre zodii* (Editura Neuma, Cluj, 2017), cel proaspăt, *Răni călătoare* (aceeași editură, 2019), este, într-o anume măsură, o surpriză. Nu deoarece e proză. Ci datorită manierei de expresie total diferite. Cu primul – l-am descoperit pe Florin Burtan în urmă cu doi ani și jumătate. Cronica aceluia, scrisă prompt pe blog, e inserată în volumul *Sedus de poezie* (tot editura Neuma, 2019). Dar l-am descoperit târziu. E doar cel mai recent volum de poezie al scriitorului și jurnalistului teleormănean. Al cincisprezecelea. Dintre care două antologii personale. Debutase în 1979, cu un volum premiat. Volumul de proză aflat acum sub lupă e al patrulea de proză.

Cele 15 piese constituie un tablou de viață al zonei rurale de pe Valea Călmățuiului. Cu interferențe urbane și semiurbane. Zona e situată spre vestul ținutului teleormănean. Perioada se întinde de la război spre prezent. Cu un centru de greutate median. Unele povestiri se petrec în timpul construirii Combinatului de la Turnu Măgurele. Dar accentul nu e pus pe coordonatele specifice ale fiecărei perioade. Orice ton vindicativ, care e greu de evitat în proza postdecembristă, e exclus cu blândă seninătate. Autorul pedalează pe pitorescul vieții oamenilor simpli, care-i populează povestirile. Tabloul e mozaicat. 14 din cele 15 texte sunt scurte. Cu o medie de 8 pagini. Penultima, intitulată *Satul de țărână*, care e o sinteză, are 32 de pagini.

Ce e de remarcat la proza lui Florin Burtan, cel puțin în acest volum emblematic (nu le-am citit pe celelalte 3) seninătatea cu care se mișcă în teritoriul monșerului tutelar, Marin Preda și chiar al lui Zaharia Stancu. Fără a avea aerul că braconează, fără a se panica. Cumva, subtil, parcă ar fi unicul literat al Teleormanului natal. Dar mai ales fără a se sumeți. Tot ce-l interesează e să mențină vraja (da!) povestitului. Că satul său de pe Valea Călmățuiului diferă fără echivoc de Siliștea Gumești ca atmosferă, ca psihologie, ca filosofie, n-are cum fi altfel. Nu ne-am putea închipui o poiană a lui Iocan lângă satul de țărână, nici pe hrăpăreața mamă ce-și obligă fiul să sensoare cu fata cu zestre și un picior mai scurt nevoită să vândă o parte din recoltă pentru a-și plăti foncirea. Oricum colectivizarea o sărăci. Dar nici dincolo de poiana lui Iocan nu ne putem închipui o fântână precum cea a lui Dedu. Monșerul povestește seniorial, Moromeții lui sunt tăiați în piatră. Dar Florin Burtan poetizează lumea de piatră la capătul unui drum de lumină. Țăranilor lui Zaharia Stancu li se pun botnițe, la culesul strugurilor din viile care nu le aparțin. Imagine a cărei duritate vindicativă trimite la Steinbeck. În satele pictate aproape bucolic ale povestitorului nostru bolțile de vie servesc doar pentru a acoperi mesele în aer liber.

Pe coperta a patra, poeta Nicoleta Milea subliniază frumusețea rară a povestirilor. Și găsește sagace termenul perfect pentru a le defini specificul: te iau martor. Sine ira et studio. Sunt cele mai lirice proze pe care le-am întâlnit în ultimii ani. Lirice dar cum nu se poate mai departe de aerul dulceag de telenovelă. Dar nu e numai atât. Autorul distribuie cu știință piese fantastice printre piese realiste, al căror ton narativ e omogen în farmec. Chiar dacă vizitele femeii Maria la bărbatul ei, aflat într-un loc despre care o vreme nu-ți dai seama dacă nu-i închisoare, pentru a realiza că e în mormânt aduc vag aminte de nuvela fantastică a altui teleormănean, Gala Galaction, aici fantasticul e mult mai rafinat.

M-am întrebat dacă n-ar fi meritat ca Florin Burtan să-și adune în volum toate povestirile cu iz fantastic. Răspunsul e negativ. Amestecul savant de fantastic poetizant cu realism simbolizant dă o mixtură pe care am numit-o mozaic, dar are și efectul unui elixir.

Radu-Ilarion Munteanu

Avanpremieră editorială

Florin Burtan

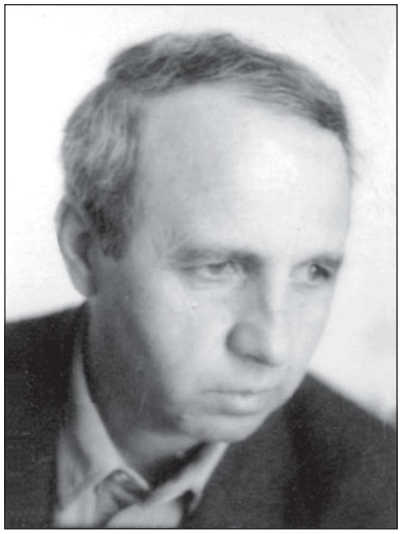

Prima invocaţie

Hai cu mine, iubito, ţi-am zis, cu glas păcătos,
Hai acolo unde raiul e răvăşitor de frumos.

Hai cu mine unde poţi sta dezbrăcată şi pură,
Ocrotindu-mi rănile cu o diafană armură.

Hai cu mine, lasă-ţi pletele să mă adie, uşor,
Ca un cântec şiroind din arbori de dor.

Hai cu mine, abandonează-ţi umerii goi,
Roagă-ţi sânii să pulseze-ntre noi.

Lasă-ţi coapsele să scânteie, blând,
Răsfăţate de palmele mele pătate de vânt.

O, ce fragedă eşti, când, târziu, mă alinţi
Şi acoperi cu năframa chipuri de sfinţi.

Când, fericit, mă îmbii către patul blajin
Şi îmi dai să beau rouă din cupe de crin.

Când, fără de grabă, ispititor, te desfaci,
De mă simt ca o zăpadă cotropită de maci.

Hai cu mine, iubito, ţi-am zis, cu privirea în jos,
Hai să prădăm raiul din noi muritor de frumos!

A doua invocaţie

Hai, iubito, te implor, să nu ne mai ştim
În ce parte plecăm, din ce parte venim.

Lasă drumul să crape la margini de gând,
Ploi de raze să curgă între cer şi pământ.

Hai, iubito, să ne jertfim pe un pat orbitor,
Gura mea să-ţi bea mierea de pe buze, uşor.

Să visăm acelaşi vis, cu o nuntă în el,
Rotindu-se, odată cu noi, ca un vechi carusel.

Hai, iubito, să petrecem o noapte în crâng,
Până ne vor creşte aripi pe umărul stâng.

Până ce iarba de sub noi va pieri,
Până ce stelele se vor stinge-n tării.

Hai, iubito, te implor, să nu ne mai ştim
Spre ce zodii plecăm, din ce zodii venim!

A treia invocaţie

Hai, iubito, să dăm anii cu un infinit înapoi,
Să fim iarăşi ca la-nceputuri – singuri şi goi.

Stăpâni peste rai, peste râuri şi munţi,
Să umblăm prin lumină, nevinovaţi şi desculţi.

Hai, iubito, să uităm de clipele stingerii.
Ne aşteaptă la o poartă sfinţii şi îngerii.

Flaute line, din miresme suave curgând,
Faguri de miere ţinute în braţe de vânt.

Hai, iubito, lasă-te dusă pe-o cărare de crini,
Nu lua seama celor abandonaţi şi străini.

Uite, ţi-am întins braţele, pe ele să-ţi culci
Capul frumos, sânii candizi şi dulci.

Hai, iubito, să mergem. Fără tine, mă pierd,
Nu mai pot respiraţia ta s-o dezmierd.

Hai, iubito, să dăm începutul cu un cer înapoi,
Să fim iarăşi stăpâni peste raiul din noi!

A cincia invocaţie

Hai, iubito, dă-mi apă neîncepută din cana
Inscripţionată cu numele tău, să îmi vindece rana.

Dă-mi zăpada sânilor tăi miraţi şi rotunzi,
Să mă acopăr cu ea, iar tu, să nu mă acuzi.

De ce nu te muţi în patul suav şi păgân,
În care aş vrea o mie de vieţi să rămân?

Hai, iubito, să nu ne mai temem de recile nopţi,
Afară e toamnă, vin de pe dealuri strugurii copţi.

Trec pe drumuri alaiuri nesfârşite de nunţi,
Partea mea de-aşteptare îşi caută punţi.

Ochii mei în ochii tăi, lăcrimând se îneacă,
Nu te sfii, lasă şi nunta noastră să treacă.

Hai, iubito, dă-mi apă neîncepută din cana
Inscripţionată cu numele tău, să îmi vindece rana!

A şasea invocaţie

Hai, iubito, să ne aşternem îndelung la taifas,
Numărând clipele, negrăbit şi fără popas.

Iată, focul i-aprins, lampa suspină, duioasă,
Te arată cât eşti de tânără şi de frumoasă.

Şi patul e-aici, acoperit cu petale de măr
Aduse de îngeri din grădinile lor.

Hai, iubito, să bem şi noi o cană de vin,
Să ne fie gândul mai înalt şi senin.

Nu te mai uita pe fereastră – ninge în toi.
Distanţa a dispărut demult dintre noi.

Hai, iubito, să ne aşternem îndelung la taifas,
Să oprim, cu respiraţia, limbile bătrânului ceas!

A şaptea invocaţie

Hai, iubito, nu mai locui într-o rană,
Sângele meu e cea mai vindecătoare capcană.

Lasă-te prinsă, precum pasărea-liră,
Care în cântecul său se zideşte, respiră.

Nu te teme de ninsoarea de-afară,
Eu sunt aici, la doi paşi, şi e seară.

Am aprins focul din lemn parfumat,
Am pregătit patul, din care, cândva, ai plecat.

Vino, iubito, cât încă nu am pierit.
Mi-e sete şi foame de trupul tău înfrunzit.

Uite cum tremur, parcă aş fi
Întocmit din raze subţiri, aurii.

Hai, iubito, nu mai locui într-o rană,
Sângele meu e cea mai primitoare capcană!

A zecea invocaţie

Hai, iubito, să înnoptăm în lanul de maci,
Ca doi copii fugiţi de acasă, fericiţi şi săraci.

Nimeni nu fie-mprejur, doar târziul foşnind,
Doar stelele bând infinitul din cupe de-argint.

Hai, iubito, te implor să te-nduri
Să mă laşi ispitit de ochii tăi puri.

De mierea izvorând din pletelor tale,
Până voi simţi cum în mine se naşte o vale.

Până voi auzi, sub noi, iarba cum creşte,
Cum trupurile noastre repetă povestea pe îngereşte.

Hai, iubito, să înnoptăm în lanul de maci,
Ca doi copii fugiţi de acasă, fericiţi şi săraci!

A unsprezecea invocaţie

Hai, iubito, mai avem de petrecut zile şi nopţi,
Împreună vom jefui mărul de aur, strugurii copţi.

Împreună vom săpa, lângă prag, un izvor,
Doar cu palmele noastre bolnave de dor.

Hai, iubito, nu mai număra clipele, anii.
Uite, au înflorit, pentru a doua oară, castanii.

Umbra ta e încă subţire şi sfântă,
Cum va fi fost, cândva, în noaptea de nuntă.

Hai, iubito, ţi-am făcut leagăn din crini,
Am pus paznici cete de îngeri senini.

Rănile noastre sunt îngăduitoare şi dulci,
Dă-le de-o parte, umbra pe ele să-mi culci.

Hai, iubito, mai avem de petrecut zile şi nopţi.
Împreună vom jefui mărul de aur, strugurii copţi!

A treisprezecea invocaţie

Hai, iubito, să culegem brebenei de salcâm,
Să ne aducem aminte de pierdutul tărâm.

Unde am ajuns, poate, decât în vis,
Când eram tineri şi raiul avea pragul deschis.

Hai, iubito, să trecem şi de ultima vamă,
Târziul abia ne mai bagă în seamă.

Prin văzduhul mirat lunecă păsări de fum,
Caleaşca promisă aşteaptă în drum.

Hai, iubito, îmbracă-te, iarăşi, frumos,
Lasă ceasul de pe noptieră ne-ntors.

Te privesc. Ochii mei nu mai ştiu ce să zică,
Aşteaptă să dai flacăra lămpii mai mică.

Hai, iubito, să culegem brebenei de salcâm,
Să ne aducem aminte de pierdutul tărâm!

A douăzecea invocaţie

Hai, iubito, fă-mi un semn, am să vin
Pe străzi pardosite cu petale de crin.

Am să-ţi cad la picioare, fericit şi supus,
Rostind vorbe ce doar în gând ţi le-am spus.

Hai, iubito, nu lua seama că sunt obosit,
Desfă patul din care, cândva, m-ai cerşit.

Şi m-ai dus până-n rai, zile şi nopţi,
Pe braţele tale pătate de strugurii copţi.

Hai, iubito, şterge oglinda de ceaţă,
Să ne fie martor schimbării la faţă.

Să ne arate cât suntem de înalţi şi subţiri –
Două raze devastând un cer de uimiri.

Hai, iubito, strigă-mă pe numele de alint,
Ca în seara când plecam, amândoi, la colind.

Drumul să-mi fie nesperat de uşor,
Să nu mă lovesc, din întâmplare, de-un nor.

Am să vin, poate, cu tramvaiul cu cai,
Cel din vis, ce ne ducea, odinioară, în rai.

Hai, iubito, nu lua seama că sunt obosit,
Desfă patul din care, cândva, m-ai cerşit!

(Din volumul „Tărâmul pierdut”,
lansat la Târgul de carte Gaudeamus)

Cartea de critică literară

Iulian Chivu

Efectivitatea argumentării și onestitatea opiniei

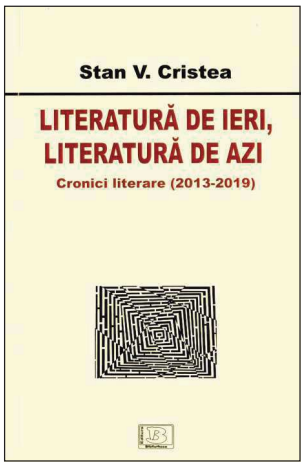

De fiecare dată când am citit o carte semnată de Stan V. Cristea nu am scăpat prilejul să remarc minuțiozitatea documentării autorului, mai ales că acesta este un redutabil cercetător de istorie literară care a avut tenacitatea copleșitoare a căutării răbdătoare chiar și acolo unde lucrurile păreau încheiate demult (Eminescu, Noica, Preda etc.). Acum, Stan V. Cristea ne propune un volum de cronici literare intitulat *Literatură de ieri, literatură de azi* (Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2019); treizeci și opt de texte, cele mai multe dintre ele publicate în revista *Caligraf*, din Alexandria, al cărei secretar general de redacție este.

Cronicile lui Stan V. Cristea, deci, stau sub acest semn al rigorii documentare, al punerii în oglindă – document și, în strânsă legătură cu el, opinia implicită, astfel se înlătură orice suspiciune de subiectivism. Fapt tot mai rar în critica literară de azi, se pare că din cauza travaliului argumentativ care i se pretinde, modelul acesta laborios slujește cu adevărat obiectivismului de simetrie ca, în consecință și nu din cauză, să lase fără să cedeze, pe de altă parte, destul loc impresiilor, divagațiilor, emotivității, speculației.

În sumarul cărții se fac elucidări directe sau indirecte în legătură cu contribuții (judecăți de valoare sau simple opinii literare) mai mult sau mai puțin validate de adevărul documentar sau de cel unanim acceptat: Mihai Eminescu, Gala Galaction, Ion Minulescu, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Zaharia Stancu, George Călinescu, Miron Radu Paraschivescu, Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Iordan Datcu și alții, nume sonore din lumea literelor românești văzute în noi contribuții citite cu rigurozitate critică de Stan V. Cristea. Acestora li se adaugă și alte nume din „literatura de azi", ale căror lucrări au fost citite cu același interes și adnotate cu aceeași exigență de autor: Mihai Stan, Nicolae Scurtu, Oana Soare, Delia Munteanu și alții.

Cartea se deschide cu câteva răspunsuri de întâmpinare ale autorului legate de potențiale întrebări; *cărțile supuse lecturii nu au fost alese întâmplător* – adică ele au urmat, cum spune Stan V. Cristea, după anumite *afinități elective* care trimit explicit la propriile preocupări de istorie literară onorate în timp cu lucrării remarcabile (Eminescu, Noica, Preda), la lucrări reținute din interes pentru documentul literar (Ion Brad, George Corbu jr.), la alte teme pentru care mărturisește o rezonanță aparte (Rebreanu, Galaction, Minulescu, G. Călinescu etc.), dar și alte repere din zona sa geografică (Iordan Datcu, Florea Burtan, Liviu Comșia, Iulian Bitoleanu, Ana Dobre etc.). Iar în final mărturisește o motivată dezamăgire la vizibila diluare a interesului pentru cercetările de istorie literară: *istoricii literari sunt tot mai puțini, căci istoria literară presupune să te înhami serios la o trudă acribioasă și de lungă durată* – propria experiență îi dă credibilitate. De fapt, o astfel de convingere a autorului se vede și în judecata unor lucrări prezentate în sumarul cărții sale. Și începe, cum altfel dacă nu cu Eminescu: *O controversată încercare de demitizare* cu trimitere nemijlocită la lucrarea lui Lucian Boia *Mihai Eminescu, românul absolut. Facerea și desfacerea unui mit* (Ed. Humanitas, Buc., 2015). Față de lucrarea lui Lucian Boia, Stan V. Cristea își întemeiază observațiile nu numai pe propriile criterii, ci are confirmarea acestora și din altă parte (ex. Gh. Grigurcu).

Lucian Boia, *devenit acum și istoric literar*, are și unele lacune de informare: pentru el Gr. Gellianu este *un personaj rămas neidentificat*, fără a fi insistat în căutarea lui; o face însă Stan V. Cristea (p.8). Lacunele sunt sancționate de istoricul literar teleormănean cu persuasiunea unuia care a văzut înainte de a se angaja în lucrarea sa *Eminescu și Teleormanul* (Ed. AiusPrintEd, Craiova, 2014) tot ceea ce biobibliografic ține de Mihai Eminescu (a se vedea, p.11, și alte scăpări bibliografice ale lui Lucian Boia). În final, Stan V. Cristea admite că: *Recurgând adesea la ironii (ca să nu le spunem, în unele cazuri, chiar atacuri la persoană) și străduindu-se din răsputeri să nu stârnească polemici, pentru că din capul locului ele l-ar dezavantaja, Lucian Boia reușește totuși să prezinte într-un mod accesibil (să recunoaștem, în același timp, stilul colocvial al textului său!) fazele și momentele pe care le-a selectat din cronologia receptării și interpretării operei lui Mihai Eminescu în România* (p.14), cu o insistență deosebită pentru încadrarea politică a opțiunilor poetului. Or, Lucian Boia pășește cu dezinvoltură pe un câmp minat clamând și proclamând cu vanitate opinii vădit originale, nu însă și convingătoare.

Și ca să rămânem tot la capitolul Eminescu, următoarea cronică se referă la eseul monografic semnat de Iulian Bitoleanu *Eminescu, jurnalistul cultural complet* (Ed. Institutul European, Iași, 2019) văzut cu aceleași exigențe, deși prof. dr. Iulian Bitoleanu, cu un doctorat pe aceeași temă, este cât se poate de atent cu datele bibliografice, ceea ce nu înseamnă că, metodologic (și chiar mai mult) totul e perfect; Stan V. Cristea își exprimă mai mult sau mai puțin direct îndoielile: *Iulian Bitoleanu conchide că „stadiul la care a ajuns eminescologia este unul înalt"; că s-au scris lucrări/studii despre Eminescu ca sociolog, economist, istoric, pedagog, analist politic, chiar lingvist, „pe un fundal ideatic-hiperbolizant", însă nu și despre gazetarul „privit par lui-même", că el a deschis cu timiditate „o poartă întru cunoașterea comprehensivă a valorilor codificate ale publicisticii eminesciene, utilizînd un instrumentar specific, jurnalistic", cu alte cuvinte, „opera publicistului a fost filtrată într-o grilă jurnalistică"* (p.24).

Nu este scăpată nici *puzderia de greșeli, de virgule puse aiurea*...(ib.), deși, înainte de aceste amănunte, lucrării amintite i se vor fi recunoscut toate meritele pentru care poate fi reținută în câmpul eminescologiei. Eminescologie la care accede și volumul *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit* (Ed. Polirom, Iași, 2018), ajuns la cea de a treia sa ediție (aproape identică cu prima), apare sub îngrijirea Cristinei Zarifopol-Illias; un volum ce poate fi citit ca un roman de dragoste, cu *un Eminescu strivit de boală și de muncă și o Veronică îndrăgostită și ea, dar strivită de griji* (p.27).

În fața altor lucrări din domeniile pe care Stan V. Cristea le-a explorat cu minuțiozitate și pasiune, cum ar fi de pildă Constantin Noica, *Invitație către Constantin Noica* (Ed. Fundației „România de Mâine". București, 2016), semnată de Marin Diaconu, editorul lui Noica, autorul are satisfacția unor confirmări și nu ezită să le rețină ca atare: *...implicarea pertinentă a lui Marin Diaconu în editarea, în primul rând, a publicisticii de tinerețe a lui Constantin Noica, dar și a scrierilor sale despre Eminescu, de pildă, dimpreună cu cercetările privind activitatea și opera filosofului, i-au permis acestuia o cunoaștere întrinsecă a lucrării filosofice întreprinse de gânditorul de la Păltiniș în cultura românească. Ba îndrăznim să avansăm ideea că Marin Diaconu este* (...) *cel mai avizat cunoscător al Biografiei și Operei lui Constantin Noica* (p.91).

În termeni similari vorbește Stan V. Cristea și despre lucrarea Mariei-Zoica Ghițan *Noica și literatura. Influența lui Constantin Noica în literatura română* (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015), carte care dezvoltă o teză de doctorat girată științific de profesorul Ion Simuț de la Universitatea din Oradea, demers interdisciplinar de mare angajament, act de curaj și de voință asumate.

Fără să privească lucrurile izolat, tot așa cum nu se grăbește nici cu aprecierile de circumstanță, Stan V. Cristea și atunci când este vorba despre ediții adăugite ale unor lucrări caută, găsește și înțelege rostul reluărilor, revizuirilor și al adăugirilor care justifică reluarea titlului într-o nouă apariție. Avem aici și cazul lucrării noastre *Homo Moralis. Mari paradigme etice și etosul românesc* (ediția a II-a, Ed. TipoMoldova, Iași, 2016), dar și cazul celei de a doua ediții a volumului monografic *Miron Radu Paraschivescu – eternul eretic* (Ed. Muzeul Literaturii Române, Buc., 2013), apărut în prima ediție la aceeași editură bucureșteană și în care se ocupa restrictiv doar de biografia poetului. Ana Dobre, cu atât mai mult cu cât știa bine din start că se încumetă la un act de curaj și de dreaptă judecată se angajează acelui travaliu documentar apt să releve *sine ira et studio* adevărurile lui/despre MRP, notat de Nicolae Manolescu la capitolul „scriitori de dicționar", despre care se știa că *în casa de la Vălenii de Munte își primea prietenii și ucenicii într-ale literaturii, ba chiar și pe unii șefi de partid, cum era cazul influentului Gogu Rădulescu, care trecea și drept protector al unor literați* (p.111).

După ce parcurge textul cărții, Stan V. Cristea apreciază că Ana Dobre face notă aparte față de „spusele cârcotașilor" lui MRP și de aceea, *cartea sa, chiar cu unele neîmpliniri, inerente unei astfel de cercetări, este deschizătoare de drum* (...) și tocmai de aceea *ar putea veni cu o altă ediție revăzută și adăugită din nou, acoperind de această dată și acele secțiuni pentru care, probabil, n-a avut răgazul cuvenit cât timp și-a derulat cercetarea. MRP ar merita acest efort, iar istoria literaturii române ar merita și ea o asemenea contribuție* (p.112). De altfel, lucrarea, la origine o teză de doctorat condusă de acad. Eugen Simion, este rodul unei pasiuni proiectate cu maturitate și atent elaborate.

O întreprindere similară, și ea cuvenită și așteptată vine tot din zona Teleormanului și-i aparține lui Gheorghe Sarău: *Bibliografia Dimitrie Stelaru. Ediția I – la o sută de ani de la nașterea poetului* (Ed. Nico, Tg. Mureș, 2017), autorul lucrării fiind și el născut tot în Segarcea Vale (Teleorman). Nu este vorba de un volum de istorie literară, dar este *un volum care sprijină istoria literară*, ne asigură Stan V. Cristea. Lucrarea lui Gh. Sarău vine după ce anterior au mai apărut pe aceeași temă încă cinci studii monografice semnate de Emil Manu, Dumitru Vasile Delceanu, Nicolae Bosbiciu, Lucian Tudosiu și Marius Nenciulescu, așadar autorul *Bibliografiei Dimitrie Stelaru* are o parte din materialul documentar asigurată, iar Stan V. Cristea, cunoscător avizat ale genului, are destul temei să facă asemănări, ca tipologie, cu alte lucrări de referință: *Spre deosebire de autorii altor bibliografii ale unor scriitori români (Dimitrie Vatamaniuc sau Ion Bălu, de pildă), care au mers pe o altă structură clasică, în două părți, respectiv „bibliografia operei" și „bibliografia receptării", Gheorghe Sarău apelează la un ansamblu structural care i se pare că ar da o imagine exactă și amănunțită a operei stelariene, alcătuind „Bibliografia Dimitrie Stelaru" în trei părți, și anume: „Partea I. Bibliografia cu operele scriitorului apărute în volume și în alte tipărituri" (care cuprinde șase capitole...); „Partea a II-a. Bibliografie cu referiri la viața și opera scriitorului" (și ea cu mai multe secvențe); „Partea a III-a. Bibliografia detaliată a operelor conținute în cadrul volumelor antume și postume cu interconexiuni de la un volum la altul"* (pp.122-123). Lucrarea este lipsită de indici de nume, ceea ce face mai dificilă munca cercetătorului, or această carență, speră Stan V. Cristea, ar putea fi îndreptată la cea de a doua ediție, deja anunțată de Gheorghe Sarău.

Literatură de ieri, literatură de astăzi consemnează în sumar și o serie de cronici constatative, a căror relevanță este datorată aceluiași spirit critic cu atât mai mult cu cât acestea sunt datorate unor lucrări și unor nume cum ar fi de pildă Iordan Datcu (*Vocația unui cărturar*; *Predilecții de lectură*), Ion Brad (*Comori de suflet și de istorie literară*), Nicolae Scurtu (*Un arheolog literar en titre*) sau unor teritorii în care autorul însuși este o voce autorizată (*Marin Preda. Scriitorul, urmărit de Securitate*; *Marin Preda. Un dosar încă neelucidat*; *Marin Preda. Popas în agora de la Călărești*; *Marin Preda. Dicționarul personajelor* etc.).

Ca bibliograf și ca istoric literar, Stan V. Cristea este atent, cum am văzut, până și cu detaliile și îndreaptă cu bună credință orice scăpare (vezi p.156, Siliștea Gumești nu e totuna cu Siliștea Nouă) ori merge până la avizate remarci de natură comparatistă: *Oana Soare – „critic de vocație, echilibrat și cu capacitate analitică" (după cum o vede Răzvan Voncu) – izbutește să aplice, fără asperități, o teorie străină asupra literaturii române, cu rezultate care deschid noi posibilități de adâncire a analizelor ori de aplicare a metodei în cazul altor scriitori*... (p.280). Toate acestea fac din Stan V. Cristea o voce autorizată inclusiv în critica literară, tot așa cum pasiunea sa pentru documentare, ajunsă la cele mai înalte exigențe, l-a consacrat ca atare în istoria literară de azi prin efectivitatea argumentării și onestitatea opiniilor sale.

Cartea de proză

Lucian Gruia

Treptele căderii

Romanul semnat de Florin Anghel Vedeanu – *Catedrala de cenușă* (Ed. Eikon, 2019) – este unul modern. Hugo Friedrich („Structura liricii moderne") subliniază că o personalitate puternică generează o fantezie dictatorială care conferă scrierii frisonul modernității. Este ceea ce se întâmplă și în romanul menționat. Surprinzător, imaginarul covârșitor este descris cu amănunte realiste, ceea ce transferă subiectul în domeniul verosimilului.

Fantezia este prezentă peste tot în economia cărții, dar mai ales în momentele care descriu revoluția din 1989 petrecută în București, după ce izbucnise la Timișoara. Acum entuziasmul îmbracă forme absurde. Maiorul Radu Nod împarte arme în blocul de garsoniere Y1 și vrea să cucerească blocurile Y2, Y3, apoi cartierul Florească, sectoarele și întreaga capitală, ca țara întreagă să-l recunoască drept Conducător Unic – nostalgia dictaturii.

Dar să facem cunoștință cu personajele importante ale cărții: inginerul Adrian Dunăreanu, șef secție la Turnătorie-Modelărie-Cauciucărie în cadrul unei mari uzine din capitală; Herr Tadeusz (Teddy), un burghez scăpătat; boxerul Tudor Decu; senzuala Nicoleta Găcescu Bărbulescu (Lola) – soția colonelului Traian Bărbulescu; doctorița Rodica Florentina Stamatiu și muncitorul necalificat, uriașul Emil Avarvarei (Tarzan).

Cartea este plină de scene dramatice descrise cu talent de povestitor de Florin Anghel Vedeanu. Înainte de revoluție, Adrian Dunăreanu o găsește pe Lola, care-i devenise amantă, întinsă pe jos în propria-i garsonieră, inconștientă, prelingându-i-se de deasupra tâmplei drepte o șuviță de sânge. O va duce la spital. Va avea de suferit consecințele unei anchete în care era suspectat drept agresor și o mușchiuliată de la comitetul de partid pe uzină. Noroc că Lola își revine și lămurește lucrurile.

În timpul revoluției (antamată în cancelariile Estului și Vestului), asupra lui Adrian Dunăreanu, care venea de la uzină, se trage cu mitraliera, dar scapă alergând la adăpostul unui tramvai care tocmai trecea prin zonă. Apoi, în timpul acțiunii nesăbuite a maiorului Radu Nod în blocul Y1, în schimbul de focuri produs, sunt răniți 12 oameni, între care și maiorul Traian Bărbulescu. Patru persoane vor deceda.

Există și întâmplări fericite în acest roman tensionat. Teddy se dovedește a fi tatăl lui Adrian Dunăreanu și al lui Tarzan. Familia lui Tadeusz fusese bogată, aveau cai, pământuri, fabrică de mezeluri, ferme, abatoare etc., dar le pierd pe toate la naționalizare. Tânărul vlăstar fusese student la Oxford și Cambridge și avusese prieteni în vârful protipendadei: Prințul Nicolae, Malaxa, Mociornița, Felix Țopescu etc. Tadeusz fusese acuzat de regimul comunist că uneltise împotriva Uniunii Sovietice și făcuse 15 ani de pușcărie. Fusese afemeiat și lăsase copiii nerecunoscuți la mamele lor. Acum devenise un pensionar cuminte trăind din amintiri.

Dar tema principală a cărții o constituie prăbușirea morală a personajului principal Adrian Dunăreanu. Iată treptele căderii acestuia. În timpul revelionului, de după revoluție, când explozia sexuală era maximă, pusă sub semnul unei libertăți prost înțelese, Adrian o înșală pe Lola, cu Sorella, chiar de față cu aceasta, în casa lui Paul din Rahova, unde se desfășoară petrecerea de Anul Nou. Lola rămâne însărcinată cu Adrian, dar nu vrea să se căsătorească cu acesta, preferând să se întoarcă la soțul ei care trăia cu sora sa, dacă acesta accepta situația cu sarcina. Adrian nu are puterea să o determine să-l urmeze.

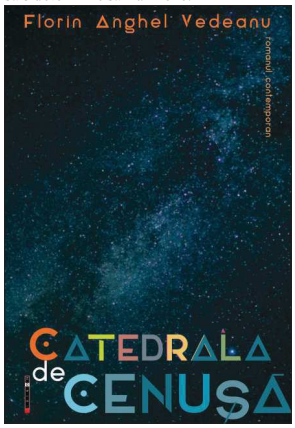

Mama lui Adrian, Magda (devenită după călugărie Sora Fevronia la Schitul Ostrov - Călimănești), se îmbolnăvește incurabil și moare. Adrian, fire slabă, nu vrea să participe la înmormântare, pentru a o putea păstra în minte, așa cum fusese în viață. Bine că pe când era internată la Spitalul Fundeni, Adrian și Teddy o vizitează.

Adrian o cere de nevastă pe doctorița Rodica Stamatiu, după care devin amanți. Rodica rămâne și ea însărcinată, cei doi mutându-se împreună într-un apartament din București. Dar eroul nostru continuă și relația cu Lola, iar Rodica îi surprinde asupra faptului. Proaspăta mămică a unei fetițe, Rodica, se va muta la Suceava, după ce îl va lua cu ea, pe propria-i răspundere, pe boxerul Tudor Decu. Acesta fusese împușcat în cap la revoluție, stătuse o perioadă îndelungată în comă, după care fusese transferat la recuperare, în Sanatoriul din Predeal.

Lola naște doi gemeni, Adrian se duce sa-i vadă, în apropierea locuinței amantei apare colonelul Traian care îi spune să-și ia femeia și copiii și să plece. Lola nu vrea să plece fără divorț, Adrian nu are puterea s-o convingă să-l urmeze. După un timp copiii dispar, se vehiculează ideea că au fost vânduți unor străini, iar la scurt timp dispare și Lola.

Adrian demisionează de la serviciu, dar rămâne să lămurească predarea inventarului, problema folosirii armelor și muniției de către oamenii săi în timpul revoluției și moartea unui fochist beat, care nu răspunsese la somațiile revoluționarilor înarmați din uzină. Colonelul Eleuteriu Vintilă, un homosexual notoriu, șeful Gărzilor Patriotice din București, îi oferă sprijin la anchete în schimbul serviciilor sexuale. Adrian semnează o cerere prin care solicita să se înscrie în Gărzile Patriotice, dar nu-i urmează cursul, se angajează la Turnătoria Mănăstirii Cernica (de lângă Popești-Leordeni), se mută în camera de oaspeți de la Cernica și se călugărește. Dar hormonii nu-i dau pace, de Florii, mirenii vizitează mănăstirea Cernica, printre ei și proaspăta sa amantă, frumoasa țigancă Rândunica, specialistă în ghicitul cu tarot. Cei doi vor păcătui chiar în tufișurile de pe malul lacului. Freud este în mediul său.

Romanul lui Florin Anghel Vedeanu este foarte incitant. Este modern, cu final deschis. Deocamdată nu se dezleagă misterul dispariției gemenilor și al Lolei. De asemenea, nu se știe dacă Adrian va ieși din mocirla morală în care se bălăcea. Toate acestea se vor lămuri în volumul doi al acestei cărți dramatice. Titlul romanului vine din următoarea afirmația a lui Teddy, rezultată în urma meditației sale asupra propriei vieți: „Mă tem că eu am ajuns ca din lumina necontrolată să provoc un mare foc care a incendiat din mine... acum este doar o *Catedrală de cenușă*."

Autorul nu ezită să trimită săgeți aprinse asupra condițiilor sociale și economice din perioada postrevoluționară când profitorii mediocri, foști nomenclaturiști, s-au cățărat în vârful puterii. De asemenea, ne prezintă cu năduf situația economică dezastroasă și amestecul extern în economia noastră (Banca Mondială, FMI etc.). Iată părerea autorului față de semenii săi, părere care se potrivește foarte bine cu situația lui Adrian Dunăreanu: „Ciorne, asta suntem, niște schițe care nu ajung niciodată lucrări trecute pe curat... mereu ștergem, permanent adăugăm, ne transformăm. Blestem!" Iată motivul pentru care romanele lui Florin Anghel Vedeanu sunt cu final deschis.

Sub aspectul căderii, destinul lui Adrian Dunăreanu seamănă cu al lui Vladu Ingeritu, personajul principal al romanului anterior semnat de Florin Anghel Vedeanu, *Oameni vii* (Ed. Betta, 2018). Tânărul Vladu, pornit dintr-un sat să se facă boier la București, ajunge ofițer de securitate, funcție în care îndeplinește misiuni, în regimul comunist, cu care nu este de acord. Este rănit în revoluție și având mustrări de conștiință, îl bântuie gândul sinuciderii cu revolverul din dotare. Și acest roman rămâne cu final deschis. La fel, Adrian Dunăreanu, bulversat de greșelile pe care le-a comis, se gândește la sinucidere cu șnurul sutanei călugărești. Noroc că nu trece la fapte, astfel că vom avea în curând un nou roman semnat de Florin Anghel Vedeanu.

Fantezia dictatorială a autorului se vede în construcția epică și în mâna sigură cu care conduce destinele personajelor. *Catedrala de cenușă* este o carte care se citește cu interes.

Cartea zilelor noastre

Mistere de Bucuresci

Doina Ruști povestește despre trecut ca o Șeherazadă a vremii de azi. Despre Bucureștiu' fanariot și lumea lui pestriță. Despre țoalele ei multicolore și calești pitorești. Amoruri senzuale și practici rituale. Petreceri cu lăutari și manele. Despre turci și greci, boiari și țigani. Politichia valahă și-a' ei dedesubturi. Despre mistere și vrăji, licori și otrăvuri fără de scăpare. Mirodenii, bucate, zaharicale care mai de care mai îmbietoare. Despre eroi ciudați și întâmplări, la fel. Petrecute, chipurile, în cea capitală ș-amu' existentă, pe maluri de Dâmbovița. Pe scurt, poveste într-un spațiu de epocă. Mustind de fantezie. În mare, convingătoare, la cetit, atrăgătoare. Chiar dacă pe alocuri se mai forțează nota, întru literatură...

Cărțile*, două, ce o ascund între coperte ispititor, țin de ficționalul autohton. Ducându-mă cu gându' la Rodica Ojog, de exemplu. Le recomand meritat. Căci Șeherezada lor autoare condeiu' fain are, de necontestat. Creează, prin slova-i în chipu' d-atunci, tablouri cu aer de taină. Momin-du-te iute să stai până-n zori cu ochii la ele, cuprins de fiori. Altfel spus, final, curiozitate la cote înalte neîndoielnic stârnind, romane cu parfum de odinioară vrednic alcătuind...

Teatrul zilelor noastre

Simon și Bănică

Primu', renumit. Autor de piese fecund, prețuit. Decedat anu' trecut, la vreo nouăzeci. Al doilea, actor. D-al nostru, iubit. Tandem dramaturgic total potrivit. Întrucât "Jack's women" în varianta română de azi a întrecut așteptările cert. Și paf ne-a lăsat. De parcă Neil pentru Ștefan ar fi scris-o. Să-l pună neapărat în valoare. Dându-i prilej a evolua minunat. Fluent, atent și fără cusur. Atent la vorbe și gesturi. La nuanțele nenumărate. La tonuri, mișcări, exprimări. I se potrivește rolu' cum n-aș fi gândit. Înconjurat de „femeile sale" dă o probă de măiestrie reală pe scenă. Cu energie, convingere și chibzuință din plin. Dezinvolt, fermecător, convingător și senin...

I-am spus după, în culise, că-i calcă pe urme tatălui său în chip viguros. Onorându-l și bucurându-l neîndoios. La fel și pe autor. Iar teatrul autohton, să nu mai vorbim. L-au însoțit în efortu-i Carmen Tănase, Andreea Vasile, Anca Dumitra, Luminița Erga, Nadiana Sălăgean, Diana Roman, Bianca Maria Berculescu, actrițe tot mai active prin București și nu numai. Regizor, în formă, Claudiu Goga. Reușind cu toții să ne facă părtași la o viață de om. American, cu probleme de cuplu, la juma de veac. În casă și-n cap, omu fiind scriitor. Amestecând planurile involuntar și creând astfel încărcătura comediei. Ori, mai degrabă, a dramei. Pentru că Simon le-a combinat subtil, ingenios, cu folos. Izbutind lucrare perenă, meșteră și demnă de-a fi pretutindeni adusă la rampă. Desigur, cu artiști pe măsură. Capabili să dea la iveală, perfect, orice amănunt. Și să rostuiască întregu' desăvârșit. Adecvat, echilibrat și cu vrednic rezultat. Ca la Pitești, de exemplu. Unde „Jake și femeile lui" atrase ferice aplauze lungi și justificate. Cucerind ambele sexe în unanimitate...

*Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot* și *Mâța Vinerii*, Ed. POLIROM, 2015, 2017

Adrian Simeanu

Note de lectură

Rodica Lăzărescu

Poveștile de viață ale Anei Podaru

O stranie carte de povești ne-a propus Ana Podaru în anul care s-a dovedit a fi ultimul din existența ei pământească.

Născută la 27 octombrie 1972 într-un sat din județul Bacău, traversând o copilărie austeră, marcată de sărăcie, devine asistent medical, are doi copii, în 2014 pleacă în Marea Britanie, unde își profesează meseria, debutează editorial în același an cu volumul de poezie *Firimituri de fericire*, după care urmează alte șapte volume de versuri, ultimul, *Țipătul mut*, 2019, reunind sonete și alte poezii cu formă fixă. Și apoi acest volumaș apărut la Editura Fundației Culturale „Ion D. Sîrbu" din Petroșani – *Zece povești* – destinat copiilor, mari și mici, de aici și de pretutindeni, cu siguranță copiilor din al treilea mileniu, cei crescuți cu Harry Potter, cu The Lord of the Rings și cu tehnologia digitală.

Pe 7 octombrie, Ana Podaru, aflată într-un spital din Anglia, pleacă spre Marea Lumină și este înmormântată, șase zile mai târziu, la Vulcan.

*

Cele zece povești (*Parfumul celor șapte roze*, *Aripile Pajurei*, *Poveste de Crăciun*, *Ducesa*, *Aiden, fiul soarelui*, *Rege pentru o zi*, *Inorogul Ekor*, *Prințesa Althea și pasărea măiastră*, *Micul gigant*), greu încadrabile strict unei anume specii, rezonând uneori cu basmul, alteori cu benzile de desene animate, amintind pe alocuri de scenariul de film sf, alteori de poveștile orientale, adună în substanța lor elemente ce țin de folclorul românesc și britanic, într-o simbioză perfectă.

Universul, *Țara poveștilor* Anei Podaru, e acel sat global care este lumea de azi – chiar dacă întâmplările se petrec „odată", „cândva", „mai demult", fie la poalele Carpaților, fie în inima munților Scoției, fie într-un „conac boieresc" aflat pe malul Nilului, ori într-un sătuc la marginea pădurii, ori în ținuturi îndepărtate, „uitate de lume". Protagoniștii nu (mai) sunt Făt Frumos și Ileana Cosânzeana, unii aduc, cel mult, aminte de Hansel și Gretel, personajele se numesc Will și Emilly, Ederra, Astree, Althea, Arthur, Aiden, Lily, Cecile, Adelle, Joseph (care poartă un aparat dentar!), contele George și contesa Lisette, Madlene și Cabel, chiar și Preabunul, Steaua Nopții ș.a.m.d. Regele Galben, poreclit Corbul, avid de putere și de bogății pentru care îl omorâse pe Neville întemeietorul și-i luase și soția, ne duce cu gândul spre regele Claudius din „Hamlet", narațiunea *Ducesa* reia tiparul basmului cu familia care nu are copii decât la bătrânețe. Copiii sunt frumoși, cuminți, deși uneori încalcă interdicția impusă de părinți sau de comunitate („…nu-ți amintești ce spunea mama?... să nu ne apropiem de cuibul pajurei după ora șase…"), o fac însă împinși de curiozitate, își iubesc până la sacrificiu părinții, precum prințesa Althea, sunt buni la suflet, sar în ajutorul celor oropsiți ori aflați în primejdie, de regulă ființe mărunte, neajutorate (puii pajurei, de pildă, atacați de un vultur).

Vrăjitoarele sunt rele și răzbunătoare, transformă fetele în stană de piatră, cea numită Morgan aruncă blestemul asupra femeilor dintr-un ținut să nu nască fii, în schimb, vrăjitorul Rusel își pune puterile în sprijinul prințesei Althea. Vrăjile și blestemele pot fi desfăcute, îngerii îi sprijină pe temerari, îi învață ce au de făcut, calul e și el de mare folos, dar și multele vietăți ajutate cândva de protagoniști în călătoria lor, precum furnica ce crește în dimensiuni, ajungând cât un cal.

Ajutor vine și din partea preotului, care, de pildă, pune la încercare generozitatea și spiritul de sacrificiu al mamei din *Poveste de Crăciun*, mărinimia femeii fiindu-i răsplătită în final.

Apar aici și obiectele cu puteri miraculoase – sceptru, diamante, rubine – ori vinul ce dă forțe ieșite din comun luptătorilor conduși de Althea.

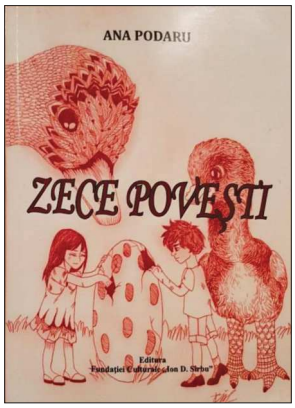

Nu lipsesc din poveștile Anei Podaru nici călătoria inițiatică, nici lupta Binelui cu Răul pe care-l biruie întotdeauna, fără ca Răul să fie întotdeauna întruchipat în ființe fabuloase, ci, cel mai adesea, în atribute ale realității contemporane, precum lăcomia, răutatea, dorința de putere ce vor fi învinse de bunătatea personajului („Bunătatea ta o să învingă răul"), chiar dacă acesta nu dispune de forța fizică necesară – liliputanul Cayden devine „micul gigant" datorită „marii lui iubiri" – în ciuda „trupului firav", el are „sufletul gigant".

Mai puțin frecvente sunt formulele specifice basmului tradițional, într-un singur loc găsim o formulă de încheiere („Și-am încălecat pe calul cel alb și am plecat să caut alte povești, spre alte ținuturi magice") și cu multă îngăduință putem cita aici și reminiscențe ale unor formule de început („Trăia odată un rege…"; „Cândva, mai demult, se spunea că…"). Scriitoarea recurge la alte modalități de expresie, mai adecvate realităților contemporane. Sub influența videoclipurilor lipsite de fluența expunerii, cu o acțiune ce se derulează în ritm alert (ritmul vieții contemporane), redată prin propoziții scurte, autoarea, mamă a doi copii, știind, desigur, inapetența micilor cititori/ascultători pentru descrieri, nerăbdarea acestora în a poposi prea mult pe o pagină de carte, de vreme ce s-au obișnuit cu imaginile alerte de pe tabletă, Ana Podaru concentrează timpul în propoziții scurte, punctează doar evenimentele strict necesare în logica narațiunii („Prințesa Althea creștea, era frumoasă și bună ca mama ei, ajunsă la majorat regina Elsa îi povestește împrejurările nașterii ei, apoi se îmbolnăvește și moare.."), renunță la descrieri și dinamizează acțiunea („După câteva clipe ajung la fundul fântânii, apa rece-i învăluie din toate părțile, copiii încearcă să înoate, dintr-odată două mâini îi înșfacă și-i ridică din apă. Se aud pași, copiii trag câte o gură de aer și deschid ochii speriați. Nu se vede nimic, se aud doar pașii apăsați ai unei ființe de talie mare, ei atârnă între degetele gnomului. Din hainele lor curge apă, amândoi tremură…").

Uneori, textul pare un scenariu de film ori se aseamănă cu indicațiile scenice (așa-numitele didascalii), găsim și câteva neglijențe stilistice, repetiții inutile, căci autoarea mizează pe sugestia vizuală, nu pe calofilie („Muntele începe să vuiască, se deschide o gură imensă de foc și lavă în mijlocul palatului. Morgan apare și dispare blestemând la urechile lui Aiden. Acesta-și pierde cumpătul de durerea pierderii iubitei și se învârte ca un nebun prin palat lovindu-se de stânci. Vrăjitoarea râde scoțând zgomote infernale, în timp ce stâncile încep a se crăpa. Aiden se apropie de gura de foc și cade, în timp ce se prăbușește își amintește de cristalul de la piept, bagă mâna în sân și scoate ștergarul, dezvelește repede piatra, în timp ce focul începe să-l mistuie, lava-l trage în adâncuri. Dintr-odată, totul se luminează, lava se transformă în lac, șerpii în lebede, broaștele nu mai sunt râioase, părul vrăjitoarei prinde lăstari ți picioarele ei se transformă în trunchi de salcie.").

Ar trebui citată aici întreaga descriere a luptei apocaliptice dintre armata regelui Galben și cea condusă de Althea, de o extraordinară forță a sugestiei („Infernul coborâse pe pământ, lupta era aprigă, sângele curgea din rănile provocate de săbiile ascuțite. […] Pământul era plin de brațe tăiate, de capete ce urlau căutându-și trupul, mâinile și picioarele se uneau și corpuri noi se avântau în luptă în ambele tabere. Niciun trup nu mai știa al cui cap îl poartă, niciun braț nu mai era al soldatului plecat în luptă în tabăra regelui Galben, doar în tabăra prințesei soldații deveneau aceiași. […] regele-și privea soldații ce păreau nebuni, se certau pe mâini, capete, fiecare-și dorea partea de corp înapoi.").

Cu toate inovațiile de conținut și de expresie, poveștile Anei Podaru păstrează valența educativă a basmului clasic, cititorii au de învățat câte ceva, valorile morale triumfă, răul – din noi sau din alții – este în cele din urmă învins.

Și, cum bine se știe, prin poveste până și moartea poate fi învinsă… Este lecția de viață a celei pornite, la doar 45 de ani, spre alte zări, asemenea „pufului de păpădie […] plecat spre altă viață".

Nu putem încheia aceste considerații fără a menționa că volumul celor *Zece povești* este ilustrat de o elevă din Ungheni (Republica Moldova), de numai 16 ani, Cătălina Tcaciuc, încă o dovadă că Ana Podaru a avut harul de a sensibiliza sufletele copiilor. Și când spun asta mă gândesc și la Sergiu Pârvulescu, elevul din Valea Jiului care transpune minunat pe muzică versurile poetei.

Metafore cromatice

De foarte mulți ani, poate din chiar prima clipă a descinderii sale în fascinanta lume a culorilor, artistul plastic Costel Lupu s-a impus și individualizat, cu o suverană încredere în talentul și destinul său creator. Tot ceea ce ivește imaginația sa nemărginită, sensibilitatea și finețea penelului său poartă pecetea „ieșirii din rând", un plus de frumusețe învăluitoare și luminoasă, o permanentă dorință și împlinire a demersului său de artist remarcabil. Rar mi-a fost dat să întâlnesc un pictor care duce culoarea și comunicarea plastică în zona poeziei, a diafanului, a metaforei subtile, cu reverberații celeste, așa cum o face Costel Lupu. Creațiile sale au ritm, au mesaj, au muzicalitate. Vibrează, ușor sau învolburat, în funcție de temele abordate. De trăirile sale interioare, pulsând rotund și tandru. Emoționând. Provocând uimire. Înalte și alese satisfacții spirituale.

De fiecare dată, expozițiile sale sunt adevărate evenimente culturale și de suflet.

O suavă invitație de a-l însoți pe artist prin lumea sa miraculoasă. De a pătrunde și înțelege rezonanța specială a cromaticii, căreia Costel Lupu îi conferă profunzime, claritate, originalitate, făcându-o accesibilă. Fapt ilustrat și de recenta sa expoziție organizată cu prilejul „Zilelor Bibliotecii județene Marin Preda" și a decernării Premiilor revistei Caligraf.

Grafică, desen, pictură – dimensiuni și componente plastice prin care artistul Costel Lupu imaginează și transpune daruri ale vieții, ale chipului omenesc, ale naturii înconjurătoare, deopotrivă cu trăiri și sentimente, care, deși nu se văd, se simt.

I-am urmărit, în ani, impresionantul său ciclu de grafică „Eminesciana". Toți sau aproape toți l-au citit pe marele poet. Costel Lupu, însă, l-a lecturat altfel, străduindu-se să descopere ce se află în spatele cuvintelor, coborând sau urcând în cosmicitatea eminesciană. De aici, rezultând o inspirată și șoptită recitire, cu ochii penelului, a creației marelui nostru poet.

Un alt ciclu, în fața căruia rămâi înmărmurit, îl reprezintă „Măreția cailor". Cai albi. Cai negri. Cai de întuneric catifelat. Cai de lumină mereu proaspătă și înmiresmată. Cai supli, frumoși, cu coamele vâlvorind, cu ochi mari și puri, năvălind prin pulberi de aur, prin iarbă aburită de rouă. Izvorând din apele mării, supli, plutitori. Subtile metafore plastice ale libertății și zborului (fără aripi) în starea lor pură. Adevărate poeme vii, plutind pe sub soare și stele…

De la Costel Lupu am aflat că nu totdeauna ai nevoie de cuvinte, pentru a dialoga. Freamătul unei simple linii e mai lămuritor decât „o filă" de cuvinte!

Florin Burtan

Poesis

Nocturnă

E-atâta frig și bruma... de niciunde,
Cade și-n toamna asta peste noi.
Citesc din labirintul ce mi-ascunde
Povești doar încâlcite-n roase foi.

Cuvintele în mine se fac noapte
Că-mi vine și să urlu și să tac;
Ești tu cea scrisă în această carte,
Ori secerat de vorbe eu mai zac?

Și pasăre de-aș fi, ori cal pe lume
Sălbatic și vânat de buni arcași,
Crezi c-aș putea într-un tablou anume
În cerul tău albastru să fac pași?

Și prăbușit pe spate, ca sub gloanțe
Să simt în nări doar fânul sub penel;
Prins cu-n destin și niscai circumstanțe
Sub luna-nsângerată ca rebel.

Simt că-i târziu când sufli-n lumânare
Din stele se cern fulgii în tablou
Tu în povestea asta mai ești oare,
Ori tropotul pierdut dintr-un ecou?

Pădurea fermecată

„Ia fir de busuioc să nu te temi;
Vei atârna iubirii ca-ntr-o salbă"
Mi-a spus o ghicitoare peste vremi
Ce-avea și bolta cerului în palmă.

Tot ce-mi spunea pândea ca ochi de lup
Cu lilieci țâșnind prin deasa ceață:
„Jarul iubirii-ți va mușca din trup
Corbii hulpavi te vor izbi în față...

Și-ți vor umbla guzganii prin desagi
Iar luna-ți va surâde deochiată
Și-or chicoti în știreanguri umbre vagi
Lângă un iaz și-o salcie plecată"

De-atunci, grăbit, tot într-un pas hoinar
Urc panta-n crâng unde mă știu alunii;
Și unde noaptea... ielele apar
Iar eu li-s pradă cum își saltă sânii.

Tot de atunci visez că Dumnezeu
Mi-a dat în dar pădurea fermecată
Și-n trup, pe rană, să îmi pun și eu
În leacuri, poezia... câteodată.

Ningea în decembrie

În lume nu încap două lucruri egale
Doar poetul cândva, visător i-a prezis
Că furată de-un vers din poemele sale
Se va pierde de tot într-o iarnă de vis.

Ningea în decembrie real, ca-ntr-o pânză
De Bruegel. Iar la capătul lumii doar ea,
Își simțea inima tresărind ca o frunză
Și era prea târziu, și afară ningea.

Viscolul scheuna. Se-auzea de departe...
Ori poetul stârnise ninsori pentru ea?
Ar fi vrut să mai dea încă-o filă din carte
Dar zări cum la geam, chiar ca-n Bruegel ningea.

Steaua fericirii

Așa, mult timp, s-au tot vorbit bătrânii
Că doar celor aleși cum e ursit
Ea, Steaua Fericirii-i de găsit...
Dar drumu-i greu să dai de cap minunii.

Spun unii: cele zări ademenise
Și suflete-mbătate de tain
Iar printre ei și-un cântăreț străin;
Poetul de minune auzise.

Ajuns și el de dincolo de vreme
Și-a pus de seară traista căpătâi
Tot mai spera că poate-i cel dintâi
Sosit în burg, la poartă să îl cheme.

Iar el va scoate solzul lui de pește
Și cântecul va răsuna stingher
Că stelele vor lăcrima pe cer
Ținute strâns ca luna într-un clește.

Așa visa sub straiul amăgirii
Când lumea înspre zori mi l-au găsit
Cu cântecul pe buze-ncremenit
Și ochii mari la Steaua Fericirii.

Tudor Cicu

Pagini de istorie

Titi Damian

Cucu Ştefănescu - epopeea României dezmoştenite

O mărturisire. În tinerețe, trecerea mea prin Pătârlagele, oraș înșirat pe șoseaua paralelă cu apa Buzăului, s-a făcut mai mereu în fugă, atunci când coboram val-vârtej de la Muscel, cam 15 km, desigur pe jos, să prind trenul care mă ducea la școală, la Buzău, ori, mai târziu, cu mașina, când mă întorceam spre casă, unde opream pentru ceva cumpărături ocazionale. Nu cunoșteam pe nimeni. Pentru mine, era o localitate rece, pe care te grăbești s-o părăsești. Coșmarul meu apărea când, coborând pe poteca dinspre Sibiciu, mai aveam de alergat de la capătul podului peste Buzău, până în gară, să prind trenul. Nu l-am scăpat niciodată, doar mă mai uitam cu ușurare de la fereastra Nehoiașului, cum rămâneau în urmă traversele…

Cu câțiva ani în urmă am descoperit în orașul Pătârlagele un împătimit al cărții, un senior păstrând cultul prieteniei, un OM al cărui nume este sinonim cu modestia, cu hărnicia, cu perseverența și cu altruismul, atribute ale căror noi semnificații sunt legate de o îndeletnicire de care s-a apucat doar de acum un deceniu: scrisul. Deși acum este octogenar, i-au rămas intacte atât ascuțimea spiritului, cât și vioiciunea fizică. Își spune și semnează Cucu Ștefănescu, transformându-și cognomenul în renume - așa îl cunoaște toată lumea din urbe, dar Dumnezeu îl are în catastiful său cu toți botezații, sub numele de Traian. Chiar mie mi-a sugerat, când era să-i trimit o carte de-a mea, să-i trec pe plic doar adresa „Cucu Ștefănescu, Pătârlagele”. „Ajunge plicul, căci mă cunoaște toată lumea”, m-a asigurat. Și chiar a ajuns. De ce i s-a spus, ori și-a spus „Cucu”, nu știu, dar acum i se potrivește acest nume, în opinia mea, îl unicizează, făcându-l o „*rara avis*” în peisajul literaturii române contemporane, după cum voi dovedi. Ca scriitor, este, cred, unic, „cuc” prin singularitatea demersului, între ceilalți creatori din tagma scriitoricească. Îndrăznesc să afirm că este, la ora actuală, cel mai bun, cel mai harnic, cel mai onest, dar modern cronicar în versuri al vremurilor pe care le trăim, reluând, într-o formulă inedită, tradiția vechilor cronicari care consemnau evenimentele „să nu cadă în noaptea uitării”. Domnia Sa urmărește, ca orice român responsabil, evenimentele politice, sociale, economice, culturale, la zi, ale țării, selectează ceea ce crede că este demn de consemnat, apoi le pune în versuri, cam o poezie pe zi, datând-o de fiecare dată, exprimându-și totdeauna, într-un mod original, opiniile, apoi le adună într-un volum de aproximativ 250 de pagini, cam două-trei pe an, desigur pe cheltuială proprie.

Cel mai mult îl apasă faptul că, scriindu-le de mână (ce-i drept, un scris caligrafic, exemplar – a fost absolvent al Școlii Normale de Băieți din Buzău), altcineva, desigur plătit, i le tehnoredactează. Urmează faza ultimă, tipărirea. Mi-a fost dat să asist la momentul sublim când i-a ieșit recenta carte de sub tipar. Urmăream sincera bucurie pe care o trăia: mai întâi o cântărea între palme, de parcă ar fi ținut un copil atunci născut, o deschidea sfios, își apropia privirile de pagini pe deasupra ochelarilor, ca și cum ar încerca să se convingă că într-adevăr este cartea lui mult dorită, o răsfoia într-un anume fel, pagină cu pagină, de parcă ar fi vrut să miroasă, precum cerneala vechilor tipărituri, apoi, îndreptându-și privirea către mine, cercetându-mi astfel și părerea, mi-a șoptit cu emoție: „Vezi ce bine a ieșit și asta? Ia uită-te și dumneata, un alt copil al meu, al douăzeci și cincilea!” Nu-și permite să comande mai mult de 200 de exemplare. Nici nu caută sponsori. Paradoxal, nu se plânge de micul tiraj, ci de faptul că nu are tot atâția prieteni cărora să le înmâneze, desigur gratuit. Nici prin gând nu-i trece să încerce să le vândă, deși s-ar găsi ceva doritori. Își găsește singur explicații: „Lumea de acum îi grăbită rău, nu mai are timp să mai și citească, și-apoi ce-i mai trebuie poezia mea, când are evenimentele la zi?” Nu are deloc sentimentul inutilității sau al gratuității: „Eu nu scriu, domnule, pentru cei de azi, căci sunt sătui de aceste evenimente, dar posibil să încerce să compare opiniile mele cu ale lor. Eu scriu pentru cei de mâine, pentru cei ce vor veni după noi. Imaginile de la TV azi sunt, mâine nu mai sunt, se volatilizează pe ecran, se volatilizează și în mintea telespectatorului, mâine apare o altă avalanșă de știri. Toți realizatorii aleargă după *rating*, așa că le distorsionează după interesele patronilor, dar și după gustul telespectatorilor. Eu sunt neutru, domnule, nu mă iau după ce zice unul și altul, eu urmăresc doar faptele și pun doar miezul în poezie. Cartea mea rămâne într-un colț de bibliotecă și, peste ani, vor da de ea acolo și se vor întreba: Chiar așa a fost? Eu spun doar adevărul, căci mă doare inima de țara aceasta pe care o terfelesc toți. Crezi matale că știa de azi mai știu ce-i acela patriotism?”

Cucu Ștefănescu nu are școala prozodiei clasice, scrie după cum îi vine inspirația, potrivește, „după ureche” ritmul, rimele, uneori mai șchioape, dar este foarte atent la mesaj, adăugându-i acestuia puțin umor, puțină ironie, ba strecoară și ceva satiră, adică sare și piper, înnobilându-l cu multă fantezie și inteligență. În poeziile sale aluzia este la ea acasă. Multe dintre ele sunt catrene, cele mai multe devin adevărate satire. Într-un cuvânt, au suflet. Din fiecare poezie răzbate sentimentul patriotic, acesta ia forma regretului și amărăciunii că lucrurile în țara aceasta nu sunt cum ar trebui să fie. O face cu durere nedisimulată, fără patimă, fără părtinire, oferind, fără menajamente, cu mult curaj, uneori, și soluții. Într-un moment mi-a șoptit oftând: „Am 82 de ani și tare mi-e teamă că n-am să mai apuc ziua când lucrurile vor fi îndreptate în țara asta! Este departe momentul când poporul acesta să aibă discernământul să-și ridice personalități care să-i câștige încrederea și să devină modele. În politichia de azi toți constată relele din țară, pe toate canalele, de ți se face greață, dar absolut nimeni nu oferă soluții. Toți sunt parcă predispuși să demoleze și să denigreze. Toată România este o școală a discreditării, de la președinte până la cel mai amărât boschetar. E ca în bancul acela când Bulă, eroul nostru național, ajunsese în Iad, șef peste cazanele cu smoală. Întrebat fiind cum se descurcă, se plânge de ruși că sunt grei de cap și obosește tot lovindu-i cu ciomagul să-i trimită la fund; la cazanele cu chinezi se plânge că sunt prea mulți și nu are odihnă deloc. Cel mai satisfăcut se arată la cazanul cu români. De ce? Simplu, îi mărturisește lui frate-său, venit în vizită, cu bilet de voie de la Sfântul Petru: «Dacă se ridică unul deasupra, zece se agață de el și-l trag la fund. Așa-i la noi!»” După un timp: „Nu întrevăd nicio schimbare. Tare mă tem că, dacă o vom ține-o tot așa, să nu ne pierdem și țara. Ascultă-mă pe mine, că-s bătrân și am trăit multe. Când se va destrăma șandramaua asta de Europa, tare mă tem că se va destrăma și România! Destrămarea morală este în floare. Am mai pățit-o odată. Istoria are obiceiul prost că se repetă!”

Cucu Ștefănescu nu are numai harul scrisului. Din totdeauna a avut harul cititului. Are o bibliotecă destul de mare, cu volume pentru care l-ar invidia orice confrate într-ale cititului. A citit, desigur, și cele 17 cărți ale mele, deși unele sunt de strictă specialitate - critică literară. Singura rugăminte pe care o are la mine este să-i duc cărți bune de citit. Nu-l ocolesc. De fapt, așa ne-am și cunoscut: căuta cărțile tuturor scriitorilor de pe Valea Buzăului, pentru un fond al bibliotecii orașului Pătârlagele, care, din păcate, acum stă cu lacătul pe ușă. Iar cu vreo câțiva ani în urmă, și-a mai descoperit o vocație: cea a călătoriilor, pe care le consemnează, tot în versuri, cu aceeași conștiinciozitate și seriozitate, așa că cititorul călătorește nu numai prin „politichia” românească, ci și prin alte spații geografice și culturale, precum Israel, Grecia, Turcia, Ucraina, Basarabia, mai nou, Ucraina, dar și prin Grădina Maicii Domnului, luând la rând mănăstirile noastre, prin Centrul de Pelerinaj Buzău. Fiecare mănăstire beneficiază de câte o scurtă și instructivă prezentare, dar și de câte o fotografie în culori, urmând poeziile de rigoare. Nici că se putea o reclamă mai gratuită! Să le luăm la rând: Văratic, Agapia, Sihăstria, Neamț, Paltin, Petru Vodă, Bistrița. Alt pelerinaj: Mânăstirea dintr-un Lemn, Bistrița, Hurezi, Polovragi, Lainici, Prislop, Brâncoveanu (Sâmbăta). Continuă pelerinajul în Dobrogea: Dervent, Strunga, Mănăstirea Peștera Sfântului Andrei, Basarabi, Mănăstirea Sf. Ioan Casian, Celic Dere, Saon, Cocoș, dar nu ocolește nici monumentul de la Adamclisi. În Moldova începe cu Catedrala Mitropolitană din Iași, trece la Cămârzani, Sfântul Ioan cel Nou din Suceava, Putna, Sihăstria Putnei, Sucevița, Moldovița, Voroneț, Humor, Secu. Acum gândul îi zboară spre Athos…

Cucu Ștefănescu a ajuns la al douăzeci și cincilea volum. Nici el nu știe când mâna îi va încremeni pe condei, dar, deocamdată, nu-i trece prin gând să se oprească. Are conștiința responsabilității scrisului destinat viitorului, întocmai ca și cronicarii cei de demult, cărora le-a luat locul, numai că el are încrederea că e mai bine să pună evenimentele pe versuri. Comentariile nu-și mai au rostul…

Fiecare dintre noi păstrăm în suflet, mai adânc sau mai la vedere, un grăunte de patriotism, după investiția primită din familie, din școală, din cărți, din experiența personală, sau din societate. Cucu Ștefănescu se ridică deasupra tuturor. Informația banală el o transformă în poezie pură pe care o trimite cu sinceritate spre sufletele românilor de azi, să ia aminte, dar și ca avertisment celor care vor veni după noi, să învețe din greșelile actuale ale nației. Am avut curiozitatea să fac o statistică, deși nu sunt adeptul ei. Am numărat paginile fiecăruia dintre cele 25 de volume (format A5) și le-am adunat. Fix: 5190. Am numărat poeziile fiecărui volum. Și le-am adunat. Fix: 3948. Am mers mai departe și am numărat 30 de versuri pe pagină. Incredibil, dar foarte adevărat! Nu mi-a venit să cred: Fix: 155.700 de versuri! Imaginația îmi zboară spre epopeea indiană „Mahabharata” (200.000 de versuri). Iese, astfel, la iveală, o altă calitate a personalității sale: perseverența. Numai că volumele lui Cucu Ștefănescu au un numitor comun: *patriotismul* – fluidul care le unește. *O epopee fără sfârșit a României dezmoștenite…*

Chenar liric

Mă doare scrisul

Mă doare scrisul!
Mă arde ca o țigară
Ce-mi taie respirația cu fumul gros,
Ținut în coșul pieptului,
Acolo unde se-ntâlnesc emoțiile
Cu cerbul de aur,
Mereu rătăcind prin pădurile lor.
Mă doare scrisul,
Cumpăna ce îl ține,
Deasupra căreia s-a cuibărit un nor cenușiu.
Cine știe când va ploua
Și va împrăștia cerneala
Pe foaie prea subțire,
Pentru a rezista timpului?
Paza sa e de prisos,
Cântecul de lebădă e de prisos,
În încercarea de-a deschide geamul,
Pentru o respirație curată,
Ca un ultim apel la inima ta.
Mă doare scrisul mai mult decât nașterea,
Al cărei țipăt urcă scărița auzului
Până în cerul capului,
Zgârâindu-i tabla de cristal
Cu sunetele înalte!

Poeme slim

Scrii poeme slim despre frunzele toamnei.

Intri în criză de albastru,
Naști copii cu iz de romanță,
Iar cineva îți acoperă trupul,
Cu boabele cuvintelor tămâiate.

Acel cineva mai stă și acum
În curcubeul de la capătul anotimpului,
Ca într-un fotoliu.

Nobilimea frunzelor aurii
Nu acceptă niciun retuș de culoare,
Aruncă semințe între păsările cerului.
Cu gest primăvăratic.

Ultima vopsea, folosită
Ca factor de protecție,
Este fericirea
Care nu se mai ia
De pe codul genetic

Azi mă seduce

Azi mă seduce
Povestea ce ivorăște din pieptul tău,
În care am dansat cu rochii lungi
Până târziu.
Pieptul îți sălta,
Bucuros de excesul floral
De pe rochia mea,
Bătând toba din ce în ce mai tare
Pentru adunare, pentru raport,
Pentru cine știe ce altă poveste scrisă
În ochii sferici.

Stingi țigara sub arcul de triumf
Al gândului meu,
Așa cum ai stinge păcatul
În paharul cu apă sfințită,
Iar cineva ar privi neîncrezător și-ar spune:
„– Nu-i adevărat, nu-i adevărat!
Nu poți avea atâta șarm
Și-atâtea cioturi de vise în trup,
Încât, la finalul albastrului,
Să arunci în cele patru vânturi
Sămânța vieții,
Fără a-i studia trăsăturile feței,
Lumea lăuntrică
Și garderoba imaginației
Înnoită!”

Ana Ardeleanu

Proză scurtă

Cătălin Rădulescu

Cafeaua musafirului meu

– De aceea revin, vecine Senega, și vă întreb – *cum de a fost cu putință?...*

Interogația fu pe jumătate auzită de musafir, ale cărui priviri fuseseră definitiv captate de imaginea mirobolantă a preveliștii oferite de masa de sufragerie, de o opulență aproape interbelică. Încercă să-și facă mintal calculul cam câte ore de coadă pe la ușile Alimentarelor ar fi luat unei familii medii pentru etalarea unui astfel de festin - și ajunse la concluzii relative: numai feliile de friptură rumene și artistic aranjate una peste alta, din perspectivă, ar fi putut însemna o deșteptare pe la cinci dimineața cu posibilitatea de a ajunge până la urmă în fața măcelarului ce distribuia totdeauna gâfâit și pe grabă pungile cu carne de „treiș'patru", ouăle din maioneză ar fi însemnat iar vreo oră de așteptat în coadă cu perspectiva deloc de neglijat de a ajunge în fața vânzătorului rămas lângă cofrajele golite, ciupercile umplute neputând fi procurate decât după o cavalcadă prin piață după țăranul ce le vindea semi-legal, de aceea înainte de preparare fiind de maximă necesitate „testul" cu legătura de pătrunjel sau cu verigheta de argint.

Amfitrionul își aprinse meditativ o țigară. Una dintre acelea lungi, fine, de negăsit în tutungeriile autohtone. În cutia maronie de țigarete aflată pe bufet erau stivuite în compartimentele-i distincte cel puțin trei mărci de țigări. La rându-i fumător, îi era jenă să-și scoată din buzunar tabachera cu snagoave, dar amfitrionul, fin psiholog, îi ghicise parcă de fiecare dată reticența: „*– Dar vă rog, domnule doctor, luați – se poate?!... Să știți că mă supăr...*"

– Pot să servesc cafeaua?

Era consoarta gazdei, apărută în pragul încăperii.

– Nu, *Yvonne*, poate domnul doctor mai dorește să servească ceva de pe masă...

– Cred că am să cam pun punct, parcă aș...

– Lăsați, domnule doctor Senega, avem tot timpul să bem și cafeaua!... E sâmbătă seara, suntem vecini de palier, până mâine dimineață mai este, sper că nu doriți neapărat să vă culcați devreme, nu îmi veți refuza rugămintea ca astă seară să zăboviți mai mult la noi...

Musafirul nu insistă. Fixă din nou, ca în treacăt, fructiera cu poame de plastic în ea, aflată pe bufet, inutilitatea ei fiind evidentă: contrasta până la curiozitate cu cea cu fructe reale, aflată chiar lângă, între care se aflau și două sorturi de fructe ce ar fi necesitat la rândul lor multe ore de coadă în fața magazinelor din „comerțul socialist": bananele și mandarinele... Era damblaua consoartei de a o ține tot timpul acolo - ținuse a-i sublinia gazda - ba chiar îl determinase să o ilumineze cu un bec ascuns la fundul recipientului al cărui fir electric, pentru un observator mai cârcotaș, s-ar fi văzut că duce în mod bizar la priza telefonului.

Amfitrionul continua să formeze în atmosfera odăii fuioare elegante de fum. Meditativ, își duse degetul mare al mâinii cu țigara la gură, privirea având acum un aer melancolic.

– Mă întreb, domnule doctor, cum de mai au fața liderii comuniști ai acestei țări să se erijeze în apologeții și promotorii celor ce muncesc, ai oamenilor simpli pentru care, chipurile, ceea ce s-a întâmplat în august 1944 ar fi fost - nici mai mult, nici mai puțin! - decât începutul unei noi ere! Cum de este posibil atâta infamie, domnule?... Contrast izbitor la ceea ce afirmă acești poltroni, stau cei trei milioane de deținuți politici, două sute cincizeci de mii de condamnări la moarte, Canalul pavoazat între 1949 - 1955 cu oasele a zeci de mii de oameni ce formau crema intelectualității noastre interbelice, torturați și în parte uciși în temnițele comuniste până la Amnistia de acum cinci ani...

Musafirul nu-i răspunse, convenind că nu avea în față în fiece zi parte de un astfel de festin. Așa că își mai unsese o felie sănătoasă de pâine cu icre din bolul jumătate golit, adăugându-și peste felii zdravene din mușchiul țigănesc și șunca de Praga aflate pe platoul din dreapta sa. Acum avea gura plină.

– Maniu și Mihalache... dovada de netăgăduit că lumea de dinainte de 1944 – cu toate neajunsurile ei - era în plină evoluție, aceasta fiind oprită doar de nenorocirea numită Al Doilea Război Mondial... os de țărani, domnule doctor, ca de altminteri și membrii foarte multor guverne interbelice, din poze de arhivă văzându-se figura de țărani români a acelor gospodari ce o dată ajunși la cârma țării, au dat patriei noastre calificative cum ar fi „Elveția Balcanilor", iar Bucureștilor – „Micul Paris"!...

– Pot să servesc cafeaua?

Amfitrionul își privea consoarta precum o vedenie reapărută în cadrul ușii.

– *Yvonne,* încă nu este cazul... te rog...

Musafirul nu protestă. Se mulțumi cu ce îi dădea întâmplarea, luând o prăjitură cu coajă albă care s-ar fi potrivit perfect la lichidul ce-și trimitea exhalațiile îmbietoare tocmai din bucătărie. Mușcă cu poftă și conveni pentru sine că soața gazdei nu este o gospodină tocmai de lepădat.

– După cum vedeți, domnule doctor, cel puțin în intimitate, prin aranjarea casei și limbaj - păstrăm ambientul unei lumi normale, spre care ar trebui cu toții să tindem – Lumea Liberă, accesibilă nouă deocamdată doar prin intermediul posturilor de radio occidentale. – V-am văzut nu o dată admirând Colțul Turcesc pe care, sper, cu mult bun-gust - soția mea l-a aranjat în vestibul...

Sub vălul întunecat al nopții cerul se acoperise treptat de nori grei, iar acum prinsese să toarne cu găleata, primii bobi de grindină făcându-și auziți loviturile în gemurile sufrageriei. Fulgerele luminau strada ca ziua, agrementând violenta ploaie de vară.

– Până și forma de guvernământ au stabilit-o prin samavolnicie, șantaj și intimidare, nedându-și seama că se pun în afara legilor scrise și morale, că Abdicarea Monarhului Constituțional cu astfel de metode este *de facto* lovită de caducitate, Istoria neiertându-i în veci pe cei ce prin acțiunile lor ne-au azvârlit pentru cine știe câte decenii afară din Modernitate...

În acea clipă un fuior incandescent căzu chiar pe paratrăsnetul imobilului de vizavi, diminuând pentru câteva secunde luminozitatea becurilor. Speriindu-se teribil, cotoiul vărgat-cafeniu ce-i asistase până atunci cuminte șezând poponeț pe scaunul de lângă televizor – păru a-și căuta salvarea pe bufet unde ajunse cu un zvâcnet și un mieunat prelung, nu înainte de a da de parchet cu fructiera din poame de plastic. Becul cu fir aflat la fund se rostogoli la rându-i pe covor, având forma ciudată a unui proiectil dintr-o mitralieră de avion. Neavând nicio parte sticloasă, nu se sparse.

– Ei, ce să-i faci, s-a speriat!, surâse înțelegător amfitrionul, mângâind tandru dar cam apăsat felina ce închisese ochii complice.

– Pot să servesc cafeaua?

Oprindu-se din rearanjarea fructierei, gazda se îndreptă spre ușa ce dădea la coridorul spre bucătărie, împingând ușurel tava cu care de astă dată nevasta venise sigură pe dânsa. Trase ușa după el, din neatenție, neînchizând-o însă complet cu clanța.

– *Yvonne,* trebuie să înțelegi că și în munca informativă există o deontologie profesională..., se auzi șușoteala.

– Da, dar știi că a făcut oricum parte din Garda de...

– N-are a face, nu asta a fost înțelegerea cu tovarășul de la cece când m-a însărcinat cu misiunea: cafeaua trebuie să i-o servim numai dacă reacționează afirmativ la ceea ce mi s-a zis să-i spun...

– Da' tu nu vrei să terminăm o dată?... și să-ți iei mai repede gradu'?... Cât mai trebuie să gătesc pentru ăsta – că este a patra oară când îl inviți la masă...

– Nu se poate cu orice preț..., șușoti el de data asta șuierat. Apoi nu uita, tot ce vorbim este transmis și înregistrat, putându-se face oricând o verificare a discuției purtate.

– Așa e..., șuieră ea dezolată.

– Ce m-ai enervat, șopti el de asta dată pe ton mai scăzut. Trebuie să iau o gură de cafea, să mă calmez...

– Nu aia, nu... șopti ea ascuțit, ca o soprană jughinită în culise.

Era prea târziu. Consumatorul sorbise deja jumătate din conținutul ceștii. După care, punând recipientul înapoi pe tavă, protocolar, ca la o recepție – se prăbuși dintr-o dată pe podea.

– Vai de mine!... Aoleu!... Ce-am făcut?..., comută instantaneu de pe șoaptă pe urlet.

– Domnule doctor, salvați-l, Doamne Dumnezeule!..., rosti într-un final, necontrolându-se, Numele Împărțitorului de opiu către popor.

Dintr-un salt fu pe coridor, lângă ipoteticul viitor pacient.

– Doamnă, să încercăm să ne păstrăm sângele rece. Un posibil atac de cord... Poate mai există o speranță...

Nu prea mai exista. Carotida celuilalt era o certitudine slabă. Pulsul - aproape zero.

Cu gest ferm ridică telefonul din furcă.

– Ce mama dracului ai făcut, că îmi țiuie urechile! Aproape că mi-ai spart timpanul!..., se auzi precipitat din casca aparatului.

Privi la fereastra cernită, lovită din ce în ce mai puternic de grindină, a cărei negură era sfâșiată din ce în ce mai des de luminile fulgerelor, tot mai aproape, tot mai violente.

– Ar fi bine să eliberați linia și să mă lăsați să dau telefon la Salvare. S-a întâmplat ceva grav...

– Fascistule!

– Dobitocule! N-am să-ți cer să cauți cine este Hypocrat, ca să nu-ți prinzi degetele tu și colegii tăi între copertele dicționarului! Eliberează imediat linia!...

Aproape instantaneu se auzi un declic, după care urmă tonul de apel. Formă numărul din cele trei cifre sub privirile felinei care arcuindu-și spinarea, mieuna din ce în ce mai insistent.

Pedeapsa

Pentru că a fost șovăielnic. Adică ***șovin***.

Pentru că *nu s-a implicat*.

Pentru că n-a catadicsit nici barem să *salveze aparențele,* ce dacă *băga* de la el, asta ar fi demonstrat că mă iubește, că mă vrea, că e disperat după mine și că merită să mă mărit cu el!...

Ce, era greu acolo să spună că are în cont ceea ce nu are, să-mi ia ochii cu o blană de-mprumut, să mă *dea pe spate* cu o mașină *rentăcar*? Asta i-ar fi dovedit intențiile serioase, matrimoniale. Nu le-a dovedit, așa că de la 4 ianuarie acum un an i-am *dat block*. După care mi-am dat existența pe *calea cea bună*. – Uite, acum mă cunun religios la biserica aflată chiar la colțul străzii lui. Din răzbunare. N-are decât să sufere. Ce-mi pasă mie? Cu un bărbat *adevărat*, care m-a meritat, care mi-a oferit tot ceea ce el nu a fost în stare nici barem să-mi promită! *Iote* ce limuzină de lux *ie*-n spatele meu! A lui, *a lu' soțu'* meu, *a lu' proaspătu'* meu soț! Și pe lângă ea, câtă lume bună!... – Da 'ce văd? Adică mai bine zis – **nu văd!?** Pe el, în ușa scării, frângându-și mâinile de remușcare! Tot *recalcitrant* a rămas! Suferă în tăcere, se dă cu capu' de pereți în casă, în loc de zidurile scării, în văzu' *poporului* care să-l *judece*! – Ia să mă apropii! Ia să *pui* o-ntrebare:

– Mata d-acolo, că văz c-ai ieșit din scara aia, îl știi pe vecinu' lu' matale care-arată așa?...

Interlocutoarea o privește câteva clipe surprinsă și cu buzele subțiate, măsurând-o cu privirea (am fost poate prea politicoasă, cu șmecherii ăștia de la oraș treb 'e să fii mai direct)...

Simte unghiuța degetului mic binecrescută a soțului în spate, prin voalurile rochiei matrimoniale:

– Ce crezi *fac*-ăia de la rentăcar cu ăia de la magazinul cu rufe de-mprumut de pe lipsca *stă* să t-aștepte pe tine să le dai înapoi și-n zi scurtă? Ia mai bine grăbește-te da' mai-nainte scoate cardu' cu contu' ăla baban de zici că-l ai ca să dăm un *disconto* la masa de la crâșmă c-al meu e cam blocat!...

Interlocutoarea terminase de a o scruta.

– Mi-a zis să-ți transmit că de l-oi căuta nu mai stă aici, și-a terminat studiile în străinătate și după ce și-a găsit serviciu acolo s-a și căsătorit! Tot acolo! – Din **4 ianuarie** – anul curent!

Note de lectură

Nicolae Dina

În slujba cuvântului

Anul 2019 a fost unul fast pentru **EMILIA STROE**, însemnând revenirea sa pe terenul fertil al literelor, punându-și întreaga existență în slujba cuvântului ca poetă, prin volumul de sonete („*Destin românesc*”), ca prozatoare, prin volumul al treilea, „*Tămâie și trandafiri*”, al trilogiei „*Trecători prin lumină*” și prin debutul editorial, în calitate de critic literar, cu volumul ***„Sufletul din cuvânt***”.

Cartea cuprinde șapte eseuri critice despre volumele unor poeți și prozatori dragi inimii sale, în care se evidențiază consonanța gândurilor eseistei cu spiritul scriitorilor și sensibilitatea cu care își acordează sufletul la trăirile acestora.

Astfel, *Milena Munteanu* este o craioveancă stabilită în Canada, ale cărei gânduri și sentimente vibrează de dorul țării natale, iar „amintirea originii poporului și raportarea la ea devin repere absolute în fața schimbărilor temporare”. De aceea, marile personalități ale culturii și artei românești pe care le-a cunoscut sunt evocate cu „admirație și înțelegere față de geniul creator al poporului român”, așa cum unele simboluri românești precum „ia” ori satul ardelean tradițional, Marea Unire de la 1918 ori Declarația de unire a ciobanilor sibieni exprimă „un sentiment intens de atașament la valorile culturii românești” și, totodată, „sensibilitatea și deschiderea sa spre problemele lumii de azi, dar și spre cele din trecut” („*Portret de româncă pe frunza de arțar*”).

Două eseuri se referă la o altă româncă în Canada, țigăncșteanca *Elena Buică-Buni*, autoarea a două volume, „*Puterea magică a gândului*” și „*În pas cu timpul*”. Primul are, ca numitor comun ideilor avansate, ***„demersul scrisului***, deoarece „scrisul este pentru Buni «un mod de a exista»”, iar „lumina blândă a cuvântului dăruiește iubire, preamărește «miracolul vieții»», devenind «un act liric al unei mărturisiri de credință»”, în timp ce „spațiul scrisului, spațiul literar, este un spațiu al împlinirilor, al reveriei și al magiei”. Elena Buică este un „om pe deplin matur, cu o vastă experiență umană și culturală”, o creatoare „nostalgică, visătoare, meditativă, poetică”, conștientă de „ecoul frazelor așternute pe hârtie”, ca și de „emoția care a îndemnat-o să le noteze”, încrezătoare în „puterea cuvântului și în împlinirea vieții prin logos”. Portretul scriitoarei este al creatoarei de frumos artistic „înzestrat cu capacitatea de a iubi și de a trăi frumos, prin iubire și prin raportarea la divinitate” („*Mitul călătoriei oglindit în volumul «Puterea magică a gândului»*”). Celălalt volum surprinde „notele de călătorie, impresiile turistului instruit, doritor de cunoaștere, alt tip de cunoaștere decât cea livrească”, căci vorbește despre frumusețea locurilor și a oamenilor din România și din Canada („*Elena Buică, o punte invizibilă între Delta Dunării și Halifax*”).

Un poet mai puțin cunoscut are parte, postum, de atenția urmașilor prin publicarea volumului său de versuri, „*Lacrimi sincere – Remember 1913-1917*”. Este sergentul artilerist *Mihail Rădoi*, unul dintre „cei nouă copii ai familiei de moșneni valahi” din comuna teleormăneană Bogdana, cartea sa individualizându-se prin „versuri cu tematică patriotică” sau prin poeziile de dragoste reflectând „sentimentele de iubire eternă”. Versurile despre război sau cu tematică patriotică „se remarcă prin tonalitatea de odă sau de imn”, autorul fiind „un model, un exemplu viu de patriotism autentic și înflăcărat”, iar poeziile „ne-au învățat ce-nseamnă să-ți iubești patria[…], ce înseamnă să fii *român, român-soldat, român-poet sau soldat-poet*” (s.a.).

O reprezentantă a lirismului teleormănean, *Daniela Achim Harabagiu*, este autoarea volumului „*O altă dimensiune a sentimentelor*”, care „prezintă concepția și viziunea[…]despre iubire, ca sursă a vieții”. Dacă în primul ciclu cu același titlu este surprins erotismul sub toate ipostazele sale, de la iubirea care abia înflorește ca „un copac cu ramuri, cărora poeta le cere să înmugurească în inima iubitului”, la iubirea împlinită ca „o cunună de mărgăritare”, apoi la iubirea trădată, în ciclul „*De ziua dorului și alte zile*”, este preocupată de același sentiment, dar pentru părinți, pentru limba română, pentru arta cuvântului. Eseista constată că autoarea este „o poetă sensibilă la frumos, la adevăr, la calitățile umane, creatoare de modele și repere în viață”, iar poemele „sunt o alegorie sentimentală, create din cuvinte simple[…]cărora[…]le dă, prin talentul său, o conotație aparte, vizuală, luminoasă și, în același timp, muzicală” („*Metamorfozele eului liric*”).

Un alt eseu se referă la volumul de versuri al poetului adjudean *Gheorghe A. Stroia*, „*Restul la treizeci de arginți*”, în care surprinde preferința acestuia pentru lirica religioasă. Pentru autor, Dumnezeu este „Lumina, Calea și Viața”, de aceea face multe „trimiteri la textele biblice” din care își extrage temele poemelor. Alte poezii „sunt dedicate amintirii părinților” pe care „îi păstrează permanent în sufletul și în

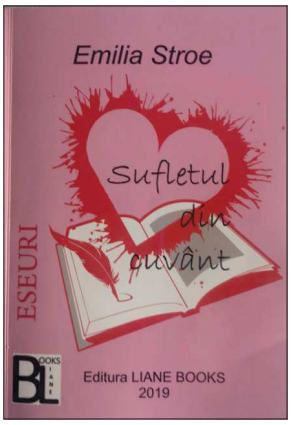

gândurile sale”, văzându-i ca „adevărați sfinți plecați la Dumnezeu în liniștea și curățenia cu care și-au dus viața”. O altă temă majoră este „meditația poetului asupra scurgerii implacabile a Timpului”, prezentă în versuri în care „sufletul poetului devine lira în acordurile căreia universul întreg” este amenințat de distrugerea bogățiilor naturii de către oamenii inconștienți de gravitatea acțiunii lor împotriva umanității. Gheorghe A. Stroia este un poet talentat îmbinând, fericit, prozodia modernă cu cea tradițională în imagini poetice care „se succed cu străluciri diamantine” („*Metafizică* și poezie”).

Ultimul eseu este o paralelă între psalmii preotului-poet *Dumitru Ichim* și cei ai lui Tudor Arghezi. Preotul-poet din Ontario se remarcă prin „talentul creator, maturitatea scrisului, cultura și sensibilitatea sa”, fiind „o personalitate de prim rang în cultura românească actuală”. Creațiile sale aparținând volumului „*Psalmi*” au ca temă iubirea și lumina, condiția poetului și menirea sa, și în care „lumina de esență divină devine cântec, caleidoscop de melodii, mozaic pentru icoana cea nefăcută de mâna omenească”. Apropierea dintre psalmii celor doi poeți constă în faptul că amândoi „sunt obsedați de lumină”, ambii își exprimă iubirea pentru Hristos ale cărui Patimi și Înviere „au arătat omenirii că iubirea Sa pentru oameni a învins timpul, vremelnicia” („*Lumina și iubire în psalmii preotului-poet Dumitru Ichim și în cei arghezieni*”).

Așadar, în eseurile sale critice, Emilia Stroe surprinde tot ce au mai bun autorii analizați, subliniază talentul cu care aceștia creează imagini poetice de o mare frumusețe și sensibilitate, precum și măiestria cu care folosesc limba română, aspecte remarcate prin analogia cu operele unor reprezentanți de frunte ai literaturii române și/sau ai literaturii universale.

Colegiul Național „Anastasescu”, la Centenar

Pornind de la lucrarea „Liceul Niculache și Ionel Anastasescu din Roșiorii de Vede. 90 de ani de existență. Istorie și Adevăr” (Alexandria, 2009), neobositul cercetător al istoriei, învățământului și culturii roșiorene, profesorul **Argentin Șt. Porumbeanu**, întâmpină centenarul prestigiosului colegiu național, al cărui dascăl apreciat a fost toată viața, cu volumul ***Colegiul Național „Anastasescu” – 100 de ani***, recent apărut la Editura Aius din Craiova, cu sprijinul financiar al Consiliului Local, al Primăriei Municipiului și al Direcției pentru Cultură, Educație, Creație și Sport din Roșiorii de Vede. În cele 435 de pagini, din care 17 pagini cu planuri și facsimile și 56 de pagini cu fotografii alb-negru și color, după un scurt capitol despre „Roșiorii de Vede, oraș străvechi”, Argentin Șt. Porumbeanu derulează, scrise cu acribie și patos, ba chiar cu un atașament ieșit din comun, alte opt capitole, respectiv: „Cum a luat naștere Gimnaziul teoretic din Roșiorii de Vede”, „Transformarea gimnaziului din Roșiorii de Vede în liceu”, „Liceul Anastasescu în perioada 1931-1944”, „Liceul Anastasescu în perioada 1944-2009”, „Colegiul Național «Anastasescu» în perioada 2009-2019”, „Fanfara Liceului «Frații Anastasescu»”, „Revistele Liceului «Anastasescu»” și „Marile aniversări ale Liceului «Anastasescu»”. Partea a doua este rezervată unor „Amintiri despre liceu” și unor „Figuri de profesori ai Liceului Anastasescu”, pentru ca partea a treia să cuprindă schițe, planuri și facsimile după documente din arhive, tabele și liste cu directorii liceului, devenit ulterior colegiu național, cu profesorii și celelalte categorii de personal care au funcționat aici în perioada 1919-2019, cu liste privind situația nominală a tuturor seriilor de absolvenți (inclusiv ai Liceului Nr. 2, care a funcționat în paralel în oraș, în perioada 1964-1977), lucrarea încheindu-se cu un album iconografic, cu portretele unor profesori și ale altor categorii de personal, din perioada 1919-2019, precum și alte imagini din viața prestigioasei școli roșiorene. Cartea este doldora de informație, dar spațiul restrâns al acestei cronichete ne îngăduie să ne oprim doar la două aspecte. Reținem, așadar, portretele pe care autorul la face unora dintre profesorii acestei școli, inserate în ordinea lor alfabetică, dintre care reținem aici pe: Traian I. Apostolescu (de desen), Florea Gh. Bratu (de istorie-geografie), Maria Buga (de istorie), Ecaterina St. Caprițescu (de matematică); Florin Chiru-Nanov (de română), Florea M. Costache (de istorie), Mihail M. Dinu (de filozofie), Ecaterina H. Lețu (de limba franceză), Antonian Marinescu-Nour (de istorie-geografie), Gheorghe I. Neagu (de limba română), Valeriu Ianis Papahagi (de istorie-geografie), Marieta M. Popescu (de limba franceză), Florea I. Răgălie (de limba română), Ioan Stănculescu-Ghigheanu (de română și latină, a fost și primul director al liceului), Nistor Teodorescu (de limba română), Petre Voivozeanu (de istorie). Reținem apoi informațiile despre revistele liceului, respectiv: „Vlăstar” (1934-1935), „Mugurași” (1938), „Trepte” (1996, preluând tradiția revistei cu același titlu apărută la Liceul nr. 2, în anii 1968-1971) și „Tempus” (2002-2009, 2015, 2017). Volumul este un document de mare valoare pentru istoria învățământului la Roșiorii de Vede, dar și pentru istoria culturală a acestui oraș cu tradiții literare și culturale cum puține alte orașe din țară au. Este, deopotrivă, și o arhivă sentimentală în care se găsesc la un loc dascăli și absolvenți, într-o rememorare a anilor petrecuți împreună. Este, ca să folosim

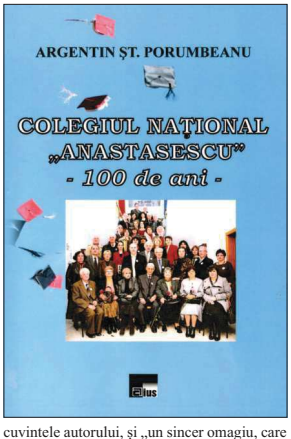

cuvintele autorului, și „un sincer omagiu, care să pătrundă ca o rază de soare pe fereastra tuturor celor ce se definesc în contextul lucrării”, cu speranța că „zefirul imaginar” al mulțumirilor acestora va presăra „pe masa realizărilor lor viitoare de viață, petale albe din florile proaspete ale recunoștinței”, pe care le-au „adunat și așezat cu grijă în «glastra» pe care numai ei o posedă”…

Stan V. Cristea

Însemnări

O nouă manifestare a culturii Sudului

Păstrând o frumoasă tradiție, intelectuali pasionați ai istoriei și culturii locale din orașul Bolintin Vale au organizat și în acest an un festival, ediția a șaptea, având în centrul activității aniversarea înființării primei școli din localitate. Școala veche a fost atestată în anul 1838, având numai două săli de clasă, acolo fiind mai demult clădirea unde s-a născut poetul Dimitrie Bolintineanu. Arhitectul elvețian Jules Elisee Berthet a elaborat planul de ridicare a clădirii vechii școli. O lucrare despre școală a prezentat autoarea, profesoară de matematică.

Vineri, 18 octombrie 2019, în sala polivalentă, s-a lansat cartea „Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale”, scrisă de Milica Dan și publicată la nou înființata editură „Sud”, care are nume similar cu frumoasa revistă lunară care apare în localitate. Localnicii au evocat atmosfera școlii unde au fost elevi, iar un grup de copii talentați a primit diplome la concursul de desen și pictură. A urmat filmul documentar, cu imagini de ieri și de azi: „Școala veche, o istorie fără sfârșit”.

Sâmbătă, 19 octombrie, cu participarea unor scriitori, oameni de cultură, foști elevi sau profesori în localitate, colaboratori ai revistei „Sud”, o parte venind cu un autocar de la București, asigurat de gazde, reprezentate de scriitorul Gabriel Dragnea, a avut loc, în biserica și la monumentul scriitorului emblematic pentru toată această zonă, o slujbă de pomenire, apoi s-au depus coroane la mormântul acestuia. Vizitarea monumentului istoric care este școala veche, acum o clădire năpădită de arbori și ierburi, dar care va fi reabilitată cu fonduri din Programul Operațional Regional 2014-2020, referitor la conservarea patrimoniului cultural, în cadrul Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea Dunării, obținute și alocate de primărie, a produs o vie impresie, în imediata apropiere aflându-se și școala nouă, unde poetul Bolintineanu este evocat pe o placă memorială. Proiectul de restaurare-consolidare a școlii vechi și de amenajare a unui centru multicultural a fost lansat printr-o conferință, despre istoria, arhitectura și epoca inaugurării vorbind arhitecta Irina Popescu Criveanu, prof.dr. Cristina Ștefan și Vasile Grigore, important mentor și organizator al întâlnirilor culturale de la Bolintin Vale. A fost prezentat din nou filmul documentar, iar despre anii lor de școală aici au vorbit George Apostoiu, Nicolae Constantin, Gheorghe Dragomir, Neagu Udroiu ș.a. Scurte alocuțiuni au mai susținut Ștefan Nedelcuță Apope, directorul Direcției Județene de Cultură Teleorman și Dumitru Doru Glăvan, președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Primarul localității, Daniel Trăistaru, a fost invitat să spună câteva cuvinte celor prezenți, acesta vorbind cu modestie, deși este un suporter consecvent, despre planurile de afirmare a Bolintinului pe plan cultural, economic, social, la nivel național, de susținere a unor astfel de activități.

Un frumos concert de muzică veche românească, din vremea scriitorilor români Dimitrie Bolintineanu și Anton Pann, a susținut o formație dedicată acestei muzici, formația „Trei parale”, cu soliști vocali (doi băieți și o fată) acompaniați de cobză, tamburină, cimpoi.

La următoarea ediție a Târgului internațional de carte „Gaudeamus”, care va fi organizat la București în curând, s-a anunțat participarea revistei și editurii, din nou cu un stand propriu, unde vor fi lansate cărți ale autorilor Alexandru Cazacu, Ștefan Crudu, Gabriel Dragnea, Alexandru Saşa Ghiță, Milica Dan, Marian Grigore, Vasile Grigore, Ciprian Necșuțu.

La această manifestare au participat și alți oameni de cultură, între care Vilia Banța, Geo Călugăru, Ion Cobianu, Raluca Tudor (director editura RawexComs), Victoria Milescu, Alexandra Man, Gianina Mehedințu, Șerban Codrin, Nicolae Scurtu, Vasile Szolga și mulți alții.

Manifestarea s-a încheiat cu un festin cultural, la Ferma Cocoșu Roșu din Ghionea-Ulmi, din același județ, Giurgiu, unde invitații au degustat produse locale tradiționale.

Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, redacția revistei de cultură „Sud” și Editura „Sud” Bolintin Vale au fost organizatorii Toamnei culturale bolintinene.

Corneliu Vasile

Oaspeți la Caligraf

Nicolae Nistor

Așa m-am făcut poet

n-am plecate de acasă
să mă fac poet
întâmplarea a făcut
să vă întâlnesc pe stradă
și să stăm la taclale
uite așa...
am colorat copacii
am pierdut Luna
iar în urechea minții
tot îmi șoptește o voce
fără culoare
cu miros de plante-
altele decât cele știute
numai vrute și nevrute
nici nu tace să m-asculte...

Felie de necuvinte

poezia este ca felia de pâine
te uiți peste gardul lui Nichita...
mai furi cuvinte care nu ucid
cum să aduni păsări
care nici nu vorbeau
nici nu zburau
care aveau cuvintele
pictate pe aripi pe minte
cum să cobori de pe gard
cuvintele zboară
multe cuvinte...
iar tu așa suspendat
poți să cazi dincolo de gard
pentru o felie de ne cuvinte..

Ocrotirea vieții

mă rotesc fără buton de oprire
nu pot fi aruncat în afară
nimeni să mă oprească
sunt globulețul din altă viață
o lacrimă din ochii de paiață
copilăria ce rostește o întreagă
viață!

Mitul speranței

nu am speranțe ascunse
în cutii interzise
pe care tu să le poți fura
în adâncurile lumii
cutia aceea stă păzită de zei
nu cumva să ne ajungă răul
din ură și putere
iar eu fug de această ispită
care pare o femeie nemuritoare
ascunsă undeva!

Statueta vie...

cum să-ți spun să taci
tu nu auzi nu vorbești
ai ochii plecați de mult
pe muntele acela
care plânge în valuri
cine poate să atingă tăcerea
prea înaltă să fie strivită
atunci eu, eu ce să fac
cum să urc la tine
când ai alunecat din mine
și nu mai știu dacă ai fost
sau ești o închipuire
cioplită-n piatra-nemurire

Apa vieții

încă o duminică a plecat din
buzunarul meu găurit
până la pământ
încă o liniuță ascunsă
după ceasul solar
a fost luată de frunze
în așteptare unei
nuiele crude
ce simte apa vieții

***

Când Dumnezeu a făcut omul,
a creat și Adevărul,
care nu era ascuns cu haine și încălțat.
El era gol ca Adam și Eva.
Restul, se numește opinie.
De atunci căutăm
ce am ascuns din fățărnicie!

Culoarea vârstei

tâmplele mele nu mai glumesc...
atunci eram crud
aveam vocea nestinsă
acum am totul din ce se pierde..
copacul ăsta
este gol de păsările din mine
frunzele lui trec prin mine
ca o desțelenire de frunze în devenire
ironia face să încep să glumesc
cu tine cu mine...
cum să mai colorez ce am în mine

Testamentul sufletului

Uneori sufletul se scrie pe sine
precum o pasăre călătoare
care se izbește de viață,
în piruete disperate, scrijelind
cu pana de sânge rămasă,
testamentul!
Alteori sufletul zboară
desenând speranța
undeva, în alt tărâm fără
durerea zborului!

Aici sunt puține cruci

am văzut locuri cu puține cruci
unde viața este nemuritoare
acolo oamenii nu au vârstă
sau dacă au
au uitat-o
așa intenționat...
pe acolo dracul nu are haltă
vede multe mănăstiri
și sperios din fire
nu intră...
din crucile astea vechi
crește verdeață
și flori cu parfum de măr
viața se odihnește
după o gură de apă de izvor
și stă la taclale cu lemnul din mănăstire
cu ei cei ascunși în cruci
și nimeni nu știe
să fie aceasta tărâm de poezie!?

Savian Mur

Regres

Progresul tehnologic,
civilizația –
capcane, capcane;
în loc să-l facă liber
pe cetățean,
îl înfundă mai tare.

Divorțul
de mama Natură
apare tot mai clar;
aerul proaspăt,
tăcerea copacului –
înlocuite
c-un diabolic ecran.

Dar care civilizație? –
privește acea defilare,
de ziua națională;
în fiecare an –
noi arme,
creația cutărui stat
te înfioară.

Atacul cibernetic,
tot mai frecvent;
un rus bine-antrenat –
nu doar cu vodcă,
te-așteaptă după colț,
un superdemocrat american,
bandit perfect.

Roma –
năpădită,
cu secole în urmă,
de voma barbară;
civilizația occidentală,
de azi –
borcan cu miere,
atrăgând musca
din afară…

Două găini, o bibliotecă

Eu n-am avut nimic
de împărțit
cu mine,
m-am tolerat,
ca simplu animal,
destul de bine.

Din păcate,
datele problemei –
schimbate total
de-această scursură,
societatea:
mugetul său infernal.

De pe-ale școlii bănci,
de-atunci
mi s-a acrit
de laptele apos,
cu dărnicie oferit;
ce eforturi degradante,
să ocupi un loc,
să te prinzi în aberantul,
în demolatorul joc.

Îți pipăi insul –
ruine, ruine,
îl iei pe Dumnezeu de guler,
nimic, nimic
nu-ți mai convine.

Într-un târziu,
îți faci bilanțul existențial:
ce dezastru aurit! –
din oglinda cumsecade,
îți rânjește el,
cetățeanul veștejit;
un damf de cimitir
te izbește-n față –
e loc și pentru tine-aici,
paiață.

O, să fi rămas cu insul meu
nepervertit,
undeva, într-o căsuță,
departe de lume,
liniștit;
două găini
și-o bibliotecă uluitoare,
să savurez, pe îndelete,
a omului splendoare…

Adevăratul chip

Cum de te-ai fixat,
Doamne,
tocmai pe om,
din acel lut
să-l întocmești,
dup-al Dumitale chip –
oare o veveriță,
o simplă veveriță,
nimic nu ți-a spus,
absolut nimic?

Uite…
ea nu bea,
nu fumează,
nu ucide,
nu se droghează,
nu escrochează,
nu se-narmează,
nu jefuiește,
nu delirează.

Nuci… alune… ghindă… –
meniu extravagant,
un corp suplu se ține
cu ceva delicat!

… Un cal, o căprioară,
o vacă, un berbec –
atâtea variante la-ndemână;
de unde…
omul –
el,
mamiferul-eșec.

Și ăsta, omul,
ce, ce să mai creadă:
o fi ca Dumnezeu…
n-o fi? –
oricum, milosului
nu-i pasă,
căci n-are timp
de-asemenea prostii.

Când el hrănește
făptura cea flămândă,
îi spune vorbe blânde,
încurajatoare,
știe c-al său chip
e fără de asemănare.

Moromeţiana

Marin Iancu

Marin Preda. Personaje ignorate (XX)

Domnul (Al.) Ghica – *Delirul.* Director general al Poliţiilor. Refuză să intre în ordinea legală în perioada rebeliunii legionare, sfidând dispoziţiile generalului Antonescu, care îl ameninţă cu destituirea. Înlocuirea acestuia a fost unul dintre motivele măsurilor luate de guvern în ianuarie 1941, de prevedere şi ordine, ca urmare a unor samavolnicii şi abuzuri ale demnitarilor legionari, care protestează, resping aceste demiteri şi-şi înarmează masiv partizanii, baricadându-se în localul Siguranţei, în sediul Prefecturii Poliţiei Capitalei şi în Cazarma gardienilor publici. În seara zilei de 21 ianuarie rebeliunea este generalizată în toată ţara.

Ileana Ghica – *Delirul.* Ileana de România, exponentă a aristocraţiei bucureştene scăpătate. Cunoscută după 1961 sub numele de Maica Alexandra, aceasta se căsătoreşte cu Sturdza, evenimentul având loc pe strada Polonă, *„într-o casă cu un singur etaj, deschisă la parter, invitaţilor”*. Prinţesa era *„cam urâtă”*, *„cu nasul mare pe care voalul ca un turban turcesc de pe cap nu-l putea ascunde, iar prinţul Sturdza cam bătrân”*. Alături de ei stăteau naşii, *„doamna şi domnul Brătianu, doamna Barbu Ghidionescu, născută şi ea Ghica, şi alte rubedenii...”* Portret realizat prin sublinieri îngroşate ale trăsăturilor, cu o ironie bonomă, cu un zâmbet când binevoitor, când în nuanţe duse până la persiflare. De observat interesul autorului pentru portretele realizate în forme extrem de minuţioase, reconstituite prin amănunte vestimentare frapante, prin gesturi sugestive şi inflexiuni misterioase ale vocii. Prezente adeseori în proza lui Marin Preda, asemenea portrete feminine se înscriu într-o bună tradiţie a prozei de analiză a interiorităţii feminine, cultivată de prozatorii epocii interbelice.

Ghimpeţeanu – *Moromeţii, II.* Prim-secretar al raionului de partid. O altă ipostază a omului redus la ordin. Acţionează ca o pârghie între o lume a deciziei „pe ţară” şi „executanţi”, în cazul de faţă ţăranii cărora le impune cotele în grâu curat, deşi primiseră sămânţă cu neghină. Configurat în bună măsură prin acţiunile sale, personajul ilustrează o altă imagine tipică a activistului, dispus să-şi motiveze cu cinism atitudinea faţă de ţăranii cărora le impune datorii absurde prin deciziile luate la nivel central. Deplasând accentul spre psihologia şi comportamentul lor specific, Marin Preda ilustrează structuri şi ipostaze specifice de acţiune şi mentalitate ale activismului împins la extreme. Comportamentul său faţă de Niculae atestă menţinerea unui rest de umanitate. Analizat din perspectivele multiple ale unei lumi destul de brutale, personajul îşi dezvăluie caracteristicile proprii ţipului zelos faţă de ordine, dar fără iniţiativa şi zelul de a face rău. În contrast cu Beju, a reuşit să-şi menţină în comportamentul său vagi semne de înţelegere şi îngăduinţă. Simpatizându-le, ironizându-le sau ridiculizându-le, Marin Preda se relevă în conturarea acestor tipuri de personaje ca un portretist cu un excepţional simţ al observaţiei.

Voicu Şt. I. Ghioceoaia – *Desfăşurarea.* Preşedintele gospodăriei de stat. *„Îmbrăcat în acre, adică în haine prea orăşăneşti: purta un costum negru ca de popă şi cravată de mătase”*. Voicu Ghioceoaia muncise cu ziua pe moşia Cristescu până în '45. Fusese un om sărac şi, din cauza aceasta, în 1945, *„când auzise că armata a înconjurat prefectura şi că guvernul Rădescu vrea să-i apere pe moşieri, se dusese acolo cu alde Anghel şi Pascu şi cu încă vreo câţiva şi ceruseră să li se dea arme. O lună de zile mai târziu intraseră pe moşia lui Cristescu. Primise patru pogoane, se însurase şi se apucase de muncit. Avea, cu ale muierii, zece pogoane. Pusese sfeclă de zahăr, iar statul îl plătea din plin pentru acest produs. Îi convenea. Alimentele se scumpeau, dar preţurile cooperativei rămâneau neschimbate. Da, aşa cooperaţie îi mai venea la socoteală.”* Într-o primă etapă a derulării evenimentelor, Ghioceoaia este propus de către Prunoiu socotitor la noua gospodărie: *„ Ghioceoaia e membru de partid, e om deştept.” „Băţos”* şi *„înfipt”* ca *„ai lui Ciobanu”* sau ca alţii din grupul lui. Se întâlneşte în secret cu Iancu Enache, care îi spune că, în ciuda apartenenţei sale la Partidul Muncitoresc Român, ar putea fi cercetat ca un chiabur (*„Are să-ţi vie în casă şi să-ţi ia toată agoniseala!”)*. Personajul prinde contur printr-un portret amănunţit, prin locul şi rolul său în acţiune, caracterizarea directă completându-se fericit cu cea indirectă, rezultată din vorbele, faptele, gesturile sau atitudinile acestuia. În evoluţia personajului sunt de reţinut câteva momente caracteristice, râvnei sale de îmbogăţire adaugându-i-se succesiunea de porniri şi o capacitate de stăpânire, în spatele căreia e dificil să-i surprinzi vanitatea disimulată sub o falsă umilinţă sau dorinţă de apropiere de oamenii noii puteri. În lumea imaginată de Marin Preda în scrierile sale de mai târziu, Ghioceoaia prefigurează imaginea unui fanatic al averii şi ambiţiei. Formal vorbind, el acţionează într-un context în care normalitatea e ternă, triumfătoare dovedindu-se mai degrabă aberaţia şi violenţa. Derutat şi indignat, Ghioceoaia îşi trăieşte drama de a-şi vedea spulberate toate idealurile. Sfâşiat de trăirile interioare antagonice, se aruncă pur şi simplu în jocuri ce se dovedesc a-i fi fatale.

Ghiţă N. – *Cel mai iubit dintre pământeni.* Un alt specimen dubios, reprezentant al ierarhiilor de putere ale stalinismului decomplexat şi amoral fără resentimente. Este membru al comitetului U.T.M. din facultate, dimpreună cu un oarecare Costică, *„doi inşi, mari specialişti în reuniuni tovărăşeşti”*, onctuoşi şi insistenţi, *„arătându-şi foarte mândri dinţii lor laţi de mămăligă”*. În faţa ameninţărilor acestora, fetele cedau dintr-o temere care începuse să se insinueze *„că nu era bine să te pui rău cu ăştia”*, riscând altfel să fie *„acuzate, chiar dacă originea lor era sănătoasă, de pildă, de cosmopolitism”*. În cuvântul la adunarea generală a studenţilor universităţii condusă de primul-secretar orăşenesc, Ghiţă N. insistă asupra unor *„aspecte reprobabile care au fost depistate printre studenţi”*, datorită slăbirii vigilenţei *„faţă de influenţele burgheze”*. *„ Vorbea liber”* şi lăsa impresia că *„are de gând să se dea de partea studenţilor, ale căror succese în învăţătură şi în activitatea politică sunt din ce în ce mai marcante”*. Personaj episodic, Ghiţă N. e un individ desfrânat şi rău, un neisprăvit şi un ratat, care provoacă repulsie şi se relevă ca escroc. Toate faptele sale îl incriminează de săvârşirea unor fapte de o extremă gravitate. Indivizi de felul lui Ghiţă N., cu aceleaşi gusturi dubioase pentru stridenţa gratuită, nu au noţiunea de lege morală. Orgolios şi abuziv, între mitomanie şi minciună, acesta adoptă în fiecare moment o atitudine dezgustătoare, personajul ilustrând, prin toate acestea, imaginea simbolică a platitudinii şi mediocrităţii, a violenţei şi spiritului abject.

Ginerele lui Aristide – *Moromeţii, II.* Implicat iniţial în planurile de opoziţie faţă de comunişti (*„potrivnic, dar şi neliniştit, atins de bănuiala că împotrivirea lui s-ar putea să nu-i mai ajute la nimic din moment ce întâmplarea sau fatalitatea a şi hotărât dinainte pentru el”).* Crede treptat în viitorul socialismului şi se împotriveşte monarhiei. Personaj ambiguu, contaminat de meschinăria socială, contradictoriu şi şovăielnic în acţiuni, ginerele lui Aristide este prezentat cu trăsăturile lui cele mai puţin plăcute, deformate şi îngroşate până la caricatură. Personajul reprezintă un univers tumultos, gălăgios şi tot atât de veridic, un adevărat document de viaţă reală, în care conflictele sunt impresionant de omeneşti.

Gociman – *Cel mai iubit dintre pământeni.* „Marele arhitect”. *„Vorbea prea multe.”* Dat afară din facultate pentru că nu s-a adaptat: *„a venit la cursuri, a doua zi după detronarea lui Mihai I, şi a cerut studenţilor să se ridice în picioare şi să păstreze un moment de reculegere”*. A introdus în peisajul românesc elemente de arhitectură modernă, imaginea şi comportamentul multora dintre indivizii din jur apărându-i ca dezagreabile şi deconcertante. Exclus din facultate direct de către minister, *„trecând peste organele locale*”, Gociman este salvat de Mircea, care-i oferă posibilitatea să lucreze mai departe ca arhitect, dar nu şi la catedră. Prin prezenţa sa episodică, Gociman însumează trăsăturile altor personaje din *Cel mai iubit dintre pământeni*, victime ale intervenţiilor abuzive ale puterii din anii '50-'53, exemple ale unui mod de a fi refractari modului de viaţă existent, cu oameni care nu acţionează conform unui principiu de viaţă activ, constructiv, ci se încadrează fatalist, în ritmul normal al existenţei de fiecare zi, suferind chiar nedreptăţile unor vremuri inumane. Gociman rămâne un spirit raţional şi chiar nemilos în atitudinea sa de o luciditate implacabilă. Victimă a regimului absurd, Gociman este o ipostază a lui Petrini care îi trăieşte drama la o altă dimensiune.

Al lui Gogonaru – *Moromeţii, II.* Susţinător al notarului comunist. *„un băiat cam de vârsta notarului care nimeni nu înţelese ce căuta el acolo, fiindcă nu vorbea nimeni cu el”*. În cuda multiplelor agitaţii şi a conflictelor existente, tot ce priveşte lumea nouă din *Moromeţii, II*, şi, parţial, din *Marele singuratic*, pare lipsit de consistenţă şi identitate artistică. Multe dintre evenimentele investigate de autor în perioada de documentare sau celelalte aspecte reţinute ca punct de plecare au trecut în paginile celor două romane, fără a fi însă absorbite suficient în ficţiune.

Gogu – *Delirul.* Agentul casei autonome a monopolurilor; *„avea dreptul să-i amendeze pe cultivatorii de tutun dacă îi prindea fumând”. „Gogu ăsta nu prea îşi exercita acest drept, din când în când doar, te pomeneai cu el că începe să se răţoiască la câte unul să-l ameninţe... Doar atât...*” Blând şi înţelegător, cu purtări firesţi, lipsit de vanitatea şi severitatea funcţiei pe care o deţine, el împărtăşeşte mai degrabă problemele condiţiei sale sociale de om simplu. Sentimentele lui au o notă de simplitate de-a dreptul pură şi naivă.

Grigoriţă – *Ferestre întunecate. „Tovarăşa activistă de la raion”.* Prezenţă puternic interiorizată, stingherită şi „nedumerită” în faţa evenimentelor care se derulează în satul lui Vasile Bodescu, unde *„venise cu treburi de partid*”. Amestec de onestitate şi timiditate, în ciuda unei uriaşe reţineri şi suspiciuni care îi contaminează caracterul, frustrarea fiind, în acest caz, şi o expresie a singurătăţii erotice.

Gânduri de scriitor

Casa boierului

Am auzit de Constantin Noica târziu. Despre boierul Noica, bunicul său, ştiam câte ceva încă înainte de a merge la şcoală. Îi vedeam în fiecare zi casa, chiar din curtea casei noastre. Era dincolo de gârlă, mai mare decât toate şi parcă şi nitel mai bătrână. Se ţinea bine pe picioare, dar se vedea de departe c-o doare sufletul. Şi-o durea pentru că nici unul dintre cei cărora le aparţinuse nu mai trăia sub acoperişul ei. Fuseseră daţi afară înainte de a apuca eu să mă nasc. Mi-aş fi dorit să-l pot vedea pe boier de aproape. Dar nu se mai putea. Îi vedeam în schimb casa, de dimineaţa până seara, iar uneori, îndeosebi iarna, ajungeam şi înăuntrul ei, dus de mână de mama, ca să se uite domnul doctor la gâlcile din gâtul meu, ce nu mă lăsau niciodată să mă bucur prea mult de ninsoare, având grijă să se umfle şi să-mi dea dureri de cap greu de suportat.

În două dintre încăperile casei era dispensarul satului acum. Oare ce putea fi în celelalte? Fiindcă erau mai multe. Niciodată n-am ştiut câte. Nu ştia nici bunica Tudora, care-l cunoscuse pe boier, muncise în tinereţe pe moşia lui. O întrebam mereu dacă era un om rău. Da' de unde? zicea ea. Era un om cumsecade. Păi se putea asta? Că noi învăţaserăm la şcoală că boierii erau oameni răi. Or fi fost alţii, dar al nostru, nu, mai zicea bunica. Poate unde nu era numai boier, adăuga ea apoi. Păi mai era şi alţceva? mă miram eu. Da, mai era şi avocat. Înseamnă că d-asta! săream iute în ajutorul bunicii, ce nu se grăbea deloc să-mi dea dreptate, spunând: Nu ştiu! De unde vrei să ştiu eu?!

Aş fi vrut să pot întreba pe cineva în legătură cu celelalte odăi ale casei, dar, neştiind pe cine, m-am gândit că trebuie să fie pline ele cu ceva. Dar cu ce? Să mai fi existat moşia boierului, aş fi spus că sunt pline cu grâu şi porumb. Nu aveam însă cum să spun asta.

Ia stai, m-am dezmeticit într-o dimineaţă. Au fost goniţi oamenii din casă, dar amintirile lor? Ce s-a întâmplat cu ele? Unde s-au dus?

Bunica îmi povestise că fuseseră încărcate mai multe maşini cu mobilă şi cărţi. Parcă şi cu picturi, altfel decât cele din biserică. Despre amintiri nu zisese nimic. Ceea ce însemna că se înghesuiseră toate în odăile rămase şi continuau să trăiască acolo.

Când mergeam la dispensar, îmi lipeam câteodată urechea de peretele din sala unde aşteptam să intru la doctor, ca să văd dacă se aude vreun zgomot în camera de alături. De câteva ori mi s-a părut că aud nişte paşi şi-o orchestră cântând. Se desluşeau parcă şi câteva glasuri râzând.

– Să ştii că e un bal dincolo de perete, i-am spus mamei.

– Auziţi, domnu' doctor, ce spune ăsta micu', a zis mama, când ne-a venit rândul să intrăm.

– E de la răceală, i-a răspuns doctorul, încercând s-o liniştească. Aiurează!

Unul dintre băieţii boierului Noica iubea mai mult decât ceilalţi membri ai familiei singurătatea. Aşa se explică de ce şi-a făcut o casă a lui, tot atât de mare precum cea părintească, departe de sat, în pădurea lui Pamfil, ce împrumutase chiar numele său, chemându-se aşa până încoace, în vremea copilăriei mele, ba încă şi mai târziu, până în ziua de azi, când s-a mai păstrat doar el, numele, adică, pădurea aproape dispărând. A rămas doar un crâng pirpiriu la jumătatea drumului dintre satul meu şi Răsmireşti. Ca să poată fi ţinută în viaţă povestea.

Asupra casei n-a avut nici o putere. Nici măcar atunci când era pădure în toată firea. Aşa am cunoscut-o eu. Nu ştât de bine ca păsările ce-o umpleau primăvara de cuiburi şi de cântece. Şi ca Marin Zăpadă, care îşi ridicase o căsuţă chiar în inima ei, pe care el zicea c-o aude bătând, cum auzea şi inima casei lui Pamfil, care intrase cu totul în pământ, dar bătăile inimii ei nu se înduraseră să plece de pe lume. Cred că de dragul bătăilor inimii lui Marin. Cum gârla era aproape, moş Zăpadă, cum îi ziceau oamenii din sat, avea în spatele casei o grădină de legume. Nu ieşea decât seara târziu dintre zarzavaturi, pentru a se întoarce, a doua zi, la ele, imediat ce făcea soarele ochi...

... Cum era vară, m-am gândit pe loc c-ar putea să-l topească lumina soarelui. Şi mi s-a făcut frică. Şi i-am povestit despre frica mea mamei. Iar mama a râs. Oare ce era de râs în asta?

Am fost de mai multe ori în Pădurea lui Pamfil în vara aceea şi l-am găsit pe moş Zăpadă întreg, în grădina lui.

Pe urmă s-a făcut frig afară, şi-n primăvară am aflat că moşul nu mai era. Se topise în timpul iernii, în vreme ce zăpadă cealaltă, chiar de acolo din pădure, nu păţise nimic. Ce dreptate mai era şi asta? Nu puteam cu nici un chip să înţeleg cum!

Peste câţiva ani, cu toate că nu erau din zăpadă, s-au topit, unul câte unul, copacii din pădure. A rămas doar un biet crâng. Ca să păzească povestea. O păzise înaintea lui moaşe, împrumutându-i deseori prospeţimea zarzavaturilor sale.

Deşi nu mai eram copil, nu m-am putut stăpâni să nu-i spun mamei:

– Vezi, mamă! Vezi? Ce ţi-am spus eu atunci?

Ştefan Mitroi

Eveniment editorial

Enciclopedia cenzurii din România

Enciclopedia Cenzurii din România reunește informații relevante, colectate din arhive civile și militare din România, Republica Moldova, Federația Rusă, Ucraina și Franța, ceea ce a presupus un efort considerabil de identificare, traducere, rezumare a urmelor Cenzurii. Cartea îi poate ajuta pe cei interesați de istoria jurnalismului, cinematografiei, literaturii, teatrului, de istoria activității editoriale, în sens mai larg, de istoria culturii, de evoluția mecanismelor represive. Numeroase alte axe de cercetare pot fi posibile, pornind de la volumul acesta – instituirea iconografiilor oficiale, cultul personalității, construcția consensului public, dominația prin simboluri, construcția unor mituri identitare, istoria mentalităților, evoluția legislației comunicării publice, controlul divertismentului social, relația presă – Putere și altele.

Una dintre marile metafore – libertatea presei /de expresie /a creației – poate fi urmărită aici pas cu pas, așa cum s-a manifestat în spațiul de limbă română, deoarece prin această carte acoperim circa 380 de ani de reprimare instituționalizată a exprimării (1640-2018). În ceea ce privește redactarea, am optat pentru concizie (extremă, uneori), motiv pentru care chiar și convențiile de citare, de datare, normele ortografice au suferit unele intervenții, pentru a nu mări excesiv numărul de pagini. Unele documente sunt, de fapt, dispoziții /ordine circulare, adică au fost expediate de autoritatea centrală, tuturor autorităților locale (prefecturilor, în special).

Cititorul va fi surprins să constate că Cenzura se poziționa deasupra universităților, a academiilor, în ceea ce privește conținutul și/sau oportunitatea publicării unor opere. De asemenea, poate fi contrariat de manifestările de tip sfidări ale logicii, de obsesia consensului, de radicalismul manifestat de autoritățile civile ori militare, în diverse momente istorice. Teama de comparații este paralizantă în comunism. Tot mecanismul cenzural veghează pentru ca nu cumva populația expusă propagandei să aibă ocazia de a compara situația de la noi, cu cea din alte țări. Cu o excepție – cazurile în care comparația ne este favorabilă. Cercetările noastre demonstrează că, în condiții de pace, Cenzura este proba ilegitimității unui regim politic. Fundalul imbecilizant asigurat de mass-media comuniste, fie că-l numim *metarealitate* sau *propagandă* ar fi unul dintre exemple.

Redacția *Enciclopediei* este formată din 77 contributori, dintre care 34 reprezintă instituții din București; 43, instituții din județe și din Republica Moldova. 19 contributori sunt arhiviști, din 14 instituții de specialitate. Numărul referințelor este de circa 4.500, reprezentând documente, monografii, articole, interviuri, legislație, manuscrise, rapoarte de cercetare ș.a.m.d. Desecretizările unor noi fonduri arhivistice, conduceri mai transparente în zona deținătorilor de arhive, a uniunilor de creație, o atitudine onestă a decidenților care au arhive ecleziastice, mai puțină ipocrizie și mai multă bună credință (în cazul tuturor) vor putea genera noi lucrări prin care să fie reconstituit, în detaliu, traseul unei instituții care a lăsat numeroase urme, în toate epocile – Cenzura.

Datorez mulțumiri conducerii Arhivelor Naționale ale României din perioada realizării volumului, pentru receptivitatea față de acest proiect – dr. Ioan Drăgan și dr. Alina Pavelescu nu au ezitat să se facă ecoul apelului meu. Mulțumiri, Secțiilor județene ale Arhivelor Naționale Bistrița, Buzău, Caraș-Severin, Constanța, Covasna, Dâmbovița, Ialomița, Harghita, Hunedoara, Galați, Maramureș, Neamț și Vaslui, care au contribuit la elaborarea acestui volum, prin eforturile propriilor specialiști. Reprezentanților universităților, colegilor din institute de cercetare, muzee, instituții media, uniuni de creație, cercetătorilor independenți le datorez, de asemenea, mulțumiri.

La revizia textelor au participat Dinu Ioan Nicula și Mihaela Petcu, traducerea documentelor fiind realizată de cercetătorii Maria Danilov (rusă), Ioan Lăcătușu, Adrian Onofreiu, Eusebiu Narai și Melinda Erdei Vörös (maghiară), Carmen Ionescu (franceză). Datorez mulțumiri Editurii Ars Docendi, care s-a dovedit operativă, în relația cu redacția *Enciclopediei Cenzurii din România.*

Marian Petcu

Simpozion internațional de pictură - Eskișehir, Turcia

La început de septembrie am participat la un Simpozion internațional de pictură la Eskișehir, Turcia. Invitația primită prin intermediul artistului plastic turc Vahit Akan am primit-o cu bucurie întrucât era ceva nou pentru mine, un prilej de a cunoaște artiști plastici și din zona Asiei, la Simpozion participând artiști din: India, Pakistan, Georgia, Kazahstan, Irak, Siria, Turcia și din alte zone: Rusia, Ucraina, Franța, Italia, Olanda, Macedonia, Bulgaria, Venezuela, Cipru, România-împreună cu mine a fost și pictorul Rareș Kerekeș, artiști cu multă experiență și bine cotați la nivel internațional. Autorul proiectului „Satul de artă" și curatorul Simpozionului a fost cunoscuta pictoriță Seran Tepeoglu. De fapt, toată acțiunea s-a desfășurat între orașul Eskișehir și satul Han din provincia cu același nume. Proiectul a fost inițiat cu scopul de a organiza un „sat de artă" unde să poată veni mai târziu artiști din toată lumea pentru a picta, pentru a învăța și pentru schimb de experiență cu artiști din alte zone ale lumii. Fosta baie comunală - Husrevpaşa- a fost transformată în Galerie de artă, aici fiind expuse lucrările din anii anteriori. Când proiectul va fi finalizat, cu lucrările rezultate se va organiza un Muzeu de artă contemporană. Organizatoarea proiectului, Seran Tepeoglu, a primit un sprijin constant din partea primarului din Han, Erdal Şanli, cel care s-a aflat în permanență alături de artiști, mai mult, masa de prânz am servit-o în fiecare zi în casă domniei sale, patruzeci de artiști. Dorește ca localitatea sa să fie cunoscută în toată lumea, este susținut de conducerea provinciei, la festivitatea de închidere participând toate autoritățile provinciei.

Datorită succesului pe care îl are proiectul „Satul de artă" primarul din Eskișehir a hotărât să înființeze un alt „Sat" în provincia Phrygian. Este un proiect complet nou iar autorul este tot Seran Tepeoglu. Pentru ca artiștii să cunoască zona mai bine, gazdele au rezervat o zi pentru cunoașterea orașului Eskișhir: Muzeul figurilor de ceară unde sunt reprezentate toate personalitățile Turciei, din toate domeniile: politică, cultură, sport… Am vizitat un Castel din povești din parcul Sazova unde l-am întâlnit pe năstrușnicul Nastratin Hogea. Tot aici în parc există o Casă a științei unde poți interacționa cu experimente științifice, unde poți vedea cum a evoluat lumea. Am mai vizitat Muzeul sticlei, cu lucrări de artă pe bază de sticlă, Muzeul de Artă contemporană (OMM), clădirea muzeului fiind ea însăși o operă de artă modernă, lucrările de aici putând oricând să-și găsească locul în oricare muzeu de artă contemporană din lume.

A fost o experiență deosebită, sunt multe de spus, căldura și atenția cu care ne înconjurau ceilalți artiști turci, relațiile care s-au stabilit între toți artiștii, interesul localnicilor pentru lucrările realizate, interacțiunea cu artiștii, promisiuni de colaborări pe viitor. Mulțumiri tuturor organizatorilor, în special omniprezentei Seran.

Tudor Şerbănescu

Revista revistelor

Ferestre de toamnă

■ ***Laude pentru o „eminentă editoare".*** În revista „Litere" (nr. 10/2019), Iordan Datcu revine la personalitatea Gabrielei Omăt cu două pertinente pagini pe marginea editării de către aceasta a „agendelor literare" ale lui Eugen Lovinescu, deținute, la Paris, de Monica Lovinescu, fiica marelui critic, care n-a cedat, în timpul comunismului, solicitărilor lui George Ivaşcu, Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Ion Negoițescu privind tipărirea prețiosului document la București. După 1989, norocul de a se ocupa de editarea „agendelor literare" lovinesciene îl are Gabriela Omăt, al cărei demers a fost lăudat, între alții, de către Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Alexandru George, Z. Ornea, Al. Săndulescu. Iordan Datcu se oprește în însemnările sale numai la aprecierile făcute de Monica Lovinescu în jurnalul său, în care „alături de laude, pur și simplu entuziaste, găsim prețioase informații privind parcursul pregătirii și tipăririi celor șase volume", intitulate: Eugen Lovinescu, *„Sburătorul". Agende literare*, I-VI, ediție îngrijită de Monica Lovinescu, Gabriela Omăt, Alexandru George și, de la volumul III, Margareta Feraru, prefață de Alexandru George (București, 1993-2002). Monica Lovinescu laudă la Gabriela Omăt, mai ales, „lucrul ei migălos, fastidios și nu îndeajuns plătit" și rămâne „uimită de cantitatea notelor cu litere mici", prin care „cartea devine un fel de roman al «Sburătorului» și al literaturii acelor ani". Desigur, în jurnalul său, Monica Lovinescu are și alte laude pentru „eminenta editoare" care a fost Gabriela Omăt.

■ ***„Stilul moromețian".*** Dintre multele texte din revista „Pro Saeculum" (nr. 5-6/2019), care ne-au atras atenția, ne oprim aici asupra celui semnat de Florin Mihăilescu, *Ovid S. Crohmălniceanu: „Stilul moromețian" (revizitări critice)*, care are în vedere acel „articol deosebit de interesant, intitulat «Stilul moromețian»", publicat la apariția ultimului roman al lui Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni* (1980). Criticul se întreba dacă „nu este oare acest stil incompatibil cu condiția de intelectual a lui Victor Petrini?", însă Florin Mihăilescu aprecia că „Răspunsul ar fi negativ, întrucât nu e vorba de a relua ca atare felul exprimării lui Ilie Moromete, ci e vorba mai degrabă de o atitudine". În fine, pertinenta analiză desfășurată îl determină pe Florin Mihăilescu să conchidă că „ideea criticului (Ovid S. Crohmălniceanu – n.n.) despre stilul moromețian, deși ia ca pretext romanul ultim, este extrasă din, apoi extinsă la întreaga operă"; concluzia este francă: „Încât, sub multe și importante aspecte, articolul comentat poate fi socotit printre textele cele mai reprezentative și mai clarificatoare nu numai pentru stilul în chestiune, dar și pentru acela al întregii critici a lui Ovid S. Crohmălniceanu." De altfel, acesta pariase încă de la început pe romanul *Morometii*, iar ulterior „l-a urmărit pas cu pas pe prozator în evoluția lui, asigurându-i o asistență critică remarcabilă", cum rar a mai avut parte un scriitor român.

■ ***„Toamne de odinioară".*** Un text al lui Gala Galaction, *Toamne de odinioară* (din volumul cu același titlu, apărut în 1924), îl regăsim reprodus în revista „Convorbiri literare" (nr. 10/2019), la rubrica „Texte de ieri pentru azi". Deși ar merita reluat în întregime, citâm aici doar un paragraf: „Gospodarii din satul meu, acum douăzeci și cinci de ani, trăiau fără suspine. Cel mai nevoiaș țăran intra în iarnă cu pătulul plin de porumb, cu boșca plină de dovleci, cu o vacă cu lapte ori măcar cu un grăsun pentru Ignat. Nimeni nu plângea de foame, nimeni nu tremura de frig, nici chiar țiganii din Țigănie, foștii robi mănăstirești. În împrejurările cele mai grele, de boală, de moarte, de sărăcie, de asuprire administrativă, alerga omul la Curte. Aici găsea, fără multă rugăminte, și bani și mălai și ocrotire. La noi în sat, zapciul, pomojnicul, perceptorul și alte fețe ale stăpânirei veneau foarte rar și nu necăjeau pe nimeni." Este aici o lume, cumva, idilică, dacă ne raportăm la lumea, de mai târziu, din Siliștea-Gumești, sat aflat la nu prea multi kilometri depărtare de Dideștii lui Gala Galaction, pe care o evocă Marin Preda în romanul „Morometii"…

E. St. Caligraf

Meridiane literare

„Scriitorii sunt puntea dintre tradiţie şi viitor”

S-au împlinit 105 ani de la înfiinţarea Uniunii Scriitorilor Bulgari (USB). Pe data de 20 noiembrie, în sala 6 a Palatului Naţional al Culturii va avea loc festivitatea jubiliară sub egida preşedintelui Rumen Radev. Evenimentul va fi onorat şi de ministrul culturii, Boil Banov. Au fost invitaţi mai mult de 350 de membri actuali ai USB, precum şi conducătorii uniunilor scriitorilor din străinătate. Care sunt accentele programului celor două zile aniversare, ce nevoi are breasla scriitoricească, avem oare o strategie a statului în cultură? Conversăm cu poetul Boyan Anghelov, preşedintele Uniunii Scriitorilor Bulgari.

– Domnule Anghelov, sunteţi conducătorul celei mai vechi şi cu cea mai mare autoritate organizaţie a scriitorilor de la noi. Se conduce greu o trupă cu atâtea individualităţi originale?

– Nu mi-am propus ca ţel să-mi conduc colegii, pentru că Uniunea Scriitorilor Bulgari, în esenţa sa istorică, este o asociere voluntară de oameni ce împărtăşesc aceleaşi convingeri. Iar Uniunea noastră are regulamentul său, pe care nu am nici dreptul nici dorinţa de a-l încălca. Sunt recunoscător acelor colegi, care m-au votat şi mă străduiesc să confirm încrederea lor. E logic să existe şi oponenţi şi nemulţumiţi. Încerc să găsesc pricinile apariţiei dezacordurilor. Sunt recunoscător şi colegilor din Consiliul Director şi Comitetul de Conducere pentru unitatea de acţiune. Mă străduiesc să vindec dezacordurile, dar fiecare scriitor trăieşte în universul propriu şi e dreptul său să reacţioneze conform cu emoţiile şi pretenţiile sale. Însă există principii pe care nu le-aş neglija. Unul dintre ele este să păstrăm demnitatea literaturii bulgare în faţa atacurilor străine. Bulgaria se poate mândri cu faptul de necontestat că, în interiorul graniţelor Patriei noastre a apărut alfabetul chirilic, transpus încă din anul 893 în scrierea noastră, bază a literaturii. Cu alfabetul chirilic bulgar scriu şi citesc mai mult de 300 000 000 de fiinţe umane şi acesta este recunoscut de UE ca unul din cele trei alfabete ale Comunităţii, alături de cel grec şi cel latin.

– Care este atmosfera în cultura bulgară în preajma celei de-a 105-a aniversări a USB?

– Avem nevoie de un asemenea jubileu şi de ce? Au fost şi perioade mai teribile în istoria noastră. Dar eu nu sunt un optimist înaripat şi nu aş spune că astăzi este o perioadă bună pentru cultură. Observăm din nou că în bugetul anului 2019 nu se regăsesc resurse pentru creşterea procentuală a bugetului culturii. Şi chiar dacă s-ar fi întâmplat asta, abia dacă scriitorii ar fi primit o recunoştinţă financiară. Literatura continuă să fie „copilul izgonit” al culturii noastre. Fiindcă scriitorii bulgari sunt oameni introvertiţi, demni, pe care nu-i vezi în ton cu vremurile. Aceştia trăiesc pe laurii din trecut şi cu mândrie, pe care le respect, dar trebuie să lucrăm şi în altă direcţie. Literatura ne este ecoul patimilor poporului, al evenimentelor istorice tragice. Indiscutabil, ea a conservat spiritul bulgar în forma sa scrisă, deci aniversarea celor 105 ani trebuie marcată.

– Povestiţi-ne despre crearea Uniunii.

– Într-una din cele mai tragice perioade ale istoriei noastre a apărut organizaţia scriitorilor. Asta s-a întâmplat după semnarea Păcii de la Bucureşti, la încheierea celui de-al Doilea Război Balcanic (n. trad. numit în Bulgaria „Războiul între aliaţi”), când armata română era deja în cartierul „Vrajdebna” (n. trad. – cartier din nord-estul capitalei Sofia, al cărui nume înseamnă „Duşmănoasa”) şi armatele noastre cu eforturi neistovite reuşeau să oprească atacanţii greci şi sârbi. Bulgaria a fost obligată să semneze tratatul de pace cu „aliaţii-opresori” şi să-şi ia adio de la gândul unificării Moesiei, Traciei şi

*Interviu cu Boyan Anghelov, preşedintele Uniunii Scriitorilor Bulgari**

Macedoniei. Chiar atunci ofiţeri şi soldaţi reveniţi de pe front (25-30 de ani) hotărăsc să înfiinţeze Asociaţia Scriitorilor Bulgari. Uniunea noastră are şi preistoria sa, încă din anul 1893, când s-au sărbătorit 50 de ani ai publicaţiei „Dragostea de cuvânt” (n. trad. – la vremea respectivă s-a folosit o versiune mot-a-mot bulgărească a termenului „Filologia”) s-au reunit literatorii, dar au creat Uniunea Jurnaliştilor Bulgari. Astfel că data de început a Uniunii scriitorilor se consideră 8 septembrie 1913. Printre fondatori se numără: Stilian Cilinghirov, Stoian Drinov, Ivan Andreicin, Kiril Hristov, Dimităr Podvărzaciov. Printre ei era şi Minko Nevolin – cronicarul Răscoalei (n. trad. antiotomane) din Ziua Schimbării la Faţă (din 1903). Anunţul înfiinţării Uniunii a apărut în revista „Toamna”, publicaţie a modernismului bulgar, în redactarea lui D. Badev. Acei oameni tineri, rămaşi în viaţă ca prin minune după războaie, au adresat o scrisoare scriitorilor consacraţi cu apelul de a deveni membri onorifici şi aceştia au acceptat: Ivan Vazov, prof. Ivan Şişmanov, prof. Aleksandăr Teodorov-Balan, Todor Strașimirov, Todor Vlaikov, dr. Krăsto Krăstev. Astfel, în 1913, Uniunea a strâns elita intelectuală a Bulgariei, oameni iubitori de patrie. S-au alăturat şi Peio Iavorov şi Iordan Iovkov. Primul preşedinte a fost Ivan Andreicin, al doilea, Kiril Hristov, au urmat Bojan Anghelov, Elin Pelin, Mihail Arnaudov, Dobri Nemirov, Stilian Cilinghirov - o pleiadă de personalităţi remarcabile, care au pus suflet pentru Bulgaria.

– Ce împiedică acum dezvoltarea normală a culturii?

– Arta a fost obligată să se descurce pe principiul economiei de piaţă. Poate că asta se aplică la naţiuni multimilionare, deşi acolo este implementat standardul mecenatului. La noi, încă de la jumătatea anilor ’90, s-a stopat finanţarea uniunilor de creaţie. Acestea au fost obligate să se reînregistreze în interes privat, conform Legii persoanelor fizice şi familiei. Dar nu e vorba de „interes privat” pentru cinci persoane, ci pentru o mare masă de membri. Unele uniuni au sute şi mii de membri: Uniunea pictorilor bulgari are 4000 de membri, a jurnaliştilor – 5000, iar în USB suntem 800 de membri. Prin acele reînregistrări am fost lipsiţi de subsidiile statului, am fost lăsaţi în voia sorţii. Unele uniuni deţin baze pe jumătate ruinate sau chiar apartamente lăsate prin testament de membrii lor. Asta oferă temei răuvoitorilor să afirme că uniunile de creaţie sunt S.R.L.-uri, asociaţii comerciale, care trăiesc pe spinarea statului. Complet neadevărat ! USB are o istorie remarcabilă şi astăzi continuă să susţină moralmente pe condeieri, dar nu are posibilitatea să ofere o susţinere materială – onorarii, excursii, pensii, traduceri peste hotare. USB îşi formează bugetul din credite, aportul membrilor şi donaţii. Dacă apare un membru în nevoie, Consiliul Director se reuneşte pentru a-i vota un ajutor. În statul nostru nimeni nu acordă atenţie oamenilor de artă în general, ca un tot. E valabil pentru toate guvernările cu un spectru atât de multicolor. Nu se implică în esenţa procesului de creaţie, a valorii adăugate, care în acest domeniu se produce lent. Se uită că, oricare ar fi progresul ce l-ar realiza ţara noastră în raport economic sau al politicii externe, totuşi, conservarea naţiunii bulgare – prin moştenire culturală, literatură, muzică, arte vizuale – se face numai cu eforturile creatorilor ce trăiesc azi, cu contribuţia savanţilor culturii, criticilor de artă şi literari, a jurnaliştilor.

Avem totuşi proiecte pe care le anunţă Ministerul culturii şi unităţile administrative, avem finanţări şi prin proiecte europene… Sunt absolut insuficiente şi adeseori aceste proiecte sunt „flori de o zi”. E necesară o îngrijire de la centru a scriitorilor, pentru că aceştia sunt gardienii suveranităţii naţionale. Muzicienii sunt muzicieni în întreaga lume, pictorii sunt artişti liberi şi-şi vând operele din Japonia până în Brazilia. Dar scriitorii cioplesc cuvântul natal – un grai mărunt şi o cultură ce au nevoie de ocrotire. În fiecare an ni se promite că se va întreprinde ceva. Înfricoşător e că există forţe centrifuge – fundaţii din străinătate, pentru care e mai comod să nu existe nici uniunile de creaţie, nici specificul naţional al culturii. Acestea împărtăşesc o ideologie neoliberală, conform căreia naţiunea bulgară trebuie să se dizolve în nişte valori neclare, dar general europene, chiar planetare şi în prim-plan să se cocoaţe individul. Să nu se mai scrie despre istorie, să nu se mai scrie în limba bulgară – atunci le-ar fi acestora mult mai bine! Dar au un oponent serios în persoana noastră. Găsim sprijin pe alocuri în unităţi administrative regionale, unde mulţi primari ne ajută – păstrăm astfel premierile în numele clasicilor noştri, fapt important pentru stima de sine a creatorilor contemporani. Să menţionăm şi TVA-ul criminal pentru cărţi. Acesta trebuie redus semnificativ pentru a face accesibilă tinerilor cultura estetică, să nu fie lăsaţi în labele manelizării**.

– Ce va fi după aniversarea de 105 ani?

– Bineînţeles că noi vrem să arătăm că USB există şi e necesară societăţii bulgare. Scriitorii sunt puntea între tradiţie şi viitor. Festivitatea aniversară de la Palatul Culturii se află sub egida preşedintelui Radev. Ministerul culturii a alocat un ajutor financiar şi am editat două volume de lux: „Copacul cântător” (poezie) şi „Vine oare?” (proză), care cuprind în total 700 de autori bulgari de la Ivan Vazov până în zilele noastre (de reţinut că totalul celor care au fost membri ai Uniunii în decurs de 105 ani se ridică la 1600 de persoane). A rezultat o serioasă trecere în revistă a literaturii bulgare – volumul poeziei începe cu Hristo Botev, iar cel al prozei, cu Ivan Vazov. Vom prezenta ambele volume în cadrul festiv şi le vom dărui preşedintelui. Evenimentul va beneficia şi de prezentarea multimedia, pregătită de Muzeul Naţional al Literaturii. Iar pe 29 noiembrie, la Biblioteca Naţională, va avea loc lansarea în premieră naţională a celor două volume. Mulţumesc echipei redacţionale a celor două volume, în componenţa: Blagovesta Kasabova, Atanas Zvezdinov, Petăr Andasarov, Angela Dimceva. Mulţumesc şi Consiliului de redacţie, provenit din Consiliul nostru director şi care a cuprins scriitori consacraţi din toată ţara. În a doua zi de festivităţi – 21 noiembrie –, în galeria-librărie „Sofia-press”, va avea loc o reuniune internaţională cu scriitori din Turcia (Hilmi Haşal, Ghiunei Iozkălânci), Rusia (Vladimir Boiarinov), Serbia (Radomir Andrici, Ieremia Lazarevici, Deian Mastilovici), Macedonia (Branko Tzetkoski, Sande Stoicevski, Vesna Atzevska), Slovacia (Miroslav Bielik) şi, de asemenea, oaspeţi din Ucraina, Grecia şi Elveţia, România, Cehia. Vom prezenta cartea în două volume „Poezia bulgară contemporană” (bilingvă), în traducerea lui Ahmet Emin Atasoy, editată în Turcia.

Va apărea şi numărul aniversar al gazetei „Cuvântul astăzi”. Pentru ce se va mai lupta Uniunea scriitorilor? Lucrăm susţinuţi pentru crearea Centrului pentru literatura bulgară, care se va strădui să ajute la transpunerea directivei PLR (Drepturile de autor şi bibliotecile), pentru a proteja munca scriitorilor. În 24 state ale Uniunii Europene această directivă este implementată şi statele sunt obligate ca în fiecare an să prevadă un buget pentru plata drepturilor de autor pentru cei care creează în limba naţională şi ale căror cărţi sunt împrumutate în biblioteci. Aşa se apără naţiunile mici de asimilare, de agresiunea limbii engleze. Avem sprijinul total al Organizaţiei internaţionale PLR. USB a primit şi invitaţia oficială de a fi inclusă în juriul internaţional al EWC de la Bruxelles (Consiliul European al Scriitorilor), care decernează Premiul european pentru literatură. Aş invita conducerile partidelor să pună pe listele lor de la viitoarele alegeri scriitori şi alţi oameni de cultură, ca să avem reprezentarea breslelor noastre în parlament. Suntem în proces de semnare a unui memorandum cu Academia de litere din Pakistan, lucrăm la un acord cu Uniunea scriitorilor kazahi. Am primit propunerea scriitorilor chinezi să organizăm la Sofia o Reuniune internaţională 16 + 1. Dar pentru toate acestea trebuie să fim susţinuţi de instituţiile statului. Sper că am mai făcut un pas către unificarea literaturii bulgare atât de dezbinate de străini şi de ai noştri.

Oaspetele nostru

Boyan Anghelov a absolvit filosofia şi filologia bulgară la Universitatea din Sofia „Sf. Kliment Ohridski” şi Academia de pedagogie Waldorf cu un doctorat recunoscut în Elveţia. Din 2002 este preşedintele Academiei bulgaro-elveţiene de arte. Autorul a 26 de antologii de poezie în limba bulgară, culegeri de critică literară şi monografii ştiinţifice, a întocmit enciclopedii şi antologii. De la sfârşitul anului 2012 este director al editurii „Scriitorul bulgar”.

* interviu acordat în 17.11.2018 publicaţiei bulgare „Труд” („Munca”)

** am folosit echivalentul românesc aproximativ al fenomenului subcultural etno-pop numit „cialga” în Bulgaria. n. trad.

Angela Dimceva

Traducere şi note: Vladimir Ion Mutu